

Dr. Doğan KAYA

SÖZLÜK DESTANLAR

Dr. Doğan KAYA

SÖZLÜK DESTANLAR

I. Baskı: 2011

Baskı yeri: Ankara

ISBN: 978-605-88751-3-5

Kapak Tasarımı:

Yayınevi Sahibi: Erol MAHİROĞULLARI

AdreS. Paşa Camii Altı Nu: 15 SİVAS

0346 225 22 96

Editör: Taha Tuna KAYA

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca bu kitabın her türlü yayın hakkı yazara mahfuzdur. Hiçbir şekil ve teknikle

kısmen veya tamamen çoğaltılamaz. Kaynak gösterilmek kaydıyla alıntı yapılabilir.

*Kişiliği ve eserleriyle gönüllere taht kuran
Sivas'ın yetiştirdiği değerli halkbilimci
Kutlu Özen'e vefa duygularıyla...*

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	6
DESTANLAR HAKKINDA	8
METİNLER	19
Aslan Tektaş	<i>Hazeynce'den Esintiler</i> 21
Aydil Erol	<i>Türkçe</i> 23
Celil Çinkır	<i>Andırın Lügatçesi</i> 26
Coşkun Gündüz	<i>Yozgatça</i> 33
Durmuş Yiğman	<i>Yöresel Şive</i> 35
Durmuş Yurt	<i>Derler Bizde</i> 39
Fakı Edeer	<i>Şivemiz</i> 40
Fikret Dikmen	<i>Sizde Ne Derler</i> 42
Halil Topçu	<i>Eski Söзlerim</i> 43
Hamit Bölücek	<i>Beni Söзlerim</i> 49
Hanifi Söztutan	<i>Derler Bizde</i> 56
İmamî	<i>Gavurdağı Lehçesi</i> 58
Kadimî	<i>Bizim Orada</i> 60
M. Necati Güneş	<i>Diyorlar Bizde</i> 62
Mehmet Güneş	<i>Sıla-yı Rahim</i> 66
Mustafa Ayvalı	<i>Heri</i> 75
Mustafa Coşkun Kale	<i>Göksun'un Lügatı</i> 77
Mustafa Kayalı	<i>Lehçe Destanı</i> 81
Necat Bayraktar	<i>Bıraktın Gittin</i> 84
Osman Sarıyıldız	<i>Zara Kelâmı</i> 87
Sait Tağma	<i>Bizde</i> 89
Sırrı Arpaç	<i>Derler Bizde</i> 91
Şahin Yılmaz	<i>Bizim Köyde</i> 92
Şemsi Yastıman	<i>Memleket Hasreti</i> 94
Ünsal Kıraç	<i>Bayburtluca</i> 99
Hayati Vasfi Taşyürek	<i>Lügatçemiz</i> 102

Hayati Vasfi Taşyürek-2 *Derler Bizde*

104

SÖZLÜK

105

ÖNSÖZ

Elinizdeki bu eserin özetini, önce “Âşık Edebiyatında Kelimeler Destanı” adıyla 07-09 Ekim 2010 tarihlerinde Kayseri’de yapılan Uluslararası Türk Dilinin ve Edebiyatının Yayılma Alanları Bilgi Şöleninde bildiri olarak sunarak, bilim âlemini bu konudan haberdar ettim. Ancak daha sonraki zamanlarda “kelimeler destanı” teriminin muhteva ile pek örtüşmediğini gördüm ve bu destanlara başka bir terimin verilmesinin uygun olacağını düşündüm, sonunda “sözlük destan” isminde karar kıldım.

Kitapta yer alan metinlerin derlenmesi on yıldan fazla sürmüştür. İlk dikkatimi çeken şiir de Hayati Vasfi Taşyürek’in şiiri olmuştur. Bu tarzda daha başka şiirlerin de olabileceği ihtimaliyle sözlük destanlar için dosya hazırladım ve rastladığım şiirleri kaydettim. Sonunda ulaştığım rakam 27 olmuştur. Elbetteki bu nihai bir sayı değildir. Bu, benim toplayabildiğim şiirlerdir ve daha başka örneklerin bulunduğu da şüphem yoktur.

Destanlar içinde daha çok Kahramanmaraş yöresine ait örnekler dikkat çekecek derecede fazladır ((Afşin-Mehmet Güneş, Afşin-Hayati Vasfi, Andırın-Celil Çinkır, Göksun-Mustafa Coşkun Kale). Hatta biraz önce sözünü ettiğimiz Hayati Vasfi Taşyürek’in bu konuda iki şiiri vardır.

Kültürümüzün en önemli yapı taşlarından birisi olan âşıkların önemli gördüğüm üç temel özelliği vardır. 1. Halkın tercümanı olmaları, 2. Türkçeye hizmet etmeleri, 3. Reperttuara kazandırdıkları türküler.

Ortaya koydukları ve bilhassa cönklerde kayıtlı şiirlerde yüzyılların derinlerine kadar giden Türkçe kelimelerin izleri bulunur. Bunun yanında bizatihi kelimeleri ele alıp onlara

anlamaların verildiği destanlar ise bu vadede başlıbaşına önemi haizdir.

Sözlük Destanlar adlı kitabımızla kısmen de olsa Türkçe sözlüğe katkıda bulunmuş oluyoruz. Dileriz bu tarz çalışmaların sayısı artar.

Kitabın basımını gerçekleştiren Vilâyet Kitabevine sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Sivas, 3 Nisan 2011

Dr. Doğan KAYA

DESTANLAR HAKKINDA

Destanlar, milletlerin hayatında derin izler bırakmış olayları, zaferleri, felâketleri, millî duyguları dile getiren manzum eserlerdir. Her ne kadar destanlar, manzum ürünler ise de edebiyatımızda Battalname, Danişmendname ve Saltukname gibi *mensur destanlar* da vardır

Fransızca; destan kavramı *épopée, légende* kelimelerle karşılanmıştır. Lügatlerde “hikâye, efsane, masal, epos, epik” anlamı verilen destanı, muhtelif Türk kavimleri de farklı kelimelerle ifade etmişlerdir. Altay Türkleri *keep kuuçun* veya *köy çürçök*; Çuvaşlar *halap*; Yakutlar (Sahalar), kahramanlık şiirlerine ve hayat hikâyelerine *olongo, olongo*, Kuman, Kırım ve Çağatay Türkleri *irtegi* (hikâye, kıssa, destan, eski söz) sözünü kullanır. Altaylar destan terimini *kay çörçök* veya *kaylap aydar çörçök*, Hakaslar *alıptıg nımah* veya *çoñ nımah*, Şorlar da *kay şörçek* sözleriyle karşılarlar. Kırgız Türkleri kahramanlık destanına *comok, çööcomok*, bunu anlatanlara da *comokçu* derler. “*Sab, saw*” sözü de hikâye, kıssa anlamında kullanılmıştır.

Bir kısım destanlar, inanılması mümkün olmayacak derecede hayali yani *mythologique* (esatiri) mahiyettedir. Bazıları da tarihî vak’alarla beslenerek vücuda getirilmiştir. Bunlar *légendaire* (menkabevî) özellikte olan destanlardır. Destanlar sadece tarihe yahut sadece edebiyata mal edilemezler. Bu bakımdan milletlerin efsanevî tarihi sayılabilir. Destanlarda asıl gaye, kahramanın yahut vakanın gerçekçi biçimde anlatılması olmayıp, vak’a veya kahramanın, milletin vicdanı üzerinde bıraktığı tesirdir. Destanlar, bu yüzdendir ki milletin yüksek duygularını, düşüncelerini ve ortak ülkülerini yansıtır. Destanlar, ferdî değil sosyal eserlerdir. Olağanüstü özelliklere sahip kahramanları ve toplumu derinden sarsan hadiseleri konu edinir. Bütün bunların abartılarak

anlatılmasının sebebini de toplumun değer yargılarının, inanışının ve mantığının tezahüründe aramak gerekir.

Edebiyatımızda destan olarak adlandırılan ve âşıkların, temel özelliği olay, düşünce, durum, kanaat ve inanç anlatmaya dayalı hikâye kimliği taşıyan şiirler de vardır.

Hacim itibariyle en az 3 dörtlük, en fazla 150-160 dörtlük kadar olabilir. Söz gelişi, Âşık Talibî Coşkun'un döner ayakla söylediği 160 dörtlük hacminde "Dolaştı Dünyayı Aldı Eline" adlı bir seyahat destanı vardır.

Destanlar koşma kafiye düzenindedir, ancak bekçi destanlarında olduğu gibi mani tipinde destanlar da yok değildir. Genellikle 11 heceli olmakla birlikte 7, 8 hatta divani tarzda söylenmiş destanlar da vardır. Söz gelişi Talibî Coşkun'un "Zamane Destanı" adında, döner ayakla 43 dörtlük olarak söylediği bir divanî destanı vardır.

Destanda anlatım, hikâye etme esasına dayanır. Bir bakıma didaktik şiir mahiyetindedir. Bir olayın anlatılması asıl gaye olduğundan duygusal öğelere pek rastlanmaz. Zaman zaman güzel yahut tabiat tasvirlerinde bu yola başvurulur.

Hemen hemen her konu, destanın kapsamına girer. Bu çerçevede *aç gözlü, aile, atasözü, avcılık, ayran, bekçi, bereket, borçlu, depresyon, dolandırıcı, dul avrat, esnaf ve meslek, eşkiya, evli-bekâr, fakirlik, gelin-kaynana, gurbet, güldürücü, güreş, güzeller, hapishane, hayvan, ırklar, ihtiyarlık, iki evli, ilaç, karı-koca, kılıbık, kıtlık-kuraklık, mevsim, meyve, millî, mirasyedi, otlakçı, öğüt, palavra, peygamber, salgın hastalık, savaş, sel, seyahat, siyasî, şifalı bitkiler, şikâyet, uğur-uğursuzluk, ünlü kişiler, ters öğüt, yalancı, yangın, yaşlılık, yatırlar, yemek, yer-gök, yergi-taşlama-eleştirme, yöre-belde, züğürtlük destanları* ile *elifnameler, şairnameler* ve *yaşnameler* söz konusu edilebilir.

Özkul Çobanoğlu bu destanları şöyle tasnif etmiştir.

1. Sosyal hayatla ilgili destanlar
 - a. Aile kurumuyla ilgili destanlar
 - b. Evlilik kurumuyla ilgili destanlar
 - c. Komşuluk kurumuyla ilgili destanlar
 - d. Hapishane hayatıyla ilgili destanlar
 - e. Cinsiyet ve cinsel hayatla ilgili destanlar
2. Kültürel hayatla ilgili destanlar
 - a. Takvime bağlı olaylarla ilgili destanlar
 - b. Âşık Edebiyatı ve sanat ortamıyla ilgili destanlar
3. İktisadî (Ekonomik) hayatla ilgili destanlar
 - a. Esnaf destanları
 - b. Meslek destanları
 - c. Vergi destanları
 - d. Pahalılık (Enflasyon) destanları
 - e. Alacaklı-Borçlu destanları
 - f. Para ile ilgili destanlar
 - g. Kazanç destanları
 - h. Miras destanları
4. Eğitim hayatıyla ilgili destanlar
 - a. Eğitimin önemine dair destanlar
 - b. Okul hayatına dair destanlar
5. Siyasî hayatla ilgili destanlar
 - a. Siyasî liderlerle ilgili destanlar
 - b. Siyasî partilerle ilgili destanlar
 - c. Seçim destanları
6. Dinî ve ahlakî hayatla ilgili destanlar
 - a. Dinin esaslarını anlatan destanlar
 - b. Din ulularını tanıtan destanlar
 - c. Toplumsal genel ahlak felsefesiyle ilgili destanlar
7. Askerî hayatla ilgili destanlar
 - a. Askerî seferberlikle ve askere alma ile ilgili destanlar

- b. Er sevkiyatı ile ilgili destanlar
 - c. Askerî zaferler ile ilgili destanlar
 - d. Askerî mağlubiyetler ile ilgili destanlar
 - e. Bir savařın bařlangıcında dūřmana meydan okumaya dair destanlar
 - f. Devam eden ve kazanılmış bir savaşa dair destanlar
8. Sosyokūltūrel çevreyle ilgili destanlar
- a. Sosyokūltūrel çevredeki problemlerle ilgili destanlar
 - aa. Gōçlerle ilgili destanlar
 - ab. İşsizlikle ilgili destanlar
 - ac. Fakirlikle ilgili destanlar
 - ad. Hırsızlıkla ilgili destanlar
 - ae. Irza tecavūzle ilgili destanlar
 - af. Kazalarla ilgili destanlar
 - ag. İş kazası destanları
 - ah. İntihara dair destanlar
 - ai. Askerî ihtilallerle ilgili destanlar
 - aj. Fuhuşa dair destanlar
 - ak. Kumara dair destanlar
 - al. Sigara/afyon tiryakiliğine ve ikiye dair destanlar
 - am. Kan davasıyla ve intikam almayla ilgili destanlar
 - an. Cinayet destanları
 - ao. İrtikāp ve rūřvet destanları
 - ap. Gurbet destanları
 - aq. Eşkiya ve terōr olaylarıyla ilgili destanlar
 - ar. Būrokrasi ile ilgili destanlar
 - as. Sosyokūltūrel deđiřmeye dair destanlar
 - b. Sosyo-kūltūrel çevrenin gūzellikleriyle ilgili destanlar
 - ba. Őehir-kasaba-kōy destanları
 - bb. Yapı ve anıt destanları
 - bc. Yiyecek ve iceklere dair destanlar
 - bd. Giyim ve kuşamla ilgili destanlar

- be. Yol ve yolculuk destanları
- bf. Teknolojiyle ilgili destanlar

9. Doğal çevreyle ilgili destanlar

- a. Doğal afetlerle ilgili destanlar
 - aa. Deprem destanları
 - ab. Kuraklık (kıtlık) destanları
 - ac. Salgın hastalıklara dair destanlar
 - ad. Yangınlara dair destanlar
 - ae. Yağmur-tipi-dolu-sel destanları
- b. Doğal güzelliklerle ilgili destanlar
 - aa. Yer ile göğün çekişmesine dair destanlar
 - ab. Yer-dağ-deniz-nehir-pınar destanları
 - ac. Orman-ağaç destanları
 - ad. Sebzelerle ilgili destanlar
 - ae. Meyvelerle ilgili destanlar
 - af. Çiçeklerle ilgili destanlar
 - ag. Hayvanlarla ilgili destanlar

10. İnsanlarla ilgili destanlar

- a. İnsan organlarıyla ilgili destanlar
- b. İnsan huylarıyla ilgili destanlar
- c. Yaş destanları
- d. Gençlik ihtiyarlık destanları
- e. Ölüm destanları
- f. Yas destanları (Ağıtlar)

Halk destanları XIX. yüzyıldan itibaren muhtelif ebattaki kâğıtlara yazılmış ve satılmaya başlanmıştır. XX. yüzyılın ortalarından itibaren de A4 kâğıdı büyüklüğündeki kâğıtlara basılmıştır. Destanlar özel bir ezgi ile okunur. İhtiva ettiği nükteleri yansıtmaması, bir bakıma buna bağlıdır.

Hemen hemen her konu, destanın kapsamına girer. Bu çerçevede *aç gözlü, aile, atasözü, avcılık, ayran, bekçi, bereket,*

borçlu, deprem, dolandırıcı, dul avrat, esnaf ve meslek, eşkiya, evli-bekâr, fakirlik, gelin-kaynana, gurbet, güldürücü, güreş, güzeller, hapishane, hayvan, ırklar, ihtiyarlık, iki evli, ilaç, karı-koca, kılıbık, kıtlık-kuraklık, mevsim, meyve, millî, mirasyedi, otlakçı, öğüt, palavra, peygamber, salgın hastalık, savaş, sel, seyahat, siyasî, şifalı bitkiler, şikâyet, uğur-uğursuzluk, ünlü kişiler, ters öğüt, yalancı, yangın, yaşlılık, yatırırlar, yemek, yergök, yergi-taşlama-eleştirme, yöre-belde, züğürtlük destanları ile *elifnameler, şairnameler* ve *yaşnameler* söz konusu edilebilir.

Destanlar bir olay anlatmakla beraber, gerçeği tamamıyla anlatıyor denilemez. Şair, kendi muhayyilesinden ifadeler katarak destanı ahenkli ve kalıcı bir hale getirir. Fakat hastalık destanlarında olduğu gibi bazı destanlarda olayların olduğu gibi yansıtıldığı görülür.

Bizim burada tanıtmaya çalıştığımız *sözlük destanlar* da bugüne kadar üzerinde durulmamış ve çeşnilik arz eden destanlardandır.

Sözlük destanlar kısaca; şairin kendi yöresine ait kelimeleri konu ettiği destanlardır. Bu şiirleri “karmutlama” denilen şiirlerle karıştırmamak lâzımdır. Karmutlama; iki veya daha fazla dile ait kelime ile söylenmiş şiirlerin adıdır. Edebiyatımızda karmutlama tarzında pek çok şiir söylenmiştir. *Bayburtlu Celalî*’nin Batakçı Destanı; *Pesendî*’nin Zamparalar Destanı; *Lezizî*’nin Güzeller Destanı; *Ersun Balcı*’nın Türkçe-Almanca karışık olarak söylediği şiir; *Şenlik*’in Küçük Göle (Hoçuva)’de bir düğün sahibini sevindirmek için söylediği şiirle, Salman Bey Hikâyesindeki Türkçe, Arapça, Farsça kelimeleri bir araya getirdiği şiir; nihayet Gürcü Âşık *Sefil Lado*’nun sekiz heceli geraylısı, karmutlama örneklerinden bazılarıdır.

Sözgeleş; Lezî 23 dörtlük olan “Güzeller Destanı”nın her bir dörtlüğünde Türk, Arap, Türkmen, Boşnak, Leh, Acem, Rus, Gürcü, Rum, Ermeni, Arnavut, Lezgi, Laz, Yahudi, Tatar, Çingene’yi kendi dilende konuşurur.

*Boşnak gelmiş der ki: Severim dilden
Sana sırrım açsam korkarım elden
Ben seni severim can u gönülden
Noşt toruya şitikudaş munınaha*

*Gürcü der: As beni zülfün teline
Mail oldum senin dudu diline
Kuzum sarılayım ince beline
Ak modi abicu iryi mokosna*

*Rum da gelmiş der ki Ben seni bildim
Tiğ-ı hasretinle bağrımı deldim
Kapın eşiğine yüzümü sürdüm
Elado matyamo anikso porta*

*Ermeni gelmiş der: Kati bakarsın
Âşık olanlara külli zararsın
Ben seni severim sen ne kaçarsın
Vart egur tun kovis son pişman hal ya*

*Arnavut der: Sen de tutma meskeni
Yoluna koymuş am bu can u teni
Zaran ne mori severim seni
Besa besa bort nozno yiyefa*

*Yahudi gelmiş der: Ben sana kulum
Alınmaz satılmaz geçmez bir pulum*

*Her zaman edersin nedir bu zulum
Ender kuvanyozoz cozoz lakoyza¹*

Derlemesi yıllar süren sözlük destanlardan bu güne kadar 27 adet toplayabildim. Elbetteki farklı zamanlarda ve farklı yörelerde söylenmiş başka kelime destanları da vardır. Mevcut destanlardan hareketle, edebiyatımızda sözlük destanların ilk defa XX. yüzyılda ortaya konulduğunu söyleyebiliriz. Daha önceki yüzyıllara ait maalesef herhangi bir örnek tespit edemedim. Bunlardan ilk örnekler de Şemsi Yastıman ve Hayati Vasfi'ye aittir.

Elimizdeki örneklere baktığımızda birisi hariç tamamının dördlülüklerle vücuda getirildiğini görmekteyiz. Şair, genellikle destanına aldığı kelimelere anlam vermeyi ihmal etmemiştir. "... denir / deniyor bizim orada şeklinde bir ifade kullanır yahut eski sözlerin gün gün yok olmasından hayıflanılır.

Kelime destanları, ayaklarına göre çeşitlilik göstermektedir. Bunlardan dördü (Durmuş Yığman Halil Topçu, Hamit Bölücek, Kadimî) *tek ayak*; 11 tanesi (Aslan Tektaş, Celil Çınkır, Edeer, Durmuş Yurt, Fikret Dikmen, İmamî, Mustafa Ayvalı, Mustafa Kayalı, Necat Bayraktar, Osman Sarıyıldız, Sait Tağma, Sırrı Arpaç, Şahin Yılmaz, Şemsi Yastıman, Hayati Vasfi Taşyürek, Hayati Vasfi Taşyürek) *döner ayaklı* şiiirdir. Destanlardan altısında (Coşkun Gündüz, Hanifi Söztutan, M. Necati Güneş, M. Coşkun Kale, Necat Bayraktar, Ünsal Kıraç) ise *ayak yoktur*. Şiirlerden birisi (Aydil Erol) *mani tipinde* olup 7 heceli ve 15 dördlüktür. Destan örneklerinin içinde bir tane de (3+2=5 beş dizeli) *bentlerden* oluşan şiir bulunmaktadır (Mehmet Güneş).

Destanların hepsi de hece ölçülüdür. 21'i 11 hece ile 3'ü de 8 hece ile söylenmiştir. Şiirlerden birisi (Kadimî) 10 hecelidir ki

¹ Doğan Kaya, Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, II. Baskı, Ankara, 2010, s. 416-418.

bu tip örneklere âşik edebiyatında pek rastlanmamaktadır. Yukarıda Aydil Erol'un yazdığı bir şiir de koşma tarzından farklı olarak mani söylenmiştir.

Destanlar, dörtlük sayıları bakımından da farklılık göstermektedir. En hacimli 42 dörtlükle Celil Çınkır ve 42 bent ile Mehmet Güneş'e aittir. Bunu, 38 dörtlükle Hamit Bölücek'in şiiri takip etmektedir. Hacmi en az olan şiirler 5 dörtlük ile Durmuş Yurt, Fikret Dikmen ve Hayati Vasfi Taşyürek'e aittir.

Bunları tablo olarak şöyle gösterebiliriz:

<i>Şairin adı</i>	<i>Hece sayısı</i>	<i>Dörtlük sayısı</i>	<i>Ayağı</i>
Aslan Tektaş	11	11	Döner ayak
Aydil Erol	7	15	Mani tipi
Celil Çınkır	11	42	Döner ayak, Ölçü yok
Edeer	11	8	Döner ayak
Coşkun Gündüz	11	7	Ölçü ve ayak yok
Durmuş Yığman	8	23	Tek ayak
Durmuş Yurt	11	5	Döner ayak
Fikret Dikmen	11	5	Döner ayak
Halil Topçu	11	30	Tek ayak
Hamit Bölücek	11	38	Tek ayak
Hanifi Söztutan	11	9	Ayak yok Ölçü yok
İmamî	11	8	Döner ayak
Kadimî	10	10	Tek ayak
M. Necati Güneş	11	20	Ayak yok.
Mehmet Güneş	8	42 bent	(3+2) Yedekli
Mustafa Ayvalı	7	11	Döner ayak

M. Coşkun Kale	11	19	Ayak yok
			Ölçü yok
Mustafa Kayalı	11	14	Döner ayak
Necat Bayraktar	11	13	Ayak yok.
Osman Sarıyıldız	11	12	Döner ayak
Sait Tağma	11	9	Döner ayak
Sırrı Arpaç	11	5	Döner ayak
Şahin Yılmaz	8	6	Döner ayak
Şemsi Yastıman	11	24	Döner ayak
Ünsal Kıraç	11	13	Ayak yok.
H. Vasfi Taşyürek	11	9	Döner ayak
H. Vasfi Taşyürek	11	5	Döner ayak

Âşık edebiyatında şairlerin mahlas kullanması gelenektir. Şair şiirini tamamlarken son dörtlükte adına veya mahlasına yer verir. Elimizdeki 20 destanın içinde bu geleneğe kısmen uyulduğunu söyleyebiliriz. Şairlerden dokuzu (Aydil Erol, Durmuş Yığman, M. Necati Güneş, Mehmet Güneş, Mustafa Ayvalı, Necat Bayraktar, Osman Sarıyıldız, Sait Tağma, Şahin Yılmaz) mahlas kullanmamıştır.

Âşıkların tahsil durumlarından söz edecek olursak, pek çoğu ilkokul mezunudur. Bunun yanında içlerinde öğretmen (Mustafa Ayvalı, Necat Bayraktar), doktor olanlar da (Mehmet Güneş) vardır.

Sözlerimizi tamamlarken şunu ifade etmek istiyoruz. Halkın gönlünde müstesna bir yere sahip olan âşıklar bizim en önemli değerlerimizden birisidir. Onlara sahip çıkmamız, onları sevmemiz için pek çok sebep var. Ama âşıklarımızın yüzyıllardır Türkçe yaptıkları hizmet, bu sebeplerin başında gelmektedir. Bu cümleden olarak diyorum ki âşık edebiyatı alanında ortaya konulmuş binlerce şiir gözden geçirilmeden hazırlanmış

sözlükleri na-tamam sözlük olarak nitelemek sanırız yanlış hüküm olmasa gerek.

Bu bakımdan, âşıkların ortaya koydukları örneklerin, üniversitelerimizde vakit geçirilmeden ele alınmalı, metinlerdeki kelimeler ve deyimler anlamlandırılması yoluna gidilmelidir.

METİNLER

Aslan Tektaş(1979, Kangal-Yarhisar köyü)

Hazeynce'den Esintiler

Yöresel şiveyle kayıp olana
Yitik der Hazeynler Darende'mizde
 Edepten hayâdan noksan kalana
Yırtık der Hazeynler Darende'mizde

Hazeyn adam demek er kişi demek
Herise burada en meşhur yemek
 Yâr olmazsa bir kişiye o felek
Bitik der Hazeynler Darende'mizde

Hiç kaşık çaldın mı sıcak **helle**ye
Tokat şamar derler eski **sille**ye
 Tandır alevinde yanan kelleye
Ütük der Hazeynler Darende'mizde

Ey hazeyn nârele biraz bağır da
Çağaları etrafına çağır da
 Kerpiç gibi mayalanmış yoğurda
Katik der Hazeynler Darende'mizde

Mülevves denmez mi pislik edene
 Hıyanet de denir **hinlik** güdene
 Ticari sahada iflas edene
Batik der Hazeynler Darende'mizde

Güzele **milih** der över der hâza
 Irmaklı'da kan kırmızı karpuz
 Ergenlik çağına gelmiş bir kıza
Yetik der Hazeynler Darende'mizde

Otlu ekmek ile **boranı** nice
Darende Kebabı hepsinden yüce
Olursa adamın boynu kalınca
Kütük der Hazeynler Darende'mizde

Paraya **talır** der silaha **menge**
Saltatlar azmile girerler cenge
Teres tahta eksik bozuksa denge
Zottik der Hazeynler Darende'mizde

Hazeyn tekellimi şifre kestirme
Sigara dohandır aman estirme
Yıllarca beklemiş mala meyl verme
Yatik der Hazeynler Darende'mizde

Anana atana bir selâm yolla
Pazarda **manpır** var kendini kolla
Bir işte var ise zor ile hile
Çıtık der Hazeynler Darende'mizde

Sayamadım daha ben doya doya
Aslan Tektaş der ki **düş** müdür rüya
İlçenin geçimi altın kaysıya
Patik der Hazeynler Darende'mizde²

² Şiir, 17 Haziran 2006 günü tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

Aydil Erol (1938, İstanbul-Çengelköy)

Türkçe

İş Türkçeye gelince
Olamaz senlik benlik
Festival de ne demek
Şenlik diyelim şenlik

Kimse yapamaz artık
Ambulans" a aranı
Yeter bıktım kurtarın
Lütfen **cankurtaranı**

Emekler gitmez boşa
Türkçesi gelir hoş
Duble demek ne demek
Çift var, koşa var **koşa**

İstanbul Maçka / Taşlık
Yollar çamur ve yaşlık
Anteti bırakalım
Başlık diyelim başlık

Aldı beni bir merak
Neler getirdi kamyon
Kapuza gideceğiz
Yerinde dursun kanyon

Makine otomatik
Bilmezsın matematik
Hoş kokulu kaybıldı
Gelince aromatik

Düşleri hayra yorak
Güzel sesleri duyak
Vadiye gidemem ben
Koyak isterim **koyak**

Belli sağ ve solumuz
Açılmıştır yolumuz
Branşı unutalım
Varken **şube, kolumuz**

Yaz bitti geldi hazan
Yeni tutuldu sazan
Demagoga aldırma
Lâfazan var lâfazan

Nice yürekler yakar
Ondaki çapkın bakış.
Deparı boşlayalım
Çıkış diyelim çıkış

Eser değil o resmen
Döküntüdür döküntü
Depresyon yere batsın
Durur iken **çöküntü**

Su dökmeyin külüme
İyi bakın gülüme
Departmana uğramam
Gideceğim **bölüme**

Dediklerine bir bak
Türkçe değil yarısı
Kötü konuşan dili
Soksun eşşek arısı

Karpuz aldım yarmaca
Lâhanayı sarmaca
Potpori de ne demek
Karmaca var karmaca

Lâle sümbül biçerek
Soğuk sular içerek
Klibi terkeyledik
Görüntüyü çekerek³

³http://dertlidolap.com/index.php?option=com_content&view=article&id=785:manler&catid=75:dil-yaresi&Itemid=93

Celil Çınkır (1961, Kahramanmaraş-Andırın)

Andırın Lügatçesi

Kalın yufka **bazlama** tatlı **şire**
Kuru incir **belcene** tahıl **zehre**
Kumanya **azzık** hayvan yemi **zavara**
Hiç olmamış karpuzla **calak** derler bizde

Olgunlaşmamış ham buğdaya **firik**
Haşlanmış mısır ve buğdaya **fedik**
Pirincin tarladaki hali **çeltik**
Soyulmuş taze cevize **tavlak** derler bizde

Uzun ağaç **süven** ceviz içi **çen**
Davul tokmağı **çüven** tabak **sehen**
Hoş kokulu kavun adı **şebeden**
Serinlenecek yerlere **yazlak** derler bizde

Soğan tohumu **kıska** güveç **bişme**
Mısır **meke** buğday aşısı **döğme**
Taze keçi sütündendir **teleme**
Ham incirin meyvesine **hozak** derler bizde

Salata **manca** patlıcan **baldırcan**
Susama **küncü** pirzolaya **çaman**
Mantar **göbelek** salatalık **bostan**
Mısır yemeğine **gaçamak** derler bizde

Yağda pişmiş yumurtaya **mıkla**
Çeyrek tas ölçüğe denir **urubla**
Dalga geçme **taşkala** tıpkı **çıkla**
Mutfak eşyalarına **gapgacak** derler bizde

Şaşıрма **apışma** gölgelik **hayma**
 Yenme **ürtme** hava atma **gubarma**
 Meşeye **kesme** eskime **dayrama**
 Alçak çağlayana **şarlak** derler bizde

Uzun ağaç **maa** saklanma **pisma**
 Ölüm **zıbarma** dalmaya **tumma**
 Sabah olma **ışma** girme **dıkılma**
 Hava kararmaya **garanışmak** derler bizde

Alınmaya **gocunma** koşma **gopma**
 Hor görme **hirsunma** boşanma **portma**
 Çok ıslanmaya **cıbidığı çıkma**
 Dert almaya **gadasını almak** derler bizde

Gelincik **pampal** menengiç **çıtımık**
 Ekin demeti **pırnat** ardıç **pıtık**
 Fidandır **çetil** tohumluk **damızlık**
 Yayladaki kamelyaya **çardak** derler bizde

Karşı yamaç **annaç** aşığı **lığlak**
Pur topraktan olan yamaç **sıypınnak**
 Çukur **yalak** yıkama yeri **yunak**
 Sulanmış geniş alana **salak** derler bizde

Bağ bahçeye **bostan** yaylaya **güzlek**
 Dinlenen tarladır **solan** yol **geçek**
 Tarla sürümü **felan** dönüm **evlek**
 Yolların çakışmasına **çatak** derler bizde

Kayalık yer **kepir** kümese **pin**
Kuzeye bakan soğuk yerler **kuzgun**
Bitki ve ağacın filizine **işgin**
Meşenin kabuklarına **yartnak** derler bizde

Uzun kadın elbisesine **fistan**
Düğmeli erkek gömleğine **mintan**
Tahtaravellinin adıdır **cizzan**
Yalnız kalmaya **yasyapıldak** derler bizde

Elbiseye **pırtı** tırtıl **gıtıgırtı**
Elinden iş gelmez adam **miymıntı**
Sapsız bıçak **namtı** sese **gıcirtı**
Elle vurulan tokata **şaplak** derler bizde

Ağız dalaşı **cangama** havlu **mahrama**
Oyun bozmak **cılıma** çöp **malama**
Isınma **gızınma** ötme **gıgırma**
Takla atmaya **dombalak atma** derler bizde

Büyük gözenekli eleğe **sarat**
Tarlada çalışan işçiye **ırgat**
Helalinden olan kariya **avrat**
Kötü yaramaz kadına **galtak** derler bizde

Bunaltıcı sıcak havaya **sıklat**
Rahatsızlık veren gürültü **malamat**
İki çelik ölçek kabına **gırat**
Kısa saplı baltalara **nacak** derler bizde

Tarla payı **düşek** kapşon **börkenek**
Külot **don könçek** atlete **köynek**
Hiç doğurmamış koyunlara **şişek**
Çiftleşecek ineğe **boğasak** derler bizde

Büyük taş dibek yuvarlak **tengerek**
Zehirli bir örümcektir **büvelek**
Sırtta taşınabilen yükür **şelek**
Üstünde bir şey yoksa **cascavlak** derler bizde

Bir anda **kirpeden** ne çabuk **haçan**
Geçen gün **öteen** ani **tarpadan**
Geçen yıl **bıldır** az önce **biyaktan**
Sıkıya **digrak** uzağa **yırak** derler bizde

Küçük ağaç parçasına **gıyrgan**
Ekin biçen aletin adı **tırpan**
Sulu **kara calap** kürdana **hiltan**
Av için kurulan tuzağa **fak** derler bizde

Salıngaç **hillangaç** halata **kolan**
Kuş için yapılan tuzağa **habban**
Tereyağ saklama kabına **hamzan**
Çocuklar topaç için **fırıştak** derler bizde

Büyük oğlak **teke** küçüğü **çebiç**
Tıpkı ayrık otu gibidir **geliç**
Ot biçecek küçük tırpana **galiç**
Doğurmamış dişi ata **gısrak** derler bizde

Çul kilim dokuma tezgâhına **isdar**
Tabak çanak koyma rafına tavlار
Kapsül barut **saçma** tamamı **avcar**
Her tür yarasaya **kör yapalak** derler bizde

Güvercine **gallep** serçeye **çinçik**
Yengece **ellengeç** köpeğe **encik**
Serçeye benzer bir kuş **alemençik**
Mandanın yavrusuna **boduk** derler bizde

Erkeklığı alınan teke **iğdiş**
Erkeklik alınmazsa deriz **çebiş**
Kertenkele adı bilinir **kertiş**
Görpe keçi yavrusuna **emilik** derler bizde

Sivrisinek **üvez** civcive **cücük**
Hayvan ölüsü **üleş** hindi **culluk**
Büyük fare **cardın** salyangoz **sülük**
Soyu kötü cins atlara **gölük** derler bizde

Tayın küçüğü **kürü** sinek **yavısı**
Domuza derler hep **adı batası**
Baykuşa **cukkuşu** kediye **püsü**
Küçük sineklere her yerde **mucuk** derler bizde

Samandan ayrılmış buğday için **cec**
Çitte kullanılan kazığa **dikeç**
Bulaşık süngeri genelde **sürgeç**
Yayık karıştırın çubuğa **fişsek** derler bizde

Bir şey **bişet** ateşli odun **esga**
 Sedir kerevet kabuklara **gamga**
 Odun keserken çıkan parça **yonga**
 Bahçe kapılarına **gaspalık** derler bizde

Derenin karşı kısmına **öteçe**
 Tahtadan mamul iri kaşığa **çömçe**
 İçine giysi konan beze **bohça**
 Tulumdan deri yayığa **yannık** derler bizde

Çok aza **ıccık** işte **ahancık**
 Cimriye **gısmık** ölüye **rahmatlık**
 Ticari olmayan bahçe **avarlık**
 Ateş yakılan yere **ocaklık** derler bizde

Çizgiye **cızzık** rızika **ırızık**
 Tırnak izi **cırtık** kazığa **gazzık**
 Sönmüş sigara izmariti **vızzık**
 Taranmayan kirli saça **yapık** derler bizde

Zavallıya **pehlil** anahtara **dil**
 Helkeye **çitil** pantolona **pontil**
 Hayvan gübresi **zibil** dantel **dantil**
 Kümese **pinnik** çentiğe **kertik** derler bizde

Gelişigüzel yere **saprasekil**
 Alçak geniş ovaların adı **sehil**
 Parçalanmış bez yığınının adı **mitil**
 Küçük taş parçalarına **helik** derler bizde

Küçük sabun **kirtik** çok az **acimcik**
Ukalaya **goddik** yuvarlak **hobilik**
Sürekli **demlik** biricik **teberik**
Ekin biçerken takılana **ellik** derler bizde

Yaylada kurulan çadır **aleyçik**
Gelinlik kız çeyizine **bedirik**
Dolma tüfeğin kötüsüne **dandik**
Parmağın fiskesine **tintirik** derler bizde

Çuvaldızın en büyüğüne **gıyık**
Koyun tüyü kesen makas **gırlık**
Kırılması zor cevize **çitirik**
Batak haldeki çamura **mırık** derler bizde

Az önce **debiyak** bu sefer **buncal**
Her gün **künde** belki herhalde **zaar**
Biraz sonra **bissehel** ağır **ağar**
Daha sonralarına **irellek** derler bizde

İpeğe **heril** sürahiye **bocit**
Mangal **mantız** pamuk tohumu **çiğit**
Dokumacılığın özüdür **kirkit**
Abdest alınan ibriğe **ırbık** derler bizde

Sorarsanız memleketi **Celil Çınkır**'ın
İli Kahramanmaraş ilçesi Andırın
Tırşiği tatlı olur köyü Fakıların
Aslın inkâr edene **münafık** derler bizde⁴

⁴ <http://www.antoloji.com/andirin-lugatcesi-1-siiri/>

Coşkun Gündüz (1955, Yerköy-Tekke köyü)

Yozgatça

Domates **kırmızı** fasulye **pakla**
Danaya **buzağı** ilçeye **kaza**
Herkes faraş diyor bizde **koskūra**
Yozgat'ta nasıla **neşéal** diyorlar

Amcamıza deriz **emmi**
Culuk olur bizde hindi
Kaza **bodi** ördek **şibi**
Yozgat'ta halaya **eme** diyorlar

Patetese **gumpür** havuç **purçüklü**
Tencere **guşene** ite **küçüklü**
Başkası yataklı bizler **döşekli**
Yozgat'ta mendile **yığlık** diyorlar

Manda **camız** koyun **davar**
Sende gönder bizde **savar**
Banyo **çimmek** yel de rüzgâr
Yozgat'ta sedire **makat** diyorlar

Pencereye **toplu** başa da kafa
Anımıza **abi** üzüntü tasa
Geçen yıla **bıldır** damada **guva**
Yozgat'ta havluya **peşkir** diyorlar

Çileye **gelep** tezekse **yapma**
Yeleğe **cemedan** kazakta hırka
Yanımıza **böğür** sırta da **arka**
Yozgat'ta rezile **malamat** diyorlar

Hiç kızmayın bu da bizim dilimiz
Türkiye'nin dört yanında ünümüz
Bozok'tur yaylamız Yerköy ovamız
Coşkun'a dur değil **hop hop** diyorlar⁵

⁵ Durali Doğan, Yozgat Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi, Yozgat, 2005, s. 227.

Durmuş Yiğman (Erbaa-Gümüşalan Köyü)**Yöresel Şive**

Erbaa'ya deriz **Erek**
Kapı kilidine **firek**
Uzun ağaçlara **cerək**
Derler bizim köyümüzde

Eşek semerine **kaltak**
Kekemeye deriz **peltek**
Geniş olanlara **foltak**
Derler bizim köyümüzde

Yaban armuduna **çördük**
Tavşan yavrusuna **fortuk**
Kesilen yerlere **kertük**
Derler bizim köyümüzde

Mayasız ekmeğe **fetil**
Yüzsüz yorganlara **mitil**
Karnı aç olana **zefil**
Derler bizim köyümüzde

Fırın süpürgesi **söngə**
Dayı karısına **yenge**
Tahta parçasına **yonga**
Derler bizim köyümüzde

Yaramaz kızlara **cazu**
Teker takılan yer **mazu**
Karısı kötüye **dürzü**
Derler bizim köyümüzde

Tavana deriz **arastak**
Yürümeyen çocuk **basdak**
Apalak yüzlüye **taslak**
Derler bizim köyümüzde

Çürümüş ağaca **ardak**
Salona deriz biz **çardak**
Kalın keresteye **mertek**
Derler bizim köyümüzde

Gevezeye der **dırlama**
Yaramaz çocuk **fırlama**
Ağlayanlara **zırlama**
Derler bizim köyümüzde

Yıkanmaya deriz **çimme**
Külde pişen ekmek **gömbe**
Amma yerine **emme**
Derler bizim köyümüzde

Yırtıklara denir **yirik**
Eşek yavrusuna **kirik**
Küçük tavuklara **ferik**
Derler bizim köyümüzde

Kola takılana **kolluk**
Yumurta yerine **folluk**
Bebek önlüğüne **yallık**
Derler bizim köyümüzde

Ayakta durma **sorutma**
Zayıf olanlar **kurutma**
Çok gülenlere **sırtma**
Derler bizim köyümüzde

Muşmulaya derler **töngel**
Üç beş dizine de **kangal**
Eğri demirlere **çengel**
Derler bizim köyümüzde

Acele yapılan **eğretü**
Dıştan yerleşen **gelüntü**
Mayalı yoğurta **çaluntu**
Derler bizim köyümüzde

Gözü büyüklere **pötlek**
Korkaklara denir **ödlek**
Aklı az olana **çatlak**
Derler bizim köyümüzde

Küçük baltalara **nacak**
Terbiyesiz adam **alçak**
Damın kenarına **saçak**
Derler bizim köyümüzde

Kadın olmuş **eksik etek**
Değneğe denilir **kötek**
Şık giyinenlere **çıtak**
Derler bizim köyümüzde

Havluya diyoruz **peşkir**
Süzgecin adı **ilistir**
Eski olana **külüstür**
Derler bizim köyümüzde

Havana denilir **dibek**
Çirkin olanlara **şebek**
Ağaç köklerine **sibek**
Derler bizim köyümüzde

Kar birikintisi **kürtük**
Ağaç tomruğuna **kütük**
Fazla gezenlere **sürtük**
Derler bizim köyümüzde

Üzüm yaprağına **tevek**
Bölünmüş tarlaya **evlek**
Aşısız üzümüne **civek**
Derler bizim köyümüzde

Çokça yapılan **pasa**
Bardağa denilir **kase**
Para torbasına **kese**
Derler bizim köyümüzde⁶

⁶ <http://gumusalan.azbuz.com/readArticle.jsp?objectID=5000000002870847>

Durmuş Yurt (1941, Yıldızeli-Kavak köyü)

Derler Bizde

Yufkayı pişirip yapana **avrat**
Hamurun uğraşı bol derler bizde
Islak çamaşırı döğen şey **tokaç**
Şu kili başına çal derler bizde

Eşek sırtındaki eşyaya **şelek**
Tombul ve yuvarlak surata **toslak**
Ensede patlayan tokata **şaplak**
Saf-salak birine **mal** derler bizde

Bacaya **puhari** mısıra **darı**
Genç kadına **taze** yaşlıya **karı**
Tavuklar tünerken seçerler **tarı**
Yüzdeki bene de **hal** derler bizde

Cömert olmayana derler ki **pahıl**
İhtiyara **koca** gençlere **cahil**
Belli yaşta olmaz baştadır akıl
Akli ermeyene **mal** derler bizde

Durmuş Yurt da bu sözlerin hayranı
Kafa kâğıdıdır nüfus cüzdanı
Yayıktan çıkana **katık ayrıntı**
Köpek yemeğine **yal** derler bizde⁷

⁷ Durmuş Yurt, Hayat, Sivas, 2008, s. 208.

Fakı Edeer (1954, Emirdağ)

Şivemiz

Bir misal vereyim öz şivemizden
Dert ile keder **gam** derler bizde
Anamın dediği düşmüyor dilden
Keyif ile kına **dem** derler bizde

Boş kalan tarlalar olurken **opsa**
Fermuara **cırcır** kancaya **kopça**
Temelliye **kadim** beyaza **akça**
Kötü nazarlara **kem** derler bizde

Eli bola **selek** mandaya **camız**
Şakaklara **duluk** omuza **yamız**
Pek deliye **ayar** pek yavaşa **uz**
Dana damlarına **küm** derler bizde

Şişe bardak **cincik** teneke **tingir**
Kibrit **azedir** ocağa da **tandır**
Tan yerine **kuşluk** buta da **baldır**
Ata da vurulur **gem** derler bizde

Süpürgeye **gaza** sarıya **kula**
Ağıllara **çardak** çula da **pala**
Hastalığa **maraz** nöbete **sara**
Lambanın camına **cem** derler bizde

İyi toprak **özdür** verimsiz **kıraç**
Ekleme **ağarcık** tavaya **tunnaç**
Yokuşlara **dik** karşıya **annaç**
Yatak suyu görüp **tum** derler bizde

Hısıma **gağama** büyüğe **ede**
Halamıza **bibi** nineye **ebe**
Öksüze **yetim** anasıza **gede**
“Yıkan bir” yerine **çim** derler bizde

Fakı’yım var daha aklımda olan
Hatırlatmaz işte bu kahpe zaman
Kumaşlara **pirtı** çuvala **haral**
“Otur bir” yerine çöm derler bizde⁸

⁸ Fatma Ahsen Turan- Başak Uysaül- Kadir Gökhan Uğur-Ayfer Sarıyıldız, Sazın ve Sözüñ Sultanları Yaşayan Halk Şairleri-II, Ankara, 2010, s. 196-198.

Fikret Dikmen (1950, Bor-Gökbez köyü)

Sizde Ne Derler

Toplumun yalancı kişilerine
Bizde **dönek** derler sizde ne derler
Bütün sığırların dişilerine
Bizde **inek** derler sizde ne derler

Yardım gerek **ahrazlara tatlara**
Çayır derler sulak yerde otlara
Eyerlenmiş üzengili atlara
Bizde **binek** derler sizde ne derler

Yanaz sakar derler aksiye şere
Evet **he** derler keze de **kere**
Gece tavukların yattığı yere
Bizde **tünek** derler sizde ne derler

Latife diyorlar şimdi şakaya
Ceket derler giydiğimiz **sakoya**
Düğünde takılan bütün takıya
Bizde **benek** derler sizde ne derler

Fikret'im kurbanım hatır sayana
Kan ayaklı derler kıza bayana
Biraz hafızası zayıflayana
Bizde **bunak** derler sizde ne derler⁹

⁹ Şiir, 16 Ekim 2008 günü tarafımızdan derlenmiştir.

Halil Topçu (1965, Zara-Ütük köyü)

Eski Sözlerim

Aba denir bizim elde anaya
Bıldır denir bir evvelki seneye
Düve denir cinsi dişi danaya
Hani nerde benim eski sözlerim

Bibi eme babanın kız kardeşi
Emâçer iyice görmek her işi
Karının kocası ise **er kişi**
Hani nerde benim eski sözlerim

Herif erkek ailenin reisi
Horanta çol-çocuk ev ahalisi
Hecin zırıl bir adamın irisi
Hani nerde benim eski sözlerim

Biçilen ağacın parçası **yonga**
Ağaç kabuğuna denirdi **gamga**
Sıçrayan kıvılcım adına **çinga**
Hani nerde benim eski sözlerim

Evcümen evine bağlı olana
Havuca **pürçekli, kelem** lahana
Kasıt ise mahsus söze yalana
Hani nerde benim eski sözlerim

Essah denir gerçek olan sözlere
Pırtı elbiselik kumaş bezlere
Siñitmiş de sinsi kurnaz yüzlere
Hani nerde benim eski sözlerim

Aşurma denirdi büyük kazana
Arakel toplumda huzur bozana
Atlu geçimsiz hem çok gezene
Hani nerde benim eski sözlerim

Bayahtan, irelüün önceki zaman
Malama harmanda savrulan saman
Kilota **paçalık** şalvara **tuman**
Hani nerde benim eski sözlerim

Başkasını kıskananlar **pahıldır**
Çeçin adı saptan ayrı tahıldır
Moloz ise taş parçası çakıldır
Hani nerde benim eski sözlerim

Puharik dumanı savan bacadır
Diga ise kısa boylu cücedir
Cazu kötü kadın hali nicedir
Hani nerde benim eski sözlerim

Fetil sacda pişen ekmeğe denir
Gilik biraz yağlı yendikçe yenir
Ağartu süt kaymak yağ ile peynir
Hani nerde benim eski sözlerim

Kaliç ekin kavranılan oraktır
Köstava da ateş alan kürektir
Kömbe dediğimiz güzel çörektir
Hani nerde benim eski sözlerim

Hindinin diğer bir adı **culuktur**
Boynuzsuz keçinin adı **kölüktür**
Çok yiyip içenin adı **tuluktur**
Hani nerde benim eski sözlerim

Bir nevi paradır **pangınot akçe**
Çevirme etrafı ağaçlı bahçe
Elbise sarılan kumaşa **bohça**
Hani nerde benim eski sözlerim

Sabun ufağına deniyor **kırtık**
Kar yağar yığını olurdu **kürtük**
Her şeyin azına denir bir **pırtık**
Hani nerde benim eski sözlerim

Mıymıntı elinden iş gelmeyene
Harço beceriksiz yol bilmeyene
Karametli yüzü hiç gülmeyene
Hani nerde benim eski sözlerim

Yarenlik ve mahsus şakadan sözdür
Hızlı çabuk demek **şeremet** tezdür
Gidiboku ise yenilen **vezdir**
Hani nerde benim eski sözlerim

Sapıyla yakılan ekine **firik**
Aç gözlü cimrinin adı da **derik**
Yeni yumurtlayan tavuksa **ferik**
Hani nerde benim eski sözlerim

Bir yaşına gelmiş koyuna **şişek**
Sıpaya da **kürük** merkepse eşek
Sobanın başında donana **üşek**
Hani nerde benim eski sözlerim

Kılık kıyafete denirdi **urba**
Telis ile çuval büyükçe torba
Kelecoş herle tırta çorba
Hani nerde benim eski sözlerim

Variyetli denir zengin olana
Cıbil yoksul **arık** zayıf kalana
Tummak ise suya batıp dalana
Hani nerde benim eski sözlerim

Öğendere ucu **modullu** deynek
İç çamaşırında adıdır **köynek**
Söz verip cayana deniyor **dönek**
Hani nerde benim eski sözlerim

Hangırdamak kikir kikir gülene
Zıbarmaksa geberip de ölene
Kör küsnü tarlayı eşip delene
Hani nerde benim eski sözlerim

Yıkanılan yere çimecek **cağlık**
Havluya da peşkir mendile **yağlık**
Gicişmek kaşınmak önlüğe **yarlık**
Hani nerde benim eski sözlerim

Buymak üşümektir **tünemek** konmak
Şansa da **ihbala** denemek **sınmak**
İyi güne ise denirdi **onmak**
Hani nerde benim eski sözlerim

Buğuz kin bağlamak **ellaham** meğer
İskemi sandalye su bendi **gever**
Paha kıymet için biçilen değer
Hani nerde benim eski sözlerim

Ismarıç bir şeyi sipariş etmek
Hayvan otlatmaya denirdi **gütmek**
İyeşmek de inatlaşıp zıt gitmek
Hani nerde benim eski sözlerim

İyiye güzele denir **tavatır**
Nöğrüyon demekse sorulan hatır
Ölen erenlerin kabrine **yatır**
Hani nerde benim eski sözlerim

Uzanıp yatmaya denirdi **sünmek**
Koşmaya **seğirtmek** kaçmaya **tüymek**
Pehli et yahnisi bir çeşit yemek
Hani nerde benim eski sözlerim

Sulu kara **çepel** tipiye **boran**
Salçaya da **pelver, çalkama** ayran
Yumuş hizmet etmek **ferman** buyuran
Hani nerde benim eski sözlerim

Hafiflere **yeğnik** şişman **balgoşa**
Sorutmaksa ayaktaki duruşa
Sağlam **kayım, süyem** bir karışa
Hani nerde benim eski sözlerim

Biçilen ekinin köküne **hozan**
Gönül sevdam beni eyledi hazan
Halil'e de Hâlla diyorlar bazan
Hani nerde benim eski sözlerim¹⁰

¹⁰ Şiir, 8 Şubat 2010 günü tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

Hamit Bölücek (1936, Sivas-Gürün / Akdere)

Benim Sözlerim

Bıldırki neşemiz bu yılda olsun
Saymakla biter mi benim sözlerim
İçimize sevgi hayranlık dolsun
Saymakla biter mi benim sözlerim

Firezli tarlayı sürecektim idim
Aş yapıp sofrayı serecektim idim
İşmar etsen hemen vuracaktım idim
Saymakla biter mi benim sözlerim

Sındımız kesmedi ince kumaşı
Çekicim kırmadı **keveke** taşı
Peşkirle çok sildim yüzdeki yaşı
Saymakla biter mi benim sözlerim

Cılga yoldan gelip arayacaktım
Dağı taşı gezip tarayacaktım
Kelik yırtılsa da yürüyecektim
Saymakla biter mi benim sözlerim

Keserin **küptü**sü değdi başıma
Yoğurt yerken taş değiyor dişime
Allah el katacak benim işime
Saymakla biter mi benim sözlerim

Dolu vurdu **göceğ**imi yatırdı
Güzelliğın beni yaktı bitirdi
Bir yel esti sana doğru getirdi
Saymakla biter mi benim sözlerim

Göbelek toplayak aşını yiyek
“**Kuşkanada** hele bir aş yapın” diyek
Yüksek sesle konuş hepimiz duyak
Saymakla biter mi benim sözlerim

Zumzuğu masaya vurдум hırslandım
Kuluncumla sandalyeme yaslandım
Hâlâ öfkeliyim sanma uslandım
Saymakla biter mi benim sözlerim

Çok **cıbir** biriyim mangırım da yok
Dünyanın malına gözüm gönlüm tok
Nice insanlar var ne kadar **nehak**
Saymakla biter mi benim sözlerim

Çok **bet** insan gördüm **zırtaboz** gördüm
İçimde notunu çok kırık verdim
Onlarla **mütmayin** olmaktadır derdim
Saymakla biter mi benim sözlerim

Bir sürü **yilkım** var bir sürü **yozum**
Beş çuval kayısım beş çuval **kozum**
Tarla **cımız** ise çevirdim yüzüm
Saymakla biter mi benim sözlerim

Çeç ettim harmanı güze çıktım bene
Oradaki güzelliğe baktım ben
Kav varıldı bir de ateş yaktım ben
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kenef, ayakyolu eski laflardır
Hurafeyi din sayanlar saflardır
Sehil memleketler yaylalar vardır
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kimi **palavracı** kimi **kezaptır**
Kimisinin malı mülkü azaptır
Kimisinin tüm hayatı gazaptır
Saymakla biter mi benim sözlerim

Çok severim kelamı hoş kulları
Çok severim umman gibi gölleri
Çok severim **yarenlikçi** dilleri
Saymakla biter mi benim sözlerim

Aşkımın temeli **himi** sağlamdır
İnan ki işimin tümü sağlamdır
Kiminin şöhreti namı sağlamdır
Saymakla biter mi benim sözlerim

Gün **çavarken** seni bekler dururum
İvediyile her gelene sorarım
Salığını kıbalını veririm
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kimi jandarmaya **zaptiye** diyor
Kimi pilav kimi **papara** yiyor
Kimisi **herleye unaşı** diyor
Saymakla biter mi benim sözlerim

Fazla **yanyüresin, kerç** ettim sanma
Mavra atanların sözüne kanma
Hak bildiğin işten hiç geri dönme
Saymakla biter mi benim sözlerim

Hurca kartol koydum gittim pazara
Çok dolaşma dayanmazsın nazara
Orda **sin** diyorlar meğer mezara
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kimi köpek diyor kimi **kelp** diyor
Kimi **dölek** diyor kimi **sarp** diyor
Kimi çevik diyor kimi **kalp** diyor
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kimi bir **tiy** diyor kimi **ız** diyor
Kimisi paçavra kimi bez diyor
Kimi **kert kürt** diyor kimi düz diyor
Saymakla biter mi benim sözlerim

Sevginin **yeğini** derde duş etti
Yüreğimi boran etti kış etti
Yaktı yıktı beni **hurdahoş** etti
Saymakla biter mi benim sözlerim

Örselendim hırpalandım yoruldum
Seni gördüm can evimden vuruldum
Küşüm çekip kaderime darıldım
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kelepir diyorlar avanta mala
Kovculukta insan düşüyor dile
Ya bir hışım gelir ya akar sele
Saymakla biter mi benim sözlerim

Istarda nakışsın aldım payımı
İstikanda içtim şeref çayını
Arşın arşın ölçtüm servi boyunu
Saymakla biter mi benim sözlerim

Sıkıntımı tek tek getirdim dile
Ayakkabı **tıkıs** gidemem yola
Çomça çomça çorbaları iç hele
Saymakla biter mi benim sözlerim

İrençperlik yaptım çıktı yüz **şinik**
Sağmalım dört keçi iki de inek
Merkebe palanı giydirdim binek
Saymakla biter mi benim sözlerim

Dölek konuşurum **zevzek** değilim
Garip dost insana çaktır meyilim
Neşeli geçiyor şükür bu yılım
Saymakla biter mi benim sözlerim

Bahçeme taşıdım on **çeten akbın**
Öteanlar aldım simli bir **çepken**
Hopumda taşısam ödenmez hakkın
Saymakla biter mi benim sözlerim

Tırısına geldim **dörtnala** geldim
Yağız ata bir de nazarlık aldım
Ben seni sevmenin delisi oldum
Saymakla biter mi benim sözlerim

Bir ahırım vardır içinde **kürük**
İki **mağ** damım var **süllümü** kırık
Ayal iki ise sonraki **ferik**
Saymakla biter mi benim sözlerim

Bir **çarhit** kağnım var **göpleri** kırık
Bir çift ineğim var çok fazla **arık**
Bir bayır tarlam var yaparım **karık**
Saymakla biter mi benim sözlerim

Çelpeşik işlere bulaşmayalım
Tanko fistan giyip dolaşmayalım
Haram mallar ile buluşmayalım
Saymakla biter mi benim sözlerim

Kitmırlığı bırak uğra pazara
Yüz lâzım adamda yüzü kızara
Köhne giyen uğrar mı hiç nazara
Saymakla biter mi benim sözlerim

Beş **evlek** tarlam var **kalıçla** biçtim
Pınardaki suyu **kefemle** içtim
Cin arabasıyla yolları geçtim
Saymakla biter mi benim sözlerim

Yağmur yağdı imen **pızığ** oğaldı
Evdeci gelince inek sağıldı
Böreğimiz **kıymık** kıymık dağıldı
Saymakla biter mi benim sözlerim

Yüreğime **em** sayılır sözün var
Ayın şavkı gibi parlar yüzün var
Hamit der ki ceylan gibi gözün var
Saymakla biter mi benim sözlerim¹¹

¹¹ Şiir, 26 Aralık 2009 günü tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

Hanifi Söztutan (1965, Sarıkamış)

Derler Bizde

Çitin adı **çeper** oğlak da **gidik**
Taya **kurik** derler köpeğe **gudik**
Fasulyeye **lobiya** bulgura **hedik**
Mantiya da **hingel** derler bizde

Telis çuval demek **pingel** de folluk
Bütüne **tomari** tuluma **tuluk**
Civcivlere **cücük** hindiye **culuk**
Patatese **kartol** derler bizde

Un çorbası **herle** ahır bizde **kom**
Bacaya **buhari** leviyeye **lom**
Dantele **tentene** tuman ise **don**
Bedduaya **gargış** derler bizde

Sofra bezi **dastar** samanlık **merek**
Demine **bayahıt** sergene **terek**
Çaydanlığa **çaynik** kovaya **külek**
Havluya da **peşkir** derler bizde

Sandalyeye **iskemle** katı ise **perk**
Bilmeceye **mesel** nadasa da **herk**
Masal **hekat** iken at arkası **terk**
Yüz örtmeye **yaşmak** derler bizde

Dilsizin adı **lal** görmeyenin **kör**
Yoğurt suyu **söcük** öksürük de **çor**
Banyo yapmak **çimmek** peynire de lor
Mızıkçıya **ciğiz** derler bizde

Elbise **entari** yumağa **kelep**
Koyuna davar sürüye **celep**
Çamaşıra **esbab** çapraza **verev**
Rüzgâra **ülüzgar** derler bizde

Mandaya **camış** kediye **pisik**
Sofraya **peşkir** danaya **mozik**
Kuzu ve dananın yatağı **kozlik**
Divana da **seki** derler bizde

Dağ eriği **sarol** çeşmeler **göze**
Annemiz **abadır** teyzemiz **eze**
Halaya **bibi** tazeye **teze**
Bayata da **kerti** derler bizde¹²

¹² <http://www.sevgisiir.com/siiroku.asp?ID=5276>

İmamî (Ahmet Demir, 1954, Kozan-Bağtepe köyü)

Gavurdağı Lehçesi

Bayramda giyerdik acar elbise
Gılık derler bizim Gavurdağı'nda
Aldığımız verdiğimiz nefese
Soluk derler bizim Gavurdağı'nda

Kele anam **firtiğe** bak firtiğe
Kadınlarda **fallik** derler **sürtüğe**
Eski cebin içindeki yırtığa
Delik derler bizim Gavurdağı'nda

Çok rastlarsın Eşe Fatma Döndü'ye
Ho ha derik öküzünen mandıya
Durmadan düşünen kara hindiye
Culuk derler bizim Gavurdağı'nda

Şelek derik dağdan inen oduna
Doyum olmaz mantısının dadına
Bakımsız **pasaklı** kirli kadına
Uluk derler bizim Gavurdağı'nda

Üfürükçü hoca muska yazana
Fitne fesat derik arabozana
İşsiz güçsüz **aralıkta** gezene
Silik derler bizim Gavurdağı'nda

Kör kötürüm kuvvetsize güçsüze
Kabahatsiz **sudursuza** suçsuza
Anasından doğma olan saçsıza
Filik derler bizim Gavurdağı'nda

Gökcek hodul keleş güzel hatına
Örtme derik evin iki katına
Çocuğun sünneti maslahatına
Bülük derler bizim Gavurdağı'nda

İmamî bu elde iç içe yaşa
Dadaloğlu gibi bir çığır aç
İnce bel üstünde örgülü saça
Belik derler bizim Gavurdağı'nda¹³

¹³<http://www.resimdir.com/osmaniye-asik-tahir-erdogdu-gavurdagi-lehcesi-asik-imami-resimleri-n59S7FmcjDEY.html>

Kadimî (Kenan Gözcü, 1953, Hekimhan-Hacılar köyü)

Bizim Orada

Daylağa sıpa hımara eşek
Değneğe sopa yorgana **döşek**
Zirveye tepe çirkine **şebek**
Deniyor hâlâ bizim burada

Çördüğe alıç kömbeye börek
Orağa **galıç** katmere çörek
Feriğe piliç **faraşa** kürek
Deniyor hâlâ bizim burada

Kavuğa sarık oğlağa **gıdık**
İshale **tırık** gerdana **gıdık**
Dönmeye **kırık** idrara sidik
Deniyor hâlâ bizim burada

Peteğe **dalak** kızıla da al
Kundağa **belek** atkıya da şal
Deliye **salak** dilsize de **lal**
Deniyor hâlâ bizim burada

Şapkaya **kasket** paraya mangır
Cıncığa misket züğürt de **tingir**
Naaşa ceset **yemişe** incir
Deniyor hâlâ bizim burada

Yele **kavara** kart kıza **galık**
Sofaya **ara** avurda **duluk**
Otlağa mera hindiye **culuk**
Deniyor hâlâ bizim burada

Bohaya **ıkı bibiye ebe**
Boncuğa takı **sabiye** bebe
Divana **seki yklye** gebe
Deniyor hl bizim burada

Yayaya **zemberek** kalbura elek
otuğa tevek kadere felek
Zekiye **zeyrek** haf(ı)zaya bellek
Deniyor hl bizim burada

Bakraca **sitil** apseye **irin**
Yorgana **mitil musura krn**
Dikmeye **itil** mahsule rn
Deniyor hl bizim burada

Siskaya **arık** sıkıntıya **bun**
Papuca **arık** kseleye **gn**
Çatlağa **yarık Kadim’ye** can
Deniyor hl bizim burada¹⁴

¹⁴ Şiir, 19 Eylül 2008 günü tarafımızdan derlenmiştir. D. K.

M. Necati Güneş (1962, Niksar, Tarih öğretmeni)

Diyorlar Bizde

Düzgün **mısmıl**dır başörtüsü **bürük**
Lahana **kelem** dağ armudu **çördük**
İştaha **mada** azıcığa **eccük**
Alkışa da **çepik** diyorlar bizde

Merdiven **badal**dır sebze de **zavzu**
İğneye **biz** derler dibeğe **sohu**
Sitil kovadır ceket ise **saku**
Sedire de **mahat** diyorlar bizde

Behni yem yeridir arazi **yazu**
Göcek köşedir yumruk ise **muşmu**
Balçığa **liğirt** ev duvarına **çandu**
Civcive de **cücük** diyorlar bizde

Banyo yapmak **yunmak** bol ise **foltah**
Hindi **culuhtur** sac ekmeği **cızlah**
Patatese **gostil** sahiye **essah**
Kızılıcığa **zoğal** diyorlar bizde

Takunya **nalindir** çok fazla **zebil**
İçi boş **kütüktür** katmerse **hetil**
Şubata **gücük** yatağa da **mitil**
Belkiye **ellağam** diyorlar bizde

Biber **issottur** sırık ise **herek**
Elbise urbadır kilitse **firek**
Fasülye **çiğit** raf ise **terek**
Muşmulaya **töngel** diyorlar bizde

Avlu **hayattır** süreklirse **fasa**
Keh uçurumdur sığ yer ise **yoha**
Aşgana mutfak işte ise **deydaha**
 Çınara **kavlağan** diyorlar bizde

Ağleş dur demek yazma ise **çember**
Ahacuk iştedir bakır kap **lenger**
 Yufkaya **işkefe** salçaya **pelver**
 Mandaya da **kömüş** diyorlar bizde

Azıcık **bidihim** tatsızsa **sarsuh**
Boduç su kabıdır ayran da **gatih**
 İşkembeye **mumbar** çiviye de **mih**
 Bileziğe **golbağı** diyorlar bizde

Şip çabuk demek rezil de **ilezir**
Foruz horozdur kevgir de **ilistir**
 Kaynağa **göze** peçeteye **peşkir**
 Geçen yıla **bıldır** diyorlar bizde

Kedi **eliktir** kedi yavrusu **enük**
 Piliç **feriktir** böcek ise **böcük**
 Fareye **sıçan** eşşeğe de **kölük**
 Kaplumbağaya **tosbağa** diyorlar bizde

Kızılıcak **kirendir** sincap ise **câlit**
 Pancar **pazudur** meşe ise **pelit**
 Cevize **koz** yemek suyuna **tirit**
 Karpuzda da **bostan** diyorlar bizde

Kısa yol **kesedir** köşe de **çene**
Üzüm dalı **tevek** tane de **dene**
Salatalık **hıyar** yineye de **gene**
Kahveye de **gayfe** diyorlar bizde

Orak **galuçtur** un kabı da **tirki**
Mandal **kıskaçtır** kova ise **helki**
Ayrana **ağartu** ekşiye **eşgi**
Kompostoya **hoşaf** diyorlar bizde

Deriye **gön** virane yere **peğ**
Yabaya **dirgen** büyük sepete **heğ**
Sırığa **taya** lavaboya **cağ**
Yağ kabına **şapşal** diyorlar bizde

Sopa **kötektir** hafif ise **yeğnik**
Çit **fıraktudur** kümes ise **pinnik**
Köşeye **göcek** sıraya ise **keşik**
Kilime de **cecim** diyorlar bizde

Kürek **güdelir** zehir ise **ağu**
Sert **yitidir** damat ise **güyoğu**
Sıkıya **kip** büyük fareye de **geloğu**
Çapaya da **meğel** diyorlar bizde

Ham karpuz **şalak** ibrik ise **ırbih**
Yatak **döşsek** küçük bakraçsa **cındih**
Şala **atku** küçük sepete **gıdih**
Çamaşıra esvap diyorlar bizde

Ezgi **gayda**dır saklanbaç **sinnenbit**
Patırtı velvele çekirdek **çığit**
Tepsiye **sini** araca **vesayit**
Makarnaya **erişte** diyorlar bizde

Tekme **tepiktir** tırmıkısa **gelberi**
Cımbız **mangaştır** elbise **enteri**
Nisana **Abrul** ocağa **Zemheri**
Aralığa **Garagış** diyorlar bizde¹⁵

¹⁵ Hasan Akar, Nıksar Şiirleri ve Şairleri- Nıksar'ı Yüreginde Yaşayanlar ve Yaşatanlar, Ankara, 2006, s. 137-139.

Mehmet Güneş (1956, Afşin)

Sıla-yı Rahim

Gurbet var alınyazımda
Sıla tütüyor gözümde
Hasret yüklü her sözümde
Yarpuz kokar buram buram
Deşildikçe azar yaram

Bir türkü gelir dilime
Hicran olur her kelime
Vuslat çıkar mı yoluma
Bir gün buluşuruz **zahar**
Tama sila-yı rahim var

Oğuzların bir koluyum
Yedi Uyurlar iliyim
Özbeöz Türkmen diliyim
Arı sili gökçek şivem
Dile gelsin gerçek şivem

Atlas'ı var, Ekiz'i var
Dağda **kenger** sakızı var
Eshabü'l-Kehf in izi var
İsimlerden sezmedin mi
Koyundaş'ı gezmedin mi

Ulu Cami, Çadıravan
Değiştirdi sizi zaman
Her şeyi çaldı mihrican
Memleketin benzi soldu
Daatle bak nasıl oldu

Gındıralık'tan geçerdik
 Ordan **gındıra** seçerdik
 Baydılı'dan su içerdik
 Eski **gane** buz mu taşır
 İçenin dişi kamaşır

Gala'dan top atılırdı
 Yazın damda yatılırdı
 Pekmeze kar katılırdı
 Nerdesin karlı **garsambaç**
 Seni **damasıdım omaç**

Pancarışı, cıyıklama
 Gel **çamanı** sayıklama
 Etli kıyma vardır ama
 İçli köfte bir bambaşka
 Eski **tehler** olsa keşke

Tahalaklar söbe olsun
 Kışın yağlı **kömbe** olsun
Bastık olsun, **semse** olsun
 Hâtize de ister canım
 Humsuluk etme kurbanım

Döller çimip üşüyor mu
Cıncıklı aşa pişiyor mu
 Eski töre yasıyor mu
Ohuntu veren var mı ki
Dürü salan çıkar mı ki

Artık satılır mı **payam**
Hani nerde datlı mayam
Yine efkârlandı dünyam
Ayrılık göcek tutuyor
Sıla beni unutuyor

Ekmek **evirenler** nerde
Kirmen çevirenler nerde
Hasbir kavuranlar nerde
Duygularım duman duman
Gurbet cip **mızdırık** zaman

Daarmenbaşı'nda bulgur
Kaynatılır buğday **yunur**
Dede Baba bir kutsal nur
Çalğınlara şifa yağar
Güneş Boşnaklar'dan doğar

Purluk'tan **pur** çıkıyor mu
Aristaklar akıyor mu
Komşular **loğ** çekiyor mu
Hazın damı var **ellaham**
Sızgıt acık zor ellaham

Atlas Suyu'nun yanına
Varsam Suyun Gırağı'na
Ayran Dede'den Hurman'a
Portmak alabalık tutar
Tâdeşleri ilik atar

Bekcaaz'e doğru çıksam
Deplengisiz çiğdem söksem
Ateş gaysam, çipri yaksam
 Gızinsam el üfeleyip
 Eski günleri özleyip

Firik uttum Mârözü'nde
 Ava gittim her yazında
 Kar **kürüdüm** ayazında
Süyükleri buz tutarken
Teberikler soz tutarken

Sâmende bayanlar baylar
Vingir vingir adam kaynar
Divrak gençler kaba oynar
 Velîme verenler bitmiş
Çarhıt ciple gelin gitmiş

Şaartlik yaptığım yerde
Daraba yok **galle** nerde
Hulkum daralıyor burda
Yelli gittim telefsıdim
 Hışım çıktı tez eskidim

Gızlar Pınarı yitti mi
 Göz göre göre gitti mi
Minavralar bitti mi
Sülenkede mucuk yok mu
Gosguç bilen çocuk yok mu

Zırnamak yok her oyunda
Çemkirecek ne var bunda
Sokranma işin sonunda
Dölek duran lafı gevmez
Hınazayı kimse sevmez

İşmar etme ona buna
Yumuş buyurma her yana
Dıdısının dıdısına
Tenteneyi ordur hele
Cibelip de durma kele

Celfinleri dert mi sarmış
Ferikleri yere sermiş
Pinniğe gıran mı girmiş
Oşartmadan anlat bana
Kişeleyip de saysana

Guzbahçe'den ceviz yolsam
Depecik'te soluk alsam
Goo mal cin fetva bulsam
Humsuzlara doğar fırsat
Fidanlığı ol **mıhyat**

Mıtırıptan fayda gelmez
Müzevirden adam olmaz
Geslerle yola çıkılmaz
Macca eder gaslek seni
Gelir **beleni beleni**

Marabalar hayma yaptı
Hillingacım ipi koptu
Essah, portma nasıl **kepti**
Calgap gördüm olanları
Himsiz mi havlu duvarı

Yad ellerde **çarnaçarım**
 Bitmez tükenmez efkârım
Eşgeredir ahuzarım
Kerçetmeyim heri edem
Oğrun oğrun söyleyemem

Geglik eşkir, **oma pırtar**
Yelpikli çor döşü yırtar
 Malamatlık her grin artar
Ulmayan yer kaldı mi ki
Şor, tapına geldi mi ki

Unutuldu eski **cere**
 Şimdi rağbet hep **acere**
 Ne **akmın** var, ne **geçgere**
 Tarla **kepir, cılgı** nerde
Gimpeşten git yöre nerde

Eymenenin ohdu bitti
 Bak **şirpeden** neler gitti
Gullep, zerze ve **dil** yitti
Habbab çoktan unutuldu
Velesbitle yol tutuldu

Evler geniş **süllüm** dardı
Cinnik, mabeyn ve **çağ** vardı
Ganime dert bizi sardı (ganime)
Langara çalar boşuna
Şiltakçların işi ne

Kafiyeydik redif olduk
Salkım idik **hetif** olduk
Çörpeşik bir herif olduk
Çiğimize şelek bindi
Sırtımızda el **depindi**

Eri sabun olur **kirtik**
Yaptık her **mesese kertik**
Var mı **vızzık** içen artık
Cuvaralar tükenirken
Pahıllar **alelenirken**

Dur **mahalsız godduşlanma**
Vetsizliği bir iş sanma
Möhkem ol da hiç utanma
Horu hopu nedir ömrün
Vakit dolar biter bir gün

İnaamsagmada ışık
Yedi renkli bir sarmaşık
Duygular karmakarışık
Hüzünlendim **bayak beri**
Hayal ettim eskileri

Toplanır mı **göbekler**
Kim satar da kim **eşgin** yer
Şimdi kimler **fılar** giyer
Aşlanık mı ediyon sen
Ne **köşger** var ne **sahdiyen**

Cangamayla geçti yıllar
Mâsimedim uçtu yıllar
Elden **pırtıp** kaçtı yıllar
Gurbet oldu bana sılam
Çok söyleme gadan alam

Müslüman Türk benim adım
Kimliğimden **arsınmadım**
Öykünmedim horsunmadım
Garamet çalmayın bize
Biz bağlıyız töremize

Zaman gençliğimi çaldı
Çocukluğum nerde kaldı
Eski günler bir masaldı
Saçımda ak yoktu **bıldır**
Her sene aynı fasıldır

Unutmayın dostlar bizi
Künde anmaktayım sizi
Göresidim hepimizi
Hasret sineleri dağlar
Yâda düşer hatıralar

Babam Afşin'de yatıyor
Kalbi Mekke'de atıyor
Medine'de saf tutuyor
Hac yolunda şehit babam
Hislerimi anlatamam

Toprağında sakla beni
Toprağına ekle beni
Maşşere dek bekle beni
Ata yurdum memleketim
Mezarda bitsin hasretim¹⁶

¹⁶ Afşin Kaymakamlığı, Afşinli Şairler Antolojisi, Afşin, 2000, s. 66-71.

Mustafa Ayvalı (1964, Suluova-Bayırkı köyü)

Heri

Keçig bağlamış, al yazmayı başa
Zülfü kâkül güzel bak dedi **heri**
Çevirip davarı vursan yokuşa
Gel yüzüne güller yok dedi heri

Çıt deyip çalıya düştün gün gibi
Fenikiyor kafam şu **kirman** gibi
Bir Şirin bilirdim tıpkı sen gibi
Bizim buralarda çok dedi heri

Fağridi şu ömrüm gız geze geze
Gel hele şöyle koy başını dize
İyice kazınsak vurup da saza
Yaksam mı **çerağı** yak dedi heri

Kız seni baban mı gçağırıp durur
Yo sofada kınnap eğirip durur
Ha bire ağama bağırıp durur
Dedim sert mi baban, pek dedi heri

Bir **hörpüm** su versen yanan bağırama
Topuklu gaynanam gitmez ağrıma
Kulak versin dağlar taşlar çağrıma
Senin anan bana yük dedi heri

Öncekte *pirpirim pörsüdü* gitti
Çıtkırıldım huyu canıma yetti
Kurduğum sofrada tabağı itti
Karnım ***hasudaya*** tok dedi heri

Gel gidelim dilber bağda ***eyvana***
İşkefe tavlamaş giz ***ebem*** sana
Semaverde ***yiti*** çay oy oy bana
Dökeyim bir bardak dök dedi heri¹⁷

¹⁷ Mustafa Ayvalı, Karlı Dağların Mor Menekşesi, Ankara, 2009, s. 49.

M. Coşkun Kale

Göksun'un Lügatı

Çamaşırhane **donnuk** bulaşık yeri **cağ**
 Maviye **gö** beyaza **apbağ**
 Çatısız eve **dam** üstünde **loğ**
 Zahireye de **ağ** derler bizde

Köpeğe **it** yavrusu **enik**
 Kediye **püsük** katıra **görüük**
 Kabıza **peklik** ishale **ötürük**
 Dam kenarına **süük** derler bizde

Kumaşa **pırtı** iç çamaşıra **don**
 Atlete **köynek** elbiseye **fiston**
 Duşa **çimmek** salgına **gıran**
 Bakır tabağa **sahan** derler bizde

Kadın **avrattır** eşiyse **gişi**
 Nineye **ebe** amcaya **emmi**
 Komşuya **gonşu** halaya **bibi**
 Şımarana **şimrime** derler bizde

Zayıfa **illengeç** balkona **örtme**
 Cimriye **mırhız** kepçeye **çomça**
 Perişan **sünepe** tepsiye **sini**
 Aileye de **horanta** derler bizde

Patates **kerto** camlar **cıncık**
 Sahura **zöhür** çizgiye **cızlık**
 Tomruğa **zomp** başörtü **yâlık**
 İzmarite de **vızlık** derler bizde

Etli yemek **sulu** çorbaya **şora**
Patlıcana **baldırcan** çöreğe **kömbe**
Mısır ekmeği **taptabu** dögmeye **yarma**
Yoğurtlu yarpuza **toğa** derler bizde

Tavuk kuluçkada **gurk** civcive **cücük**
Mandaya **camuz** yavrusu **boduk**
İyiye **oflaz** ince bulgur **setik**
Pamuğa da **pambık** derler bizde

Lahana **ilehana** limona **leymun**
Ekşiye **eşki** reyhana **ırahan**
Helvaya **havla** nadasa **velhan**
Mal gübresine **akmun** derler bizde

Tahta terlik **habbap** karşı söz **çemkirme**
Süt-yoğurt **ağartı** tencere **kuşgana**
Yük aracına **geçgele** taklit **ökünme**
Kamuoyuna da **el-âlem** derler bizde

Dert deyince **marat** tuvalet **hacet**
Sırt çantası **gazangabı** ele muhtaç **muhanet**
Feraceye **ızar** rezil olmak **malamat**
Hevesi kaçınca **sıtkım sıyrıldı** derler bizde

Sulu aş **lepe** gölgeye **duluk**
Saf adam **pehlül** dişiye **gancık**
Kümese **tünek** çürüğe **uluk**
Sebze yerine **avarlık** derler bizde

Baklavaya **paklavu** elmaya **alma**
 Sıcak **ısıcak** küçük baltaya **çalta**
 Yabancı **yadırgı** mısır lepesi **basta**
 Buğday ölçeğine **silme** derler bizde

Dişi ata **kısrak** böceğe **böçük**
 Bir dahaya **galan** doğruya **essah**
 Naneye **yarpuz** giyeceğe **esbap**
 Çocuk severken de **ırık tombak** derler bizde

Çuvala **seklem** fark etmeye **teh düşmek**
 Nemli tarla **darbız** şerbete **şirincelik**
 Ondan sonra **imi dime** tamamen **bi demlik**
 Ahır penceresine **temek** derler bizde

Karlı-pekmez **garsambaç** çoban **şığırtmaç**
 Sıpayı **kürrük** gübrede oynanan **köküç**
 Oklava **oklâç** çeviren **evreeç**
 Pekmezli tatlıya **omaç** derler bizde

Mutfak **ocaklı yer** yumurta **bidik**
 Şekli bozuk **meymenetsiz** kadın küfrüdür **yoluk**
 Söz bilmeze **elevetsiz** kiler **zahralık**
 Kızdırırsan **batasica** derler bizde

Şimale **guz** damada **güvâ**
 Boğulma **bosukma** kaburgaya **eyâ**
 Gözetmeye **kişifleme** sıkışınca **gısıkma**
 Canı sıkılınca da **dışlığım gelmiyo** derler bizde

Mustafa'ya *Musduk* Ayşe'ye *Anşa*
Garibana ***sefil*** babaya ***ağa***
Dağların şahıdır ah şu Binboğa
Göksun'a hep ***Gösün*** derler bizde¹⁸

¹⁸ <http://www.goksun.gov.tr/siirdevam.asp?id=77>

Mustafa Kayalı (Bayburt)

Lehçe Destanı

Şu gönül maziye gidip danışır
Örf ile âdete yol derler bizde
Her yöre kendine özgü konuşur
Kısaca lisana **dil** derler bizde

O eski lafları yâd edipdeşek
Koyunun **bıldır** ki kuzusu **şişek**
Tüfekler **martindir** mermisi **fişek**
Hedefe tam nişan al derler bizde

Zengine yaverlik eylemek **kormut**
Sıcakla soğuğu ederler **harmut**
Pürçüklü **havuçtur ahlal** da armut
Değmemiş meyveye **kal** derler bizde

Halalar **bibidir** teyzeler **eze**
Bayatlar **kertidir ceditler teze**
Boş boğaz insana derler **geveze**
Durumu ahvale **hal** derler bizde

Kalınla inceyi eylesem tarif
Kalınlar **gobati** inceler zarif
Hanımlar **karıdır** erkekler **herif**
Kocasız kariya **dul** derler bizde

Reçberin **hacatı kotanla pulluğ**
Patates **kartoldur** hindi de **culluğ**
Odaya serilen sergene **yolluğ**
Eskimiş örtüye **çul** derler bizde

Evlerin süsüdür kırmanlı tavan
Yağı az olana derler ki **yavan**
Somiya divandır petek de **kovan**
Arının sırrına bal derler bizde

Konuşmak **gaggarlık** nefeste soluk
Eskimiş kundura değersiz **kaluk**
Kekeme konuşan lisana **laluk**
Kısaca ahraza **lal** derler bizde

Çok gezen insanın lakabı **poşa**
Kırmızı topraktan yaparlar **yoşa**
Bacaklar **baldır**dır avuçlar **goşa**
Yüzdeki beneğe **çil** derler bizde

Ağartı peynirin suyu da **sücük**
Haşarat hayvanın tamamı **böcük**
Genç horoz **piliç**tir civciv de **cücük**
Kümeste sepete **fol** derler bizde

Kediler **pisik**tir zağar it **guduk**
Kesilen hayvanın ayağı **doduk**
Birini kandırıp aldatmak **maduk**
Üçkâğıt işine **fal** derler bizde

Hetili olursa **mökkem**dir duvar
Tarlaya su verme arkı da **gavar**
Mandalar **cameş**tir koyunlar **davar**
İneğe öküze mal derler bizde

Fanila atlettir palto da **kaput**
Eskimiş bezler de **çul** ile **çaput**
Tatlıya **zülbiye** tuzluya **şamput**
Soğumuş yemeğe **yal** derler bizde

Firkatin arzusu hevesi böyle
Bayburt'un lehçesi şivesi böyle
Tarihten aks eden nüvesi böyle
Maziyi unutma bil derler bizde¹⁹

¹⁹ http://www.bayburtrehberi.com/Bizim_Sairler-rop-sayfagoster-siir_id-24

Necat Bayraktar (1949 Ardanuç-Kapıköy)**Bıraktın Gittin**

Peynirli cevizli keteler yerdin

Bişiyi tavada bıraktın gittin

Kebap için Bilbilan'a giderdin

Gevreği sofrada bıraktın gittin

Bakır güvecinde **puçko** pişerdi

Tutmaç aşısı **kuşhanadan** taşardı

Makarna tepsiye güzel düşerdi

Peyniri süzgülü"de bıraktın gittin

Kağrı tekerinin sesini duymak

Pekmezi **teştide külekte** kaymak

Sahanda **kaygana** tavada **kuymak**

Tarpoşu terekte bıraktın gittin

Erik ekşisini tasta ezerdin

Furuncu kurutur **çiçhol** dizerdin

Hayal dünyasında fazla gezerdin

Cecimi bahçede bıraktın gittin

Tırpanın **pöçüğü korası natı**

Örsü su çekici bir de **masatı**

Puçko, lazut kabak bütün hasatı

Tahılı hasırda bıraktın gittin

Dirgeni tırımığı karasabanı
Napızar hozanı tarla **tapanı**
Sant samarti hizekleri yapanı
Tırpanı tarlada bıraktın gittin

Doğayla sarmaşıık bir hayat vardı
Kazım Usta ağağ kaplar yapardı
Küleklerin percinleri kopardı
Sashaviy hopoda bıraktın gittin

Çeperler kırıldı gelecek **cerək**
Otlar taşınacak dolacak **merek**
Harmanın dövüldü savurmak gerek
Tiği karapanda bıraktın gittin

Güzün bayırlarda **neker** çekerdin
Çok kurak olursa **geven** sökerdin
Yazın koyunları göle dökerdin
Kavalı **kalifte** bıraktın gittin

Tosunlar ahırda **kirkal** kırardı
Yağız at **bağada kirçon** arardı
Yaşadığın hayat seni yorardı
Mali **salbagada** bıraktın gittin

Surutma çatladı Comart yoruldu
Kağnı **maran** attı **kopo** kırıldı
Sağule büküldü hayat gerildi
Zinciri **bondrukta** bıraktın gittin

Sürgünler kıyımlar Artvin'i vurdu
Okullar kapandı eğitim durdu
Bilinir ki hep birinci olurdu
Okulu kilitte bıraktın gittin

Zamana uymadı durdu çarkımız
Hep gurbet kokarız yoktur farkımız
İlden ile söyleniyor türkümüz
Köyü zor hayatta bıraktın gittin²⁰

²⁰ Necat Bayraktar, Gönül Duvarım, İstanbul, 2008, s. 110-111.

Osman Sarıyıldız (Zara)

Zara Kelâmı

Bir başkadır bizim Zara'da kelâm
 Nelik derler gardaş bizim Zara'da
 Bereket deyip de dursun el âlem
Bolluk derler gardaş bizim Zara'da

Loğlanır her bahar ev damı baca
 Kabahat denmekte her türlü suça
 Omuzun üstünden örülmüş saça
Belik derler gardaş bizim Zara'da

Her dikili taşın adıdır kale
 Fırtına denilir sert esen yele
 Doğarken saçsıza anadan kele
Filik derler gardaş bizim Zara'da

Bu dili konuşur çocuğu piri
Pasaktır pallampoş herifin kiri
 Her lafa her söze atlarsa biri
Balık derler gardaş bizim Zara'da

İt denir sokakta gezen **zağara**
Cingorostur dağlardaki mağara
 Ağıldaki koyun keçi davara
Doluk derler gardaş bizim Zara'da

Çiğit derler kaysı içi bademe
 Ayıp olan sözü sakın ha deme
 Biraz ince zayıf olan adama
Çaluk derler gardaş bizim Zara'da

Her sabah dost dosta söyler merhaba
Yolsuz yordamsızın adıdır kaba
İçinde metelik olmayan cebe
Delik derler gardaş bizim Zara'da

Çoktur ama söyleyemem sövmesi
Hoştur bu dil ile adam övmesi
Yakayı toplayan köynek düğmesi
İlik derler gardaş bizim Zara'da

Kıbarlık satanlar hele bir dursun
Gelsin de sohbeti Zara'da görsün
Tavuğun altına yumurta korsun
Folluk derler gardaş bizim Zara'da

Savak derler her kişiye kanana
Sobanın dibinde **üşek** donana
Yedi tas su içen içi yanana
Tuluk derler gardaş bizim Zara'da

Hastalıklı derler benzi sarıya
Sümek derler başak mısır darıya
Pasaklı çok gezen arsız kariya
Kerik derler gardaş bizim Zara'da²¹

²¹ İ. Hakkı Acar, Zara Kültürü, İstanbul, 2007, s. 59.

Sait Tağma (16 Ağustos 1931, Kayseri)

Bizde

Muhtara **kâhya** bekçiye **gizir**
İkiyüzlülere **yaş** derler bizde
Borçluya **aptal** borçsuza **vezir**
Her gün çekenlere **keş** derler bizde

Kahveye **gave** fincana **şişe**
Öküze **ho** derler tavuğa **kişe**
Fatma'ya Fadime Ayşe'ye Eşe
Karıya kızınca **boş** derler bizde

Çirkine **suratsız** güzele **keleş**
Parasız **veresi** bedava **beleş**
Sarhoşa **zervuş** sahteci **kalleş**
Sözünden cayana **puş(t)** derler bizde

Teşekkür etmektir **eline sağlık**
Mintana işlik mendile **yağlık**
Paltoya **sakı** fütöre **beylik**
Ziyankâr kişiye **çoş** derler bizde

Kadın hamamında çalışır **natır**
Himbil mıymıntıdır süneye **sintir**
Akıllı **uyanık** akılsız **santr**
Yantir bakışıya **şaş** derler bizde

Havuca **püçüklü** elmaya **alma**
Muhtarın koyduğu vergiye **salma**
Yahni nohut aşısı sarmaya **dolma**
Pişmiş kellelere **baş** derler bizde

Paçaya **tirit** düğmeye **ilik**
Kuyuna **davar** hindiye **culuk**
Kuvvetliye **zorlu** zayıfa **alık**
Yazlık villalara **köşk** derler bizde

Taneye **dene** geçen yıla **bıldır**
Tokat **şamardır**, diz üstü **baldır**
Atlara **beygir** hayvanlar **maldır**
Yenen yemeklere **aş** derler bizde

Zararlıya **muzur, amade** hazır
Şarlatana **tezvir** adağa **nezir**
Mazlum çok usludur, edepsiz **rezil**
Görülen rüyaya **düş** derler bizde²²

²² Çemen, Eylül 2008, S. 101, s. 3.

Sırrı Arpaç (1958- Göle)

Derler Bizde

Paydosa **dağıl** yoğurda **katık**
 Bulgur pilavına **aş** derler bizde
 Koca **baran** derler pilice **ferik**
 Kümese koyarken **kiş** derler bizde

Akrabaya **hısım** taksime **paylaş**
 Leğene **teşt** derler metrese **oynaş**
 Güzel olana **peh** iyiye da **baş**
 Mendil sallamazlar **hişt** derler bizde

Gömlek için **miltan** acemiye **tor**
 Eşarp için **vala** altına **zer**
 Tezek için **kerme** eşeğe **ker**
 Binmek için hayvana **çüş** derler bizde

Hala için **bibi** gitmeye **herre**
 Taşlara **kaya** akçeye **pere**
 Latifeye **şaka** defaya **kere**
 Vurmazlar kalleşe **puş(t)** derler bizde

Oduna **dar** derler kazana **sitil**
 Şalvara **çar** derler sarıya **çil**
 Öğretmene muallim **Sırrı**'yı da sil
 Aslında hepsine eş derler bizde²³

²³ <http://www.antoloji.com/derler-bizde-2-siiri>

Şahin Yılmaz (1971, Altınyayla-Tahtyurt köyü)

Bizim Köyde

Kadınların çarşafına
Bürük derler bizim köyde
Daha yetmemiş ekine
Firik derler bizim köyde

İşaretin adı **kertik**
Evde durmayana **sürtük**
Eğer çok büyükse yırtık
Yirik derler bizim köyde

Avrat diyorlar madama
Loğ çekerler toprak dama
Zayıf çelimsiz adama
Cırık derler bizim köyde

Erkek **herif** bayan **karı**
Kayısı **çir** mısır **darı**
Harmana eskiden beri
Hürük derler bizim köyde

Çiftçilerin çapasına
Meses derler sopasına
Boz eşeğin sıpasına
Kerik derler bizim köyde

Bakmazlar bahara yaza
Hazırlık yaparlar güze
Sevgilisi olan kıza
Kırık derler bizim köyde²⁴

²⁴ Şiir, 21 Haziran 2007'de tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

Şemsi Yastıman (1923, Kırşehir)

Memleket Hasreti

Ölmez sağ olursam bu yaz inşallah
Sılayı bir daha görmek istiyom
Çugun'a varınca ya **ağşam zabah**
Topraklara yüzüm sürmek istiyom

Kaman'ı Mucur'u Çiçekdağ'ını
Kındam Dinekbağı hem Özbağ'ını
Köylü kentli hastasını sağını
Görüp bir muhabbet kurmak istiyom

Hacı Bektaş Ahi Evran Sultanı
Âşık Paşa Kaya Şeyhi cananı
İmarette neslim Şeyh Süleyman'ı
Aşk ile bağrıma sarmak istiyom

Ahi Evran çarşı içi hükümet
Kümbetaltı Kayabaşı İmaret
Akabayı eşi dostu ziyaret
Uğrayıp hal-hatır sormak istiyom

Ne büyüktür zevki yurdu görmenin
Kaç senenin hasretine ermenin
Dört bir yanda methedilen Terme'nin
Şifalı suyuna girmek istiyom

Halam sağ olsa da sesim duysaydı
Cebime **devramel** iğde koysaydı
“Şunda yi” diyerek **alma** soysaydı
Cevizi de dişle kırmak istiyom

Bir de gitsem **tezem** beni görseydi
İçi çökelikli dürüm dürseydi
Hele azıcık da **sızgıt** verseydi
O an pizzolayı yemek istiyom

Dayımgilden acık **köğtür** aldırsam
Emmimgilden armit **kakı** buldursam
Ceblerime **şak** leblebi doldursam
Töhmeleyip **uşgur** kırmak istiyom

Söğürmelik bir et çıkısa satırdan
Höşmerim çullama gitmez hatırdan
Kuşlukleyn **hedik** gelse tandırdan
Çölmeğin içine girmek istiyom

Bir **hağbe kemeyi** yüklesem sırta
Çıksam bir **alamaç** yapacak sırta
Beş **gö suvan** üç kaynamış yımırta
Bazlama içine sarmak istiyom

Bunları her daim arzular özüm
Memleket mahsulü vücuda lüzum
Tokaloğlu kaysı **dıranı üzüm**
Tek yimeyim şöyle dermek istiyom

Bir düğün olsa da bir **kayın gitsek**
Dokuz butlu tavuk lafını etsek
Dam pilavı gelse yisek tüketsek
Davullu zurnalı dernek istiyom

Harmana denk gelse düvene binsem
Şöyle **dabaz** olup kaşınsa ensem
Acık bağ **bellesem acık** dinlensem
Çayıra bir **pala** sermek istiyom

Bağ bozumu üzüm **haftı**na batsak
Bekmez kazanına **hayvalar** atsak
Boranıyanan damla **şiresi** datsak
Arı soksa çamır sürmek istiyom

Üç arkadaş şöyle bir bahça bulsak
Çalpıdan **hatlayıp** bir üzüm yolsak
Sağbısı dutsa da bir rezil olsak
O tatlı günlere ermek istiyom

Seğirdip dolaşsak hep tarla **dapan**
Keklik dutmak için kursaydık kapan
Daş döğüşü olsa vızlasa sapan
Kafamı gözümü yarmak istiyom

Bilmem ki olur mu gine becerim
Çayırdı oynasak **zıkka** acerim
Terleyip **karakıp** bir su içerim
Dalağım kabarıp böğrmek istiyom

Enteremi giysem sümügüm aksa
Koluma silerim **yağlığ**ım yoksa
Başangıdır diye mahalle bıksa
Kesekle camları kırmak istiyom

Cesurluğum dutsa şöyle **kasılsam**
Yaylıların arkasına asılsam
Kimçıyı yiyince yere yassılsam
Yollarda ağlayıp durmak istiyom

Ceviz **kaval etsem sakam** da **toksa**
Çızgılı oynarım **eneğim** çoksa
Koluma söylerken bir döğüş çıksa
Sumsuk yimek hem de **cırnak** istiyom

Tok çik opban mirre bir **aşşık** atsam
Sakanın dımığna kurşun akıtsam
Üç yüz enek **ütüp** cebe bakıtsam
“Ne şişiyon la” dedirmek istiyom

Görür m’ola bu fakirin gözleri
Delice Çay’ını berrak **özleri**
Kıssıkaya serinledir bizleri
Neyleyim denizi ırmak istiyom

Kim sorarsa yazdın bunları niye
Gelecek nesile kalsın hediye
Kırşehir’de doğdum Türkmen’im diye
Her yerde göğsümü germek istiyom

Ey **Şemsi Yastıman** ümitli kulsun
Kısmet ise gayen yerini bulsun
Hemşeriler buna vasıta olsun
Kırşehir'e selâm vermek istiyom²⁵

²⁵ Erol Ülgen, Şemsi Yastıman Hayatı ve Eserleri, İstanbul 1995 s. 97-100.

Ünsal Kıraç (1945, Bayburt Akşar köyü)

Bayburtluca

Bir sohbet edelim biz Bayburtluca
Sohbetin adı da, **yarenlik** bizde
Kenarları **hogal** dam başı **baca**
İşin bilmeyene **kuş** derler bizde

Elbiseye **urba**, atlete **köynek**
Entariye **fistan**, sopaya **deynek**
Çantaya **hemençe**, korkağa **hefnek**
Görülen rüyaya **düş** derler bizde

Yemeklere **dadağ**, danaya **bıçık**
Alt ceneye **gıdığ**, güzele **cıcık**
Yavru manda **gadak**, oğlağa **gıdık**
Çekmeyen öküze **hoş** derler bizde

Anne adı **aba**, büyük de **gada**
Teyzelere **eze**, babaya **aga**
Halalara **bibi**, meyveye **gaga**
Tecrübesizlere **toy** derler bizde

Aptallara **zaza**, ahraza **laluk**
Eski ayakkabı adi da **kaluk**
Boynuzsuz hayvana söylenir **koluk**
Malların bağına **gab** derler bizde

Patatese **kartol**, başlığa **kulluk**
Fasulye **lobiye**, hafife **dıllık**
Ağır baş olmayan kızlara **şillik**
Hileci insana, **puşt** derler bizde

Testereye **bışkı**, sepete **çepuk**
Tembellere **laşka**, tekmeye **tekmük**
Nezaketli **nezük**, civcive **cücük**
Olmayacak işe **yaş** derler bizde

Kilimlere **cecim** çakıra **cıngır**
Disipline **gırdap**, paraya **mangır**
Lavaştır ekmeği, piştiği **tandır**
Yağsız çökeleğe **lor** derler bizde

Asfalta **miriyol**, serçeye **kırkır**
Kamyona **makine**, fermuar **cırcır**
Yeni alınmışın adına **gıcır**
Buğday yığınınına **tec** derler bizde

Çeşmelere **pahar**, yasağa **koruk**
Yamaca **öreme**, kanala **harık**
Uzunlara **sırık**, sıpaya **kuruk**
Kadın örtüsüne **car** derler bizde

Dananın büyüğü adı da **mozuk**
Mısır da **lazuttur**, pahalı **kazık**
İşe gider iken alınan **azık**
Karadenizliye **Laz** derler bizde

İlaçlara **derman**, yaşlıya **eke**
Tahtadan yapılmış somyaya **peke**
Erkek keçilerin adıdır **teke**
Başiboş çocuğa **döl** derler bizde

Ünsal'ım hasretim kendi ilime
Bir Bayburt türküsü düştü dilime
Bakıp hor görmeyin garip halime
Fazla tuzluya da şor" derler bizde²⁶

²⁶ İlhan Yardımcı, Yaşayan Âşıklarımız (Güldeste), Konya, 2007, s. 455-459.

Hayati Vasfi Taşyürek (1931, Afşin-Tanır köyü)

Lügatçemiz

Yemeniye **kelik** yoğurda **katık**
 Bulgur pilavına **aş** derler bizde
 Genç horoza **celfin** pilice **ferik**
 Kümese yollarken **kiş** derler bizde

Büyük bakraç **satır** küçükse **sitil**
 Kerpiç duvardaki **hatıla katil**
 Tohumlara **bider** fidana **çitil**
 Büyük leğenlere **teş** derler bizde

Kocamana iri ibriğe **güğüm**
Dünür isteyici ilmekse **tügüm**
 Rüşvete **bartıl** der şiire **deyim**
 Rüya âlemine **düş** derler bizde

Mirasçıya **hisım** taksime **paylaş**
 Huysuzlara **vedsiz** akrana **taydaş**
 Hanıma **küldöken** flörte **oynaş**
 Mendil sallamazlar **hişş** derler bizde

Az önce **debayak demine bayak**
 Kurnazlara **kodduş** kibara **kıyak**
 Çukur taşa **gaklık** dağlara **koyak**
 Yaz bahar eyyamı hoş derler bizde

Bir dakika **biti** döven ise **gem**
 Kız kardeşe bacı ağabey **edem**
 Güzel olmuşa **peh** ilaçlara **em**
 Su veren toprağa **leş** derler bizde

Vereme **inc'ağrı** öksürüğe **çor**
Merdivene **süllüm** konuşmaya **şor**
Meyilliyeye **yörep** acemiye **tor**
Bir kısım peynire **keş** derler bizde

Âşık **deyişetçi** buyur ise **ne**
Peki demek için kısa yoldur **he**
Kenarı oyalı başörtüsüne
Bazen **bürük** bazen **şes** derler bizde

İhtimal **ellaham** hatırla **taman**
Biberli salçanın lakabı **çaman**
Gömlek için **yelek** külotu **tuman**
Söyledikçe **Vasfi** coş derler bizde²⁷

²⁷ Hayati Vasfi [Taşyürek], Dile Gelen Anadolu, İstanbul, 1973, s. 41-42

Hayati Vasfi Taşyürek-2 (1931, Afşin-Tanır köyü)**Derler Bizde**

Beğenecek hali tarif ederken
Arı sili gökçek, **peh** derler bizde
Unutma **emi** der şehre giderken
Unutmam demezler **eh** derler bizde

Ameleye **irgat** yokuşa **bayır**
Çok bilmişe **eke** kolaya **gayır**
Bıkkınlığa **ateh** sevaba **hayır**
Üzüm reçeline **teh** derler bizde

Geçimsiz **ırsız** güzele **keleş**
Çukurlara **esik** bedavaya **beleş**
Israra **tebelleş** gülece kalleş
Çocuk korkuturken **öh** derler bizde

Ölü öldü su sulandı deyimi
Un öğüttüm lafı daha iyi mi
Cimrilere **kısmık** sözün kayımı
Yükseklik hattına **zeh** derler bizde

Nikâhlıya **haklı** yengeye **kuma**
Dalkavuğa **göpcü** şaştımı **tama**
Ağız kavgamızın adı **cangama**
Anlaştık demezler **hah** derler bizde²⁸

²⁸ <http://www.ayrandede.com/>

SÖZLÜK

-A-

- aba:** Anne (Zara-Halil Topçu, Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Bayburt-Ünsal Kıraç)
- abı:** Anı (Yerköy-Coşkun Gündüz)
- Abrul:** Nisan ayı (Niksar-M. Necati Güneş)
- acer:** Yeni (Afşin-Mehmet Güneş)
- acık:** Azıcık-biraz (Afşin-Mehmet Güneş, Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- adı batası:** Domuzdan veya sevilmeyen birinden söz edildiğinde söylenen söz (Andırın-Celil Çınkır)
- aga:** Baba (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- ağ:** Zahir (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- ağa:** Baba (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- ağar:** Ağır (Andırın-Celil Çınkır)
- ağarcık:** Ekleme (Emirdağ-Fakı Edeer)
- ağartı:** Süt-yoğurt (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- ağartu:** Süt kaymak yağ-peynirin genel adı (Zara-Halil Topçu, Niksar-M. Necati Güneş)
- ağleş:** Dur (Niksar-M. Necati Güneş)
- ağşam:** Akşam (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- ağu:** Zehir (Niksar-M. Necati Güneş)
- aha:** İşte (Zara-Halil Topçu)
- ahacuk:** İşte (Niksar-M. Necati Güneş)
- ahancık:** İşte (Andırın-Celil Çınkır)
- ahlat:** Armut (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- ahraz:** Konuşamayan (Bor-Fikret Dikmen)
- akbın:** Hayvan pisliği (Gürün-Hamit Bölücek)
- akça:** Beyaz (Emirdağ-Fakı Edeer)
- akçe:** Para (Zara-Halil Topçu)
- akmın:** Hayvan gübresi (Afşin-Mehmet Güneş, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- al:** Kızıl-kırmızı (Hekimhan-Kadimî)

alamaç:	Gölgelik, kulübe (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
alçak:	Terbiyesiz adam (Erbaa-Durmuş Yiğman)
alelenmek:	Ağırlamak (Afşin-Mehmet Güneş)
alemençik:	Serçeye benzer bir kuş (Andırın-Celil Çinkır)
aleyçik:	Yaylada kurulan çadır (Andırın-Celil Çinkır)
alıç:	Dağ meyvesi (Hekimhan-Kadimî)
alılık:	Zayıf (Kayseri-Sait Tağma)
alma:	Elma (Kayseri-Sait Tağma, Göksun-Mustafa Coşkun Kale, Kırşehir-Şemsi Yastıman)
amade:	Hazır (Kayseri-Sait Tağma)
anaç:	Karşı yamaç (Andırın-Celil Çinkır)
annaç:	Karşı (Emirdağ-Fakı Edeer)
Anşa:	Ayşe (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
apalak:	Yuvarlak yüzlü (Erbaa-Durmuş Yiğman)
apbağ:	Beyaz (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
apışma:	Şaşıрма (Andırın-Celil Çinkır)
aptal:	Borçluya (Kayseri-Sait Tağma)
ara:	Sofa (Hekimhan-Kadimî)
arakel:	Toplumun huzur bozan (Zara-Halil Topçu)
aralık:	Orta yer-mahalle sokak (Kozan-İmamî)
arastak:	Tavan (Erbaa-Durmuş Yiğman)
ardak:	Çürümüş ağaç (Erbaa-Durmuş Yiğman)
arı sili gokçek:	Beğenilen-duru-temiz (Afşin-Mehmet Güneş)
arık:	Sıska-zayıf (Zara-Halil Topçu- Gürün-Hamit Bölücek, Hekimhan-Kadimî)
aristak:	Tavan (Afşin-Mehmet Güneş)
arka:	Sırt (Yerköy-Coşkun Gündüz)
arsınmak:	Utanmak (Afşin-Mehmet Güneş)
aş:	Yemek (Gürün-Hamit Bölücek, Kayseri-Sait Tağma)
aş:	Bulgur pilavı (Afşin-Hayati Vasfi, Sırrı Arpaç)
aşgana:	Mutfak (Niksar-M. Necati Güneş)
aşlanık:	Şaka (Afşin-Mehmet Güneş)

aşşık:	Aşık kemiği (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
aşurma:	Büyük kazan (Zara-Halil Topçu)
ataş gaymak:	Ateş yakmak (Afşin-Mehmet Güneş)
ateh:	Bıkkınlığa (Afşin-Hayati Vasfi-2)
atkı:	Şal (Hekimhan-Kadimî)
atku:	Şal (Niksar-M. Necati Güneş)
atlu:	Geçimsiz ve çok gezen (Zara-Halil Topçu)
avarlık:	Sebze (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
avarlık:	Ticari olmayan bahçe (Andırın-Celil Çinkır)
avcar:	Tamam (Andırın-Celil Çinkır)
avrat:	Kadın eş (Celil Çinkır, Göksun-Mustafa Coşkun Kale, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
avrat:	Hünerli kadın (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
ayakyolu:	Tuvalet (Gürün-Hamit Bölücek)
ayal:	Eş (Gürün-Hamit Bölücek)
ayar:	Pek deli (Emirdağ-Fakı Edeer)
aze:	Kibrit (Emirdağ-Fakı Edeer)
azık:	İşe giderken alınan yemek (Celil Çinkır, Bayburt-Ünsal Kıraç)

-B-

 Baca:	Dam, evin üstü (Bayburt-Ünsal Kıraç)
 bacı:	Kız kardeş (Afşin-Hayati Vasfi)
 badal:	Merdiven (Niksar-M. Necati Güneş)
 bağa:	Ahırda hayvanların yemlendiği uzun tekne (Ardanuç-Necat Bayraktar)
 baldır:	Bacak (Bayburt-Mustafa Kayalı)
 baldır:	Diz üstü (Kayseri-Sait Tağma)
 baldır:	But (Emirdağ-Fakı Edeer)
 baldırcan:	Patlıcan (Andırın-Celil Çinkır, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
 balgoş:	Şişman (Zara-Halil Topçu)

- balık:** Her lafa her söze karışan (Zara-Osman Sarıyıldız)
- baran:** Koca (Göle-Sırrı Arpaç)
- bartıl:** Rüşvet (Afşin-Hayati Vasfi)
- basdak:** Yürümeyen çocuk (Erbaa-Durmuş Yiğman)
- basta:** Mısır lapası (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- bastık:** Pestil (Afşin-Mehmet Güneş)
- baş:** Pişmiş kelle (Kayseri-Sait Tağma)
- baş:** İyi (Göle-Sırrı Arpaç)
- başangı:** Yaramaz, haşarı (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- batasica:** Kızgınlık anında söylenen beddua sözü (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- batık:** İflas etmiş tüccar (Darende-Aslan Tektaş)
- bayahıt:** Demin, biraz önce (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
- bayahtan:** Biraz önce (Zara-Halil Topçu)
- bayak:** Biraz önce (Afşin-Mehmet Güneş,)
- bayır:** Yokuş (Afşin-Hayati Vasfi-2)
- bazlama:** Kalın yufka (Andırın-Celil Çinkır)
- bazlama:** Sac üstünde yapılan yağlı ekmek (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- bedirik:** Gelinlik kız çeyizi (Andırın-Celil Çinkır)
- behni:** Yem yeri (Niksar-M. Necati Güneş)
- belcene:** Kuru incir (Andırın-Celil Çinkır)
- belek:** Kundak (Hekimhan-Kadimî)
- beleni beleni:** Oyalanarak-gönülsüz gitmek-ayak sürmek (Afşin-Mehmet Güneş)
- beleş:** Bedava (Kayseri-Sait Tağma, Afşin-Hayati Vasfi-2)
- belik:** İnce saç örgüsü (Kozan-İmamî, Zara-Osman Sarıyıldız)
- bellek:** Hafıza (Hekimhan-Kadimî)
- bellemek:** Bel ile bahçeyi eşmek (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- benek:** Düğünde takılan takı (Bor-Fikret Dikmen)

bet:	Kötü (Gürün-Hamit Bölücek)
beygir:	At (Kayseri-Sait Tağma)
beylik:	Fötör (Kayseri-Sait Tağma)
bıçık:	Dana (Bayburt-Ünsal Kıraç)
bıdık:	Yumurta (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
bıl:	Geçen yıl (Niksar-M. Necati Güneş)
bıldır:	Geçen yıl (Andırın-Celil Çınkır, Yerköy-Coşkun Gündüz, Zara-Halil Topçu, Gürün-Hamit Bölücek, Bayburt-Mustafa Kayalı, Kayseri-Sait Tağma)
bışkı:	Testere (Bayburt-Ünsal Kıraç)
bi demlik:	Tamamen (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
bibi:	Hala (Emirdağ-Fakı Edeer, Zara-Halil Topçu, Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Hekimhan-Kadimî, Göksun-Mustafa Coşkun Kale, Bayburt-Mustafa Kayalı, Göle-Sırrı Arpaç, Bayburt-Ünsal Kıraç)
bider:	Tohum (Afşin-Hayati Vasfi)
bıdıhım:	Azıcık (Niksar-M. Necati Güneş)
bildir:	Geçen yıl-bir önceki yıl (Afşin-Mehmet Güneş)
binek:	Eyerlenmiş üzüngülü at (Bor-Fikret Dikmen)
bissehel:	Biraz sonra (Andırın-Celil Çınkır)
bişet:	Bir şey (Andırın-Celil Çınkır)
bişi:	Yağda pişirilmiş ekmek (Ardanuç-Necat Bayraktar)
bişme:	Güveç (Andırın-Celil Çınkır)
biti:	Bir azıcık, bir dakika (Afşin-Hayati Vasfi)
bitik:	Feleğin darbesini yemiş (Darende-Aslan Tektaş)
biyaktan:	Az önce (Andırın-Celil Çınkır)
biz:	İğneye (Niksar-M. Necati Güneş)
bocit:	Sürahi (Andırın-Celil Çınkır)
bodi:	Kaz (Yerköy-Coşkun Gündüz)
body:	Su kabı (Niksar-M. Necati Güneş)

boduk:	Manda yavrusu (Andırın-Celil Çınkır, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
boğasak:	Çiftleşecek inek (Andırın-Celil Çınkır)
bohça:	Elbise sarılan kumaş (Andırın-Celil Çınkır, Zara-Halil Topçu)
bolluk:	Bereket (Zara-Osman Sarıyıldız)
boncuk:	Takı (Hekimhan-Kadimî)
bondruk:	Boyunduruk (Ardanuç-Necat Bayraktar)
boran:	Tipi (Zara-Halil Topçu)
boranı:	Pancar sapı-bulgur ve yoğurtla yapılan yemek (Darende-Aslan Tektaş, Kırşehir-Şemsi Yastıman)
bostan:	Karpuz (Niksar-M. Necati Güneş)
bostan:	Bağ bahçe (Andırın-Celil Çınkır)
bostan:	Salatalık (Andırın-Celil Çınkır)
bosukma:	Boğulma (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
boş:	Eşi boşama sözü (Kayseri-Sait Tağma)
böcük:	Haşarat hayvanların genel adı (Göksun-Mustafa Coşkun Kale, Bayburt-Mustafa Kayalı, Niksar-M. Necati Güneş)
böğür:	Vücutun yan tarafı (Yerköy-Coşkun Gündüz)
börkenek:	Kapşon (Andırın-Celil Çınkır)
buğuz:	Kin bağlamak (Zara-Halil Topçu)
buhari:	Baca (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
bun:	Sıkıntı (Hekimhan-Kadimî)
bunak:	Hafızası zayıflamış (Bor-Fikret Dikmen)
buncal:	Bu sefer (Andırın-Celil Çınkır)
buymak:	Üşümek (Zara-Halil Topçu)
buzagı:	Dana (Yerköy-Coşkun Gündüz)
bülük:	Çocuğun erkeklik organı (Kozan-İmamî)
bürük:	Çarşaf, kenarı oyalı baş örtüsü (Niksar-M. Necati Güneş, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
büvelek:	Zehirli bir örümcek (Andırın-Celil Çınkır)

-C-

çağ:	Lavabo (Göksun-Mustafa Coşkun Kale, Niksar-M. Necati Güneş)
çağ:	Evde yıkanılan yer (Afşin-Mehmet Güneş)
çağlık:	Evde yıkanılan yer (Zara-Halil Topçu)
cahil:	Genç (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
calak:	Hiç olmamış karpuz (Andırın-Celil Çinkır)
câlit:	Sincap (Niksar-M. Necati Güneş)
cameş:	Manda (Bayburt-Mustafa Kayalı)
camış:	Manda (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
camız:	Manda (Yerköy-Coşkun Gündüz, Emirdağ-Fakı Edeer)
camuz:	Manda (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
cangama:	Yüksek sesle konuşma ağız kavgası (Andırın-Celil Çinkır, Afşin-Mehmet Güneş, Afşin-Hayati Vasfi-2)
car:	Kadın Örtüsü (Bayburt-Ünsal Kıracı)
cardın:	Büyük fare (Andırın-Celil Çinkır)
cascavlak:	Üstünde bir şey olmayan (Andırın-Celil Çinkır)
cazu:	Kötü kadın (Zara-Halil Topçu)
cazu:	Yaramaz kız (Erbaa-Durmuş Yiğman)
cec:	Samandan ayrılmış buğday (Andırın-Celil Çinkır)
cecim:	El tezgâhında yünle dokunmuş ensiz kilim (Ardanuç-Necat Bayraktar, Niksar-M. Necati Güneş, Bayburt-Ünsal Kıracı)
celep:	Sürü (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
celfin:	Genç horoz (Afşin-Mehmet Güneş)
cem:	Lamba camı (Emirdağ-Fakı Edeer)
cemedem:	Yelek (Yerköy-Coşkun Gündüz)
cere:	Küçük küp (Afşin-Mehmet Güneş)
cerek:	Sırık Uzun ağaç (Erbaa-Durmuş Yiğman, Ardanuç-Necat Bayraktar)

cıbirdığı çıkma:	Çok ıslanma (Andırın-Celil Çinkır)
cıbil:	Yoksul (Zara-Halil Topçu)
cıbir:	Parasız (Gürün-Hamit Bölücek)
cıcık:	Güzel (Bayburt-Ünsal Kıraç)
cığız:	Mızıkçı (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
cılga yol:	Patika yol, ince yol (Gürün-Hamit Bölücek)
cıllıma:	Oyun bozmak (Andırın-Celil Çinkır)
cımız:	Sulak, sulu (Gürün-Hamit Bölücek)
cıncık:	Cam (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
cıncık:	Misket (Hekimhan-Kadimî)
cındıh:	Küçük bakraç (Niksar-M. Necati Güneş)
cıngır:	Çakır (Bayburt-Ünsal Kıraç)
cırcır:	Fermuar (Emirdağ-Fakı Edeer, Bayburt-Ünsal Kıraç)
cırık:	Zayıf çelimsiz adam (Altınyayla-Şahin Yılmaz)
cırnak:	Tırnak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
cırtık:	Tırnak izi (Andırın-Celil Çinkır)
cıyıklama:	Mercimek ve bulgurla yapılan bir çorba (Afşin-Mehmet Güneş)
cızık:	Çizgi (Andırın-Celil Çinkır)
cızlah:	Sac ekmeği (Niksar-M. Necati Güneş)
cızzan:	Tahterevalli (Andırın-Celil Çinkır)
cızlık:	Çizgi (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
cibelmek:	Şımarmak (Afşin-Mehmet Güneş)
cimcik:	Çok az (Andırın-Celil Çinkır)
cin arabası:	Bisiklet (Gürün-Hamit Bölücek)
cingoros:	Mağara (Zara-Osman Sarıyıldız)
cip:	Çok (Afşin-Mehmet Güneş)
civek:	Aşısız üzüm (Erbaa-Durmuş Yiğman)
cukkuşu:	Baykuş (Andırın-Celil Çinkır)
culluğ:	Hindi (Bayburt-Mustafa Kayalı)
culluk:	Hindi (Andırın-Celil Çinkır)

culuh:	Hindi (Yerköy-Coşkun Gündüz, Zara-Halil Topçu, Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Kozan-İmamî, Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş, Kayseri-Sait Tağma)
cuvara:	Sigara (Afşin-Mehmet Güneş)
cücük:	Civciv (Andırın-Celil Çınkır, Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Göksun-Mustafa Coşkun Kale, Bayburt-Mustafa Kayalı, Niksar-M. Necati Güneş, Bayburt-Ünsal Kıraç)
-Ç-	
çağa:	Küçük çocuk (Darende-Aslan Tektaş)
çalgap:	Belli belirsiz-bir ara (Afşin-Mehmet Güneş)
çalgın:	Felçli (Afşin-Mehmet Güneş)
çalkama:	Ayran (Zara-Halil Topçu)
çalpı:	Çit (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
çalta:	Küçük balta (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
çaluk:	Biraz ince zayıf olan adam (Zara-Osman Sarıyıldız)
çaluntu:	Mayalı yoğurt (Erbaa-Durmuş Yiğman)
çaman:	Biber, baharat ve et suyuyla yapılan çemen (Afşin-Mehmet Güneş)
çaman:	Pirzola (Andırın-Celil Çınkır)
çandu:	Ev duvarı (Niksar-M. Necati Güneş)
çaput:	Eskimiş bez
çar:	Şalvar (Göle-Sırrı Arpaç)
çardak:	Ağıl (Emirdağ-Fakı Edeer)
çardak:	Yayladaki kamelya (Andırın-Celil Çınkır)
çardak:	Salon (Erbaa-Durmuş Yiğman)
çarhit:	Hurda, iş yaramaz (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş)
çarnaçar:	Çaresiz (Afşin-Mehmet Güneş)
çatak:	Çakışan yol (Andırın-Celil Çınkır)

çatlak:	Aklı az olan (Erbaa-Durmuş Yığman)
çatlak:	Yarık (Hekimhan-Kadimî)
çavmak:	Yönünü değiştirmek (Gürün-Hamit Bölücek)
çaynik:	Çaydanlık (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
çebiç:	Bir yıllık erkek keçi (Andırın-Celil Çinkır)
çeç:	Saptan ayrılmış tahıl yığını (Zara-Halil Topçu, Gürün-Hamit Bölücek)
çelpeşik:	Karışık (Gürün-Hamit Bölücek)
çeltik:	Pirincin tarladaki hali (Andırın-Celil Çinkır)
çember:	Yazma (Niksar-M. Necati Güneş)
çemkirme:	Karşı söz ()
çemkirmek:	Büyüklere karşı uygunsuz cevap vermek (Göksun-Mustafa Coşkun Kale, Afşin-Mehmet Güneş)
çen:	Ceviz içi (Andırın-Celil Çinkır)
çene:	Köşe (Niksar-M. Necati Güneş)
çengel:	Eğri demir (Erbaa-Durmuş Yığman)
çepel:	Sulu kar (Zara-Halil Topçu)
çeper:	Çit, duvar (Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Ardanuç-Necat Bayraktar)
çepik:	Alkış (Niksar-M. Necati Güneş)
çepuk:	Sepet (Bayburt-Ünsal Kıraç)
çerağ:	Mum, ışık (Suluova-Mustafa Ayvalı)
çeten:	Saman taşımaya yarayan tekerlekli araç (Gürün-Hamit Bölücek)
çetil:	Fidan (Andırın-Celil Çinkır)
çevirme:	Etrafı ağaçlı bahçe (Zara-Halil Topçu)
çıbarmak:	Mundar ölmek (Zara-Halil Topçu)
çıkı:	Bohça (Hekimhan-Kadimî)
çıkla:	Tıpkı (Andırın-Celil Çinkır)
çingâ:	Sıçrayan ateş, kıvılcım (Zara-Halil Topçu)
çıtak:	Şık giyinen (Erbaa-Durmuş Yığman)
çıtık:	Bir işteki zor ve hile (Darende-Aslan Tektaş)

çıtımık:	Menengiç (Andırın-Celil Çinkır)
çıtırık:	Kırılması zor cevize (Andırın-Celil Çinkır)
çızgılı:	Yörede oynanan bir aşık oyunu çeşidi (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
çiçhol:	İpte kurutulmuş armut-elma (Ardanuç-Necat Bayraktar)
çiğın:	Boyunla omuz arası (Afşin-Mehmet Güneş)
çiğıt:	Çekirdek (Niksar-M. Necati Güneş, Zara-Osman Sarıyıldız)
çiğıt:	Fasulye (Niksar-M. Necati Güneş)
çiğıt:	Pamuk tohumu (Andırın-Celil Çinkır)
çık:	Aşık kemiğinin duruş şekillerinden biri (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
çil:	Yüzdeki benek (Bayburt-Mustafa Kayalı)
çil:	Sarı (Göle-Sırrı Arpaç)
çimmek:	Yıkılmak (Yerköy-Coşkun Gündüz, Erbaa-Durmuş Yığman, Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
çinçik:	Serçe (Andırın-Celil Çinkır)
çipri:	Asmanın kurumuş çubukları (Afşin-Mehmet Güneş)
çir:	Kayı (Altınyayla-Şahin Yılmaz)
çitil:	Fidan (Hekimhan-Kadimî)
çitil:	Helke (Andırın-Celil Çinkır)
çomça:	Kepçe (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
çomça:	Kepçe (Gürün-Hamit Bölücek)
çor:	Öksürük (Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Afşin-Mehmet Güneş,)
çoş:	Ziyankâr kişi (Kayseri-Sait Tağma)
çotuk:	Tevek (Hekimhan-Kadimî)
çölmeğ:	Çömlek (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
çömçe:	İri tahta kaşık (Andırın-Celil Çinkır)

- çördük:** Dağ armudu (Erbaa-Durmuş Yığman, Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş)
- çörpeşik:** Dağınık, eli ayağına dolaşan (Afşin-Mehmet Güneş)
- çul:** Eskimiş örtü (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- çüş:** At ve eşeği yürütme sözü (Göle-Sırrı Arpaç)
- çüven:** Davul tokmağı (Andırın-Celil Çinkır)

-D-

- daatlemek:** Dikkatlice uzaklara bakmak (Afşin-Mehmet Güneş)
- dabaz:** Kaşıntı hastalığı (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- dadağ:** Yemek (Bayburt-Ünsal Kırac)
- dağıl:** Paydos sözü (Göle-Sırrı Arpaç)
- dalak:** Arı peteği (Hekimhan-Kadimî)
- dam pilavu:** Yörede evlerin üzerinde yapılan pilavın adı (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- dam:** Çatısız ev (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- damasımak:** Tadını özlemek (Afşin-Mehmet Güneş)
- damızlık:** Tohumluk (Andırın-Celil Çinkır)
- dandik:** Dolma tüfeğin kötüsü (Andırın-Celil Çinkır)
- dantil:** Dantel (Andırın-Celil Çinkır)
- dapan:** Sürülmüş tarlayı düzeltmede kullanılan alet
- dar:** Odun (Göle-Sırrı Arpaç)
- daraba:** Tahtadan kepenk (Afşin-Mehmet Güneş)
- darbız:** Nemli tarla (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- darı:** Mısır (Yıldızeli-Durmuş Yurt, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
- dastar:** Sofra bezi (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
- davar:** Koyunların genel adı (Yerköy-Coşkun Gündüz, Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Bayburt-Mustafa Kayalı, Suluova-Mustafa Ayvalı, Zara-Osman Sarıyıldız, Kayseri-Sait Tağma)

daylak:	Eşek yavrusu (Hekimhan-Kadimî)
dayrama:	Eskime (Andırın-Celil Çınkır)
debayak:	Az Önce (Afşin-Hayati Vasfi)
debiyak:	Az önce (Andırın-Celil Çınkır)
delik:	Cepteki yırtık (Kozan-İmamî)
delik:	İçinde para olmayan cep (Zara-Osman Sarıyıldız)
dem:	Keyif (Emirdağ-Fakı Edeer)
demin:	Biraz önce (Afşin-Hayati Vasfi)
demlik:	Sürekli (Andırın-Celil Çınkır)
dene:	Tane (Niksar-M. Necati Güneş, Kayseri-Sait Tağma)
depinmek:	Ayaklarını yere vurmak (Afşin-Mehmet Güneş)
deplengi:	Çiğdem sökmek için kullanılan ucu sivri demirden olan sopa (Afşin-Mehmet Güneş)
derik:	Aç gözlü cimri (Zara-Halil Topçu)
derman:	İlaç (Bayburt-Ünsal Kıraç)
deşmek:	Eşelemek (Bayburt-Mustafa Kayalı)
devramel:	Ay çiçeği çekirdeği (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
deydaha:	İşte (Niksar-M. Necati Güneş)
deyim:	Şiir (Afşin-Hayati Vasfi)
deyişatçı:	Âşık (Afşin-Hayati Vasfi)
deynek:	Sopa (Bayburt-Ünsal Kıraç)
dıdısının dıdısı:	Çok uzak akraba (Afşin-Mehmet Güneş)
dıkılma:	Girme (Andırın-Celil Çınkır)
dıllık:	Hafif (Bayburt-Ünsal Kıraç)
dımık:	Âşık kemiğinin duruş şekillerinden biri
dıranı üzüm:	Erken olgunlaşmış siyah üzüm (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
dırlamak:	Gevezelik etmek (Erbaa-Durmuş Yığman)
dışlığı gelmemek:	Can sıkılınca söylenen söz (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
dıvrak:	Düzgün giyimli (Afşin-Mehmet Güneş)

- dibek:** İçinde taneli bitki dövülen taş (Andırın-Celil Çinkır)
- dibek:** Havan (Erbaa-Durmuş Yiğman)
- diga:** Cüce, kısa boylu (Zara-Halil Topçu)
- digrak:** Sıkıya (Andırın-Celil Çinkır)
- dik:** Yokuş (Emirdağ-Fakı Edeer)
- dikeç:** Çitte kullanılan kazık (Andırın-Celil Çinkır)
- dikme:** Fidan (Hekimhan-Kadimî)
- dil:** Kilidin uzun kısmı (Afşin-Mehmet Güneş)
- dil:** Anahtar (Andırın-Celil Çinkır)
- dil:** Lisan (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- doduk:** Kesilen hayvanın ayağı (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- dolma:** Sarma (Kayseri-Sait Tağma)
- doluk:** Ağıldaki koyun keçi davar (Zara-Osman Sarıyıldız)
- dombalak:** Takla atma (Andırın-Celil Çinkır)
- don köncek:** Külöt (Andırın-Celil Çinkır)
- don:** İç çamaşır (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- don:** Tuman (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
- donuk:** Çamaşırhane (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- döğme:** Buğday aşısı (Andırın-Celil Çinkır)
- döl:** Başiboş çocuk (Bayburt-Ünsal Kırac)
- dölek:** Düzgün, akıllı, uslu (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş)
- dönek:** Söz verip cayan (Bor-Fikret Dikmen, Zara-Halil Topçu)
- dörtнал:** Atın çok hızlı gitmesi (Gürün-Hamit Bölücek)
- döşek:** Yatak (Yerköy-Coşkun Gündüz, Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş)
- dul:** Kocasız kadın (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- duluk:** Avurt (Emirdağ-Fakı Edeer, Hekimhan-Kadimî)
- duluk:** Gölge (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)

- dünür:** Kız isteyen (Afşin-Hayati Vasfi)
- dürzü:** Karısı kötü yolda olan kişi (Erbaa-Durmuş Yiğman)
- düş:** Rüya (Darende-Aslan Tektaş, Kayseri-Sait Tağma, Bayburt-Ünsal Kıraç)
- düşek:** Tarla payı (Andırın-Celil Çinkır)
- düve:** Dişi dana (Zara-Halil Topçu)
- E-**
- ebe:** Nine (Emirdağ-Fakı Edeer, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- ebe:** Babanın kız kardeşi-hala (Hekimhan-Kadimî, Suluova-Mustafa Ayvalı)
- eccük:** Azıcık (Niksar-M. Necati Güneş)
- ede:** Ağabey (Afşin-Mehmet Güneş, Afşin-Hayati Vasfi)
- ede:** Büyük (Emirdağ-Fakı Edeer)
- eğretü:** Acele yapılan (Erbaa-Durmuş Yiğman)
- eh:** Peki (Afşin-Hayati Vasfi)
- eke:** Çok bilmiş (Afşin-Hayati Vasfi-2)
- eke:** Yaşlı (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- eksik etek:** Kadın (Erbaa-Durmuş Yiğman)
- el-âlem:** Kamuoyu (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- elevetsiz:** Söz bilmez (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- elik:** Kedi (Niksar-M. Necati Güneş)
- ellağam / ellaham:** İhtimal, herhalde (Afşin-Mehmet Güneş, Afşin-Hayati Vasfi, Niksar-M. Necati Güneş, Zara-Halil Topçu)
- ellengeç:** Yengeç (Andırın-Celil Çinkır)
- ellik:** Ekin biçerken takılan eşya (Andırın-Celil Çinkır)
- em:** İlaç (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Hayati Vasfi)
- emaçer:** Her işi iyice görmek (Zara-Halil Topçu)

eme:	Babanın kız kardeşi, hala (Yerköy-Coşkun Gündüz, Zara-Halil Topçu)
emi:	Hatırlatma sözü (Afşin-Hayati Vasfi-2)
emilik:	Keçi yavrusu (Andırın-Celil Çınkır)
emme:	Ama-fakat (Erbaa-Durmuş Yiğman)
emmi:	Amca (Yerköy-Coşkun Gündüz Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
encik:	Köpek (Andırın-Celil Çınkır)
enek:	Oyuncunun kendine özel aşık kemiği (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
enik:	Köpek yavrusu (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
entari:	Elbise (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
enteri:	Elbise (Niksar-M. Necati Güneş)
enük:	Kedi yavrusu (Niksar-M. Necati Güneş)
er kişi:	Karının kocası (Zara-Halil Topçu)
Erek:	Erbaa (Erbaa-Durmuş Yiğman)
erişte:	Makarna (Niksar-M. Necati Güneş)
esbab:	Çamaşır, giyecek (Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
esga:	Ateşli odun (Andırın-Celil Çınkır)
esik:	Çukur (Afşin-Hayati Vasfi-2)
essah:	Sahi (Niksar-M. Necati Güneş)
essah:	Doğru, sahih (Zara-Halil Topçu, Afşin-Mehmet Güneş, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
esvap:	Çamaşır (Niksar-M. Necati Güneş)
eşgere:	Aleni-apaçık (Afşin-Mehmet Güneş)
eşgi:	Ekşi (Niksar-M. Necati Güneş)
eşgin:	Dağlarda yetişen bitki türü (Afşin-Mehmet Güneş)
eşki:	Ekşi (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
etli gıyma:	Çiğ köfte (Afşin-Mehmet Güneş)
evcümen:	evine bağlı olan (Zara-Halil Topçu)
evdec:	Bayan hizmetçi (Gürün-Hamit Bölücek)

evirmek:	Tandırda sac üzerinde ekmeği çevirmek (Afşin-Mehmet Güneş)
evlek:	Dönüm (Andırın-Celil Çinkır)
evlek:	Bölünmüş tarla (Erbaa-Durmuş Yığman, Gürün-Hamit Bölücek)
evreeç:	Çeviren (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
eyâ:	Kaburga (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
eymene:	Kapı demiri (Afşin-Mehmet Güneş)
eyvan:	Avlu (Suluova-Mustafa Ayvalı)
eze:	Teyze (Sarıkaş-Hanifi Söztutan, Bayburt-Mustafa Kayalı, Bayburt-Ünsal Kıraç)

-F-

fağrimek:	Usanmak (Suluova-Mustafa Ayvalı)
fak:	Av için kurulan tuzak (Andırın-Celil Çinkır)
fal:	Hileli iş (Bayburt-Mustafa Kayalı)
fallik:	Kapı kapı gezen (Kozan-İmamî)
fanila:	Atlet (Bayburt-Mustafa Kayalı)
faraş:	Kürek (Hekimhan-Kadimî)
fasa:	Sürekli (Niksar-M. Necati Güneş)
fedik:	Haşlanmış mısır ve buğday (Andırın-Celil Çinkır)
felan:	Tarla sürümü (Andırın-Celil Çinkır)
felek:	Kader (Hekimhan-Kadimî)
fenikmek:	Yorulmak, bitkin düşmek (Suluova-Mustafa Ayvalı)
ferik:	Piliç, yeni yumurtlayan tavuk (Erbaa-Durmuş Yığman, Zara-Halil Topçu, Afşin-Mehmet Güneş, Niksar-M. Necati Güneş, Göle-Sırrı Arpaç, Afşin-Hayati Vasfi)
ferik:	İkinci eş (Gürün-Hamit Bölücek)
ferman:	Buyruk (Zara-Halil Topçu)
fetil:	Mayasız ekmeğ (Erbaa-Durmuş Yığman, Zara-Halil Topçu)

- fıraktu:** Çit (Niksar-M. Necati Güneş)
- fırıştak:** Çocuklar oynadığı topaç (Andırın-Celil Çınkır)
- fırlama:** Yaramaz çocuk (Erbaa-Durmuş Yığman)
- filar:** Bir çarık türü (Afşin-Mehmet Güneş)
- filik:** Anadan doğma saçsız-kel (Kozan-İmamî, Zara-Osman Sarıyıldız)
- firek:** Kilit (Erbaa-Durmuş Yığman, Niksar-M. Necati Güneş)
- firez:** Biçilen ekinin tarlada kalan kısmı (Gürün-Hamit Bölücek)
- firik ütmek:** Yeşil buğday ve nohudun ateşte pişirilmesi (Afşin-Mehmet Güneş)
- firik:** Sapiyla yakılan ve taneleri yenilen olgunlaşmamış ekin (Andırın-Celil Çınkır, Zara-Halil Topçu, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
- firtik:** Yeni yetme (Kozan-İmamî)
- fistan:** Entari (Andırın-Celil Çınkır, Bayburt-Ünsal Kırac)
- fiston:** Elbise (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- fişek:** Tüfek mermisi (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- fişşek:** Yayı karıştıran çubuk (Andırın-Celil Çınkır)
- fitne fesat:** Arabozan (Kozan-İmamî)
- fol:** Kümesteki sepette bulunan yumurta (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- folluk:** Tavuğun yumurtlaması için altına konan yumurta (Erbaa-Durmuş Yığman, Zara-Osman Sarıyıldız)
- foltah:** Geniş olan, bol (Erbaa-Durmuş Yığman, Niksar-M. Necati Güneş)
- fortuk:** Tavşan yavrusu (Erbaa-Durmuş Yığman)
- foruz:** Horoz (Niksar-M. Necati Güneş)
- G-**
- gab:** Malların bağı (Bayburt-Ünsal Kırac)

- gaba:** Bir halay türü (Afşin-Mehmet Güneş)
- gaçamak:** Mısır yemeği (Andırın-Celil Çinkır)
- gada:** Büyük (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- gadak:** Yavru manda (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- gadanalam:** Sana gelen kötülükler belalar bana gelsin.” (Afşin-Mehmet Güneş)
- gadasını almak:** Birinin derdini almak, kabullenmek (Andırın-Celil Çinkır)
- gaga:** Meyveye (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- gaggarlık:** Konuşmak (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- gağama:** Hısım (Emirdağ-Fakı Edeer)
- gaklık:** Çukur taş (Afşin-Hayati Vasfi)
- galan:** Bir daha (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- galıç:** Orak (Niksar-M. Necati Güneş)
- galuç:** Orak (Hekimhan-Kadimî)
- galık:** Evlenmemiş kız (Hekimhan-Kadimî)
- galıç:** Orak (Andırın-Celil Çinkır)
- galle:** Kasa çekmecesesi (Afşin-Mehmet Güneş)
- gallep:** Güvercin (Andırın-Celil Çinkır)
- galtak:** Ahlaksız kadın (Andırın-Celil Çinkır)
- gam:** Keder, dert (Emirdağ-Fakı Edeer)
- gamga:** Biçilen ağacın parçası (Andırın-Celil Çinkır, Zara-Halil Topçu)
- gancık:** Dişi (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- gane:** Çeşme (Afşin-Mehmet Güneş)
- ganime:** Daima (Afşin-Mehmet Güneş)
- gagacak:** Mutfak eşyası (Andırın-Celil Çinkır)
- Garagış:** Aralık ayı (Niksar-M. Necati Güneş)
- garanışma:** Hava kararmaya başlaması (Andırın-Celil Çinkır)
- garemet:** İftira (Afşin-Mehmet Güneş)
- gargış:** Beddua (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
- garlı garsambaç:** Pekmezele karın karıştırılıp yenmesi (Afşin-Mehmet Güneş)

- garsambaç:** Kar karıştırılmış pekmez (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- gaslek:** Bile bile-kasten (Afşin-Mehmet Güneş)
- gaspalık:** Bahçe kapısı (Andırın-Celil Çinkır)
- gatih:** Ayran (Niksar-M. Necati Güneş)
- gavar:** Tarlaya su verme arki (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- gave:** Kahveye(Kayseri-Sait Tağma)
- gayda:** Ezgi (Niksar-M. Necati Güneş)
- gayfe:** Kahve (Niksar-M. Necati Güneş)
- gayır:** Kolay (Afşin-Hayati Vasfi-2)
- gaza:** Süpürge (Emirdağ-Fakı Edeer)
- gazangabı:** Sırt çantası (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- gazzık:** Kazık (Andırın-Celil Çinkır)
- gebermek:** Mundar ölmek (Zara-Halil Topçu)
- geçek:** Yol (Andırın-Celil Çinkır)
- geçgele:** Yük aracı (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- geçgere:** Hayvan pisliği taşınan araç (Afşin-Mehmet Güneş)
- gede:** Anasız (Emirdağ-Fakı Edeer)
- geglik:** Mide (Afşin-Mehmet Güneş)
- gelberi:** Tırmık (Niksar-M. Necati Güneş)
- gelep:** Çile (Yerköy-Coşkun Gündüz)
- geliç:** Ayrık otuna benzeyen bitki (Andırın-Celil Çinkır)
- geloğu:** Büyük fare (Niksar-M. Necati Güneş)
- gelüntü:** Dıştan yerleşen (Erbaa-Durmuş Yiğman)
- gem:** Akta takılan ve atın ağzına takılan eyer parçası (Emirdağ-Fakı Edeer)
- gem:** Tarım aleti olan döven (Afşin-Hayati Vasfi)
- gen:** Yaba (Niksar-M. Necati Güneş)
- gene:** Yine (Niksar-M. Necati Güneş)
- ges:** Geri zekâlı (Afşin-Mehmet Güneş)
- geven:** Kökü uzun dikenli çalı (Ardanuç-Necat Bayraktar)

gever:	Su bendi (Zara-Halil Topçu)
geveze:	Boş boğaz insan (Bayburt-Mustafa Kayalı)
gevmeek:	Bir sözü açık seçik söylememek
gevrek:	Mısırın kaymakla yoğrulup pileki denilen toprak kapta pişirilmiş ekmek (Ardanuç-Necat Bayraktar)
gıcır:	Yeni alınmış (Bayburt-Ünsal Kıraç)
gıcırtı:	Ses (Andırın-Celil Çınkır)
gıdıg:	Gardan, çene altı (Hekimhan-Kadimî)
gıdık:	Gerdan (Bayburt-Ünsal Kıraç)
gıdıh:	Küçük sepet (Niksar-M. Necati Güneş)
gıdık:	Oğlak (Hekimhan-Kadimî)
gıdık:	Oğlak (Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Bayburt-Ünsal Kıraç)
gıdırma:	Ötme (Andırın-Celil Çınkır)
gılık:	Yeni elbise (Kozan-İmamî)
gılik:	Biraz yağlı yuvarlak ekmek (Zara-Halil Topçu)
gındıra:	Mor renkli bir kir çiçeği (Afşin-Mehmet Güneş)
gıran:	Salgın (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
gırat:	İki çelik ölçek kabı (Andırın-Celil Çınkır)
gırdap:	Disiplin (Bayburt-Ünsal Kıraç)
gırklık:	Koyun tüyü kesen makas (Andırın-Celil Çınkır)
gısıkma:	Sıkışma (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
gısmık:	Cimri (Andırın-Celil Çınkır)
gısrak:	Diş at (Andırın-Celil Çınkır)
gıtgırtı:	Tırtıl (Andırın-Celil Çınkır)
gıyık:	Çuvaldızın en büyüğü (Andırın-Celil Çınkır)
gıyırğan:	Küçük ağaç parçası (Andırın-Celil Çınkır)
gızınma:	Isınma (Andırın-Celil Çınkır)
gızınmak:	Isınmak (Afşin-Mehmet Güneş)
gicişmek:	Kaşınmak (Zara-Halil Topçu)
gidiboku:	Bir meyve çeşidi (Zara-Halil Topçu)

- giran girmek:** Salgın hastalık dolayısıyla toplu hayvan ölümü (Afşin-Mehmet Güneş)
- gişi:** Kadının eşi (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- gizir:** Bekçi (Kayseri-Sait Tağma)
- gobati:** Kalın (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- gocunma:** Alınma (Andırın-Celil Çinkır)
- goddik:** Ukala (Andırın-Celil Çinkır)
- godduşlanma:** Çokbilmiş (Afşin-Mehmet Güneş)
- golbağı:** Bilezik (Niksar-M. Necati Güneş)
- gonşu:** Komşu (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- goo mal:** Yeşil meyve (Afşin-Mehmet Güneş)
- gopma:** Koşma (Andırın-Celil Çinkır)
- gosguç:** Ucu sivriltilmiş ağaç parçalarının çamura saplanmasıyla oynanan bir oyun (Afşin-Mehmet Güneş)
- gostil:** Patates (Niksar-M. Necati Güneş)
- goşa:** Avuç (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- gö:** Mavi (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- gö:Göğ renkli (Kırşehir-Şemsi Yastıman)**
- göbelek:** Mantar (Andırın-Celil Çinkır, Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş)
- göcek:** Köşe (Niksar-M. Necati Güneş)
- göcek:** Yeni yeşermiş ekin (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş)
- gökcek:** Güzel (Kozan-İmamî)
- gölük:** Soyu kötü cins olan at (Andırın-Celil Çinkır)
- gömbe:** Külde pişen ekmek (Erbaa-Durmuş Yığman)
- gön:** Kösele, deri (Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş)
- göp:** Kağnıda öküzlerin arka kısmına denk gelen kısım, köp (Gürün-Hamit Bölücek)
- göpçü:** Dalkavuk (Afşin-Hayati Vasfi-2)
- göresimek:** Özlemek (Afşin-Mehmet Güneş)

görük:	Katır (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
Gösün:	Göksun (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
göze:	Tarlada veya arazide yerden çıkan su (Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Niksar-M. Necati Güneş)
gubarma:	Kibirlenme, hava atma (Andırın-Celil Çınkır)
guduk:	Zağar köpek (Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Bayburt-Mustafa Kayalı)
gullep:	Menteşe, kapı sürgüsü (Afşin-Mehmet Güneş)
gumpür:	Patates (Yerköy-Coşkun Gündüz)
gurk:	Kuluçkadaki tavuk (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
guşene:	Tencere (Yerköy-Coşkun Gündüz)
guva:	Damat (Yerköy-Coşkun Gündüz, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
guz:	Şimal (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
gücük:	Şubat ayı (Niksar-M. Necati Güneş)
güdel:	Kürek (Niksar-M. Necati Güneş)
güğüm:	İbrik (Afşin-Hayati Vasfi)
gütmek:	Hayvan otlatma (Zara-Halil Topçu)
güyoğu:	Damat (Niksar-M. Necati Güneş)
güzlek:	Yayla (Andırın-Celil Çınkır)
-H-	
ha bire:	Devamlı-durmadan-durmaksızın (Suluova-Mustafa Ayvalı)
habbab:	Nalın, takunya (Afşin-Mehmet Güneş)
habban:	Kuş için yapılan tuzak (Andırın-Celil Çınkır)
habbap:	Tahta terlik (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
hacat:	İhtiyaç duyulan eşya (Bayburt-Mustafa Kayalı)
hacet:	Tuvalet (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
haçan:	Ne çabuk (Andırın-Celil Çınkır)

- haft:** Üzümün ezildiği taş yalak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- hağbe:** Heybe (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- hah:** Anlaşma sözü
- haklı:** Nikâhlı (Afşin-Hayati Vasfi-2)
- hal:** Yüzdeki ben (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
- hamzan:** Tereyağ saklama kabı (Andırın-Celil Çinkır)
- hangırdamak:** Kikir kikir gülmek (Zara-Halil Topçu)
- haral:** Çuval (Emirdağ-Fakı Edeer)
- harço:** Beceriksiz, yol bilmeyen (Zara-Halil Topçu)
- harık:** Kanal (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- harmut:** Sıcakla soğuşu karıştırma (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- hasbir:** Hedik ve kavurga yapılan bir çeşit çedene (Afşin-Mehmet Güneş)
- hastalıklı:** Benzi sarı (Zara-Osman Sarıyıldız)
- hasuda:** Sıvı helva gibi unla yapılmış yağlı tatlı (Suluova-Mustafa Ayvalı)
- hatıl:** Duvar yaparken araya konan kalın tomruk (Afşin-Hayati Vasfi)
- hatlamak:** Atlamak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- havla:** Helva (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- havlu:** Evin önündeki üstü acık duvarlarla çevrili olan yer (Afşin-Mehmet Güneş)
- havuç:** Pürçüklü (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- hayat:** Avlu (Niksar-M. Necati Güneş)
- hayır:** Sevaba (Afşin-Hayati Vasfi-2)
- hayma:** Bahçelere ağaç dallarıyla yapılan gölgelik (Afşin-Mehmet Güneş)
- hayma:** Gölgelik (Andırın-Celil Çinkır)
- hayva:** Ayva (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- hazeyn:** Adam-er kişi (Darende-Aslan Tektaş)
- hazın damı:** Kiler (Afşin-Mehmet Güneş)

he:	Evet, peki (Bor-Fikret Dikmen, Afşin-Hayati Vasfi)
hecin zırılı:	İri yarı adam (Zara-Halil Topçu)
hedik:	Kaynatılmış buğday (Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Kırşehir-Şemsi Yastıman)
heeri:	Sen de-yahu (Afşin-Mehmet Güneş)
hefnek:	Korkak (Bayburt-Ünsal Kıraç)
heğ:	Büyük sepet (Niksar-M. Necati Güneş)
hekat:	Masal (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
helik:	Küçük taş parçası (Andırın-Celil Çinkır)
helki:	Kova (Niksar-M. Necati Güneş)
helle:	Un çorbası (Darende-Aslan Tektaş)
hemençe:	Çanta (Bayburt-Ünsal Kıraç)
herек:	Sırık (Niksar-M. Necati Güneş)
heri:	Herif sözünden kısaltılmış hitap sözü (Suluova-Mustafa Ayvalı)
herif:	Erkek (Zara-Halil Topçu, Bayburt-Mustafa Kayalı, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
heril:	İpek (Andırın-Celil Çinkır)
herise:	Derende'de yapılan bir yemek (Darende-Aslan Tektaş)
herk:	Nadas (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
herle: :	Kavrulmuş unla yapılan un çorbası (Zara-Halil Topçu, Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Gürün-Hamit Bölücek)
herre:	Gitme (Göle-Sırrı Arpaç)
hetif:	Üzüm tanesi (Afşin-Mehmet Güneş)
hetil:	Katmer (Niksar-M. Necati Güneş)
hetil:	Duvar yapılırken araya konulan enli uzun ağaç, hatıl (Bayburt-Mustafa Kayalı)
hıllangaç:	Salıngaç (Andırın-Celil Çinkır)
hıllıngaç:	Salıncak (Afşin-Mehmet Güneş)
hıltan:	Kürdan (Andırın-Celil Çinkır)

hımar:	Eşek (Hekimhan-Kadimî)
hımbıl:	Mıymıntı (Kayseri-Sait Tağma)
hınaza:	Geçimsiz-yaramaz (Afşin-Mehmet Güneş)
hingel:	Mantı (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
hırsunma:	Hor görme (Andırın-Celil Çınkır)
hısım:	Akraba (Göle-Sırrı Arpaç)
hısım:	Mirasçı (Afşin-Hayati Vasfi)
hışı çıkmak:	Bitkin düşmek (Afşin-Mehmet Güneş)
hiyar:	Salatalık (Niksar-M. Necati Güneş)
him:	Binanın temeli (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş)
hinlik:	Hıyanet eden (Darende-Aslan Tektaş)
hişt:	Dikkat çekme sözü (Göle-Sırrı Arpaç)
hizek:	Taşıma amaçlı kullanılan kızak (Ardanuç-Necat Bayraktar)
ho ha:	Öküzleri yürütme sözü (Kozan-İmamî, Kayseri-Sait Tağma))
hobilik:	Yuvarlak (Andırın-Celil Çınkır)
hodul:	Güzel (Kozan-İmamî)
hogal:	Kenar (Bayburt-Ünsal Kırac)
hop:	Dur emri (Yerköy-Coşkun Gündüz)
hop:	Sırt (Gürün-Hamit Bölücek)
hopo:	Bostan sulamak için suyun biriktirildiği küçük kuyu (Ardanuç-Necat Bayraktar)
horanta:	Çoluk-çocuk, ev ahalisi (Zara-Halil Topçu, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
horsunmak:	Küçümseyerek ciddiye almamak (Afşin-Mehmet Güneş)
horu hopu:	Tamamı olup olacağı (Afşin-Mehmet Güneş)
hoş:	Çekmeyen öküzü hareketlendirmek için kullanılan söz (Bayburt-Ünsal Kırac)
hoşaf:	Komposto (Niksar-M. Necati Güneş)
hozak:	Ham incir (Andırın-Celil Çınkır)

hozan:	1. Biçilen ekinin kökü (Zara-Halil Topçu) 2. Verimsiz arazi (Ardanuç-Necat Bayraktar)
hörpüm:	Yudum (Suluova-Mustafa Ayvalı)
höşmerim:	Yörede yapılan bir tatlı çeşidi (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
hulku daralmak:	Cam sıkılmak (Afşin-Mehmet Güneş)
humsuluk:	Görgüsüz (Afşin-Mehmet Güneş)
hurc:	Heybenin gözü (Gürün-Hamit Bölücek)
hurdahoş:	Darmadağınık (Gürün-Hamit Bölücek)
hürük:	Harman (Altınyayla-Şahin Yılmaz)

-I-

ııcık:	Azıcık, çok az (Andırın-Celil Çinkır)
ınâamsagma:	Gökkuşağı (Afşin-Mehmet Güneş)
ırahan:	Reyhan (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
ırbih:	İbrik (Niksar-M. Necati Güneş)
ırbık:	Abdest alınan ibrik (Andırın-Celil Çinkır)
ırgat:	Tarlada çalışan işçi (Andırın-Celil Çinkır, Afşin-Hayati Vasfi-2)
ırık tombak:	Çocuk sevme sözü (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
ırızık:	Rızık (Andırın-Celil Çinkır)
ırsız:	Geçimsiz (Afşin-Hayati Vasfi-2)
ısdar:	Çul kilim dokuma tezgâhı (Andırın-Celil Çinkır)
ısıcak:	Sıcak (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
ısmarıç:	Bir şeyi sipariş etmek (Zara-Halil Topçu)
ıstar:	Kilim (Gürün-Hamit Bölücek)
ışgın:	Bitki ve ağacın filizi (Andırın-Celil Çinkır)
ışıma:	Sabah olma (Andırın-Celil Çinkır)
ızar:	Ferace (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)

-İ-

ığdış:	Erkekliği alınmış hayvan (Andırın-Celil Çinkır)
---------------	---

ihbala:	Şansa-talihe-ikbale (Zara-Halil Topçu)
ilehana:	Lahana (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
ilezir:	Rezil (Niksar-M. Necati Güneş)
ilik:	Düğme (Afşin-Mehmet Güneş, Kayseri-Sait Tağma, Zara-Osman Sarıyıldız)
ilistir:	Süzgeç, kevgir (Erbaa-Durmuş Yiğma, Niksar-M. Necati Güneş)
illengeç:	Zayıf (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
imi dime:	Ondan sonra (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
inc' ağı:	Verem (Afşin-Hayati Vasfi)
inek:	Sığırın dişisi (Bor-Fikret Dikmen)
irellek:	Daha sonrası (Andırın-Celil Çınkır)
irelüün:	Önceki gün (Zara-Halil Topçu)
irin:	Cerahat-iltihap (Hekimhan-Kadimî)
iskemi:	Sandalye (Zara-Halil Topçu)
iskemle:	Sandalyeye (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
ismar etmek:	Kas göz hareketiyle işaret etme (Afşin-Mehmet Güneş)
issot:	Biber (Niksar-M. Necati Güneş)
isteyici:	Dünür (Afşin-Hayati Vasfi)
istikan:	Bardak (Gürün-Hamit Bölücek)
işkefe:	Yufka (Niksar-M. Necati Güneş, Suluova-Mustafa Ayvalı)
işlik:	Gömlek (Kayseri-Sait Tağma)
işmar:	İşaret (Gürün-Hamit Bölücek)
it:	Köpek (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
ivedi:	Acele (Gürün-Hamit Bölücek)
iyeşmek:	İnatlaşıp zıt gitmek (Zara-Halil Topçu)
-K-	
kadim:	Temelli (Emirdağ-Fakı Edeer)
kafa kâğıdı:	Nüfus cüzdanı (Yıldızeli-Durmuş Yurt)

kağnı:	Eskiden kullanılan ve öküzlerin çektiği taşıma aracı (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kâhya:	Muhtar (Kayseri-Sait Tağma)
kak:	Kurutulmuş meyve (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
kal:	Değmemiş meyve (Bayburt-Mustafa Kayalı)
kalıç:	Orak (Zara-Halil Topçu, Gürün-Hamit Bölücek)
kalif:	Çobanların arazide yattıkları baraka (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kalleş:	Sahtekâr (Kayseri-Sait Tağma)
kalp:	Sahte (Gürün-Hamit Bölücek)
kaltak:	Eşek semeri (Erbaa-Durmuş Yığman)
kaluk:	Eskimiş değersiz kundura
kaluk:	Eski ayakkabı (Bayburt-Ünsal Kıraç)
kan ayaklı:	Kız-bayan (Bor-Fikret Dikmen)
kangal:	Üç beş düzine (Erbaa-Durmuş Yığman)
kaput:	Palto (Bayburt-Mustafa Kayalı)
kar kürümeek:	Toprak damlardaki karı tahta kürekle sıyırıp atmak (Afşin-Mehmet Güneş)
kara calap:	Sulu (Andırın-Celil Çinkır)
karakmak:	Yorulmak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
karametli:	Bahtsız (Zara-Halil Topçu)
karapan:	Samanlıkların önündeki örtülü alan (Ardanuç-Necat Bayraktar)
karı:	Hanım, kadın (Bayburt-Mustafa Kayalı, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
karı:	Yaşlı (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
karık:	Bahçedeki teras (Gürün-Hamit Bölücek)
kartol:	Patates (Gürün-Hamit Bölücek, Sarıkamış-Hanifi Söztutan Bayburt-Mustafa Kayalı, Bayburt-Ünsal Kıraç)
kase:	Bardak (Erbaa-Durmuş Yığman)
kasılmak:	Büyüklenmek, kibirlenmek (Kırşehir-Şemsi Yastıman)

- kasıt:** Tahrik için özellikle söylenmiş söz (Zara-Halil Topçu)
- kasket:** Şapka (Hekimhan-Kadimî)
- katık ayranı:** Yayıktan çıkan ayran (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
- katık:** Yoğurt (Darende-Aslan Tektaş, Afşin-Hayati Vasfi, Göle-Sırrı Arpaç)
- katil:** Kerpiç duvar yaparken araya konan kalın tomruk (Afşin-Hayati Vasfi)
- katmer:** İçi kat kat olan yağlı ekmek
- kav:** Kibriti tutuşturmaya yarayan nesne (Gürün-Hamit Bölücek)
- kaval etmek:** Cevizi yeşil kabuğundan ayırmak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- kavara:** Yel (Hekimhan-Kadimî)
- kavlağan:** Çınar (Niksar-M. Necati Güneş)
- kaya:** Taş (Göle-Sırrı Arpaç)
- kaygana:** Yağda pişirilmiş yumurta (Ardanuç-Necat Bayraktar)
- kayım:** Sağlam (Zara-Halil Topçu)
- kayın gitmek:** Düğünde oğlan tarafının adı (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- kaza:** İlçe (Yerköy-Coşkun Gündüz)
- kazık:** Pahalı (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- keçig:** Başörtüsü (Suluova-Mustafa Ayvalı)
- kefe:** Avuç (Gürün-Hamit Bölücek)
- keh:** Uçurum (Niksar-M. Necati Güneş)
- kele:** Hatırlatma nidası (Kozan-İmamî)
- kele:** Hele, yahu (Afşin-Mehmet Güneş)
- keleçoş:** Düğürcekten yapılan çorba (Zara-Halil Topçu)
- kelem:** Lahana (Zara-Halil Topçu, Niksar-M. Necati Güneş)
- kelep:** Yumak (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)

kelepir:	Değerinden aşağı fiyatı (Gürün-Hamit Bölücek)
keleş:	Güzel (Kozan-İmamî, Kayseri-Sait Tağma, Afşin-Hayati Vasfi-2)
kelik:	Yemeni (Afşin-Hayati Vasfi)
kelik:	Eskimiş ayakkabı (Gürün-Hamit Bölücek)
kelp:	Köpek (Gürün-Hamit Bölücek)
kem göz:	Kötü nazar (Emirdağ-İkinci Edeer)
keme:	Bir mantar çeşidi veya yer elması (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
kemre:	Tezek (Göle-Sırrı Arpaç)
kenef:	Tuvalet (Gürün-Hamit Bölücek)
kepir:	Kayalık yer (Andırın-Celil Çınkır)
kepme:	Kısmen yıkılma-çökme (Afşin-Mehmet Güneş)
ker:	Eşek (Göle-Sırrı Arpaç)
kerç:	Alay (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş)
kere:	Kez (Bor-Fikret Dikmen)
kere:	Defa (Göle-Sırrı Arpaç)
kerevet:	Sedir (Andırın-Celil Çınkır)
kerik:	Eşek yavrusu (Altınyayla-Şahin Yılmaz)
kerik:	Çok gezen arsız kadın (Zara-Osman Sarıyıldız)
kert kürt:	Yamuk yumuk (Gürün-Hamit Bölücek)
kerti:	Bayat (Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Bayburt-Mustafa Kayalı)
kertik:	İz, işaret (Afşin-Mehmet Güneş, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
kertik:	Çentik (Andırın-Celil Çınkır)
kertiş:	Kertenkele (Andırın-Celil Çınkır)
kerto:	Patates (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
kertük:	Kesilen yer (Erbaa-Durmuş Yiğman)
kese:	Kısa yol (Niksar-M. Necati Güneş)
kese:	Para torbası (Erbaa-Durmuş Yiğman)

kesek:	Yumruk gibi sertleşmiş toprak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
kesme:	Meşe (Andırın-Celil Çinkır)
keş:	Her gün içki içen(Kayseri-Sait Tağma)
keş:	Peynir (Afşin-Hayati Vasfi)
keşik:	Sıra (Niksar-M. Necati Güneş)
keveke:	Yumuşak taş (Gürün-Hamit Bölücek)
kezap:	Yalancı (Gürün-Hamit Bölücek)
kıbal:	Şekil (Gürün-Hamit Bölücek)
kılık:	Kıyafet (Zara-Osman Sarıyıldız)
kımçıyı yimek:	Kamçılanmak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
kınap:	İp (Suluova-Mustafa Ayvalı)
kıraç:	Verimsiz (Emirdağ-Fakı Edeer)
kırık:	Metres (Hekimhan-Kadimî, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
kırkır:	Serçe (Bayburt-Ünsal Kıraç)
kırmızı:	Domates (Yerköy-Coşkun Gündüz)
kırtık:	Kullanılmış sabunun ufağı (Zara-Halil Topçu)
kıska:	Soğan tohumu (Andırın-Celil Çinkır)
kıskaç:	Mandal (Niksar-M. Necati Güneş)
kısmık:	Cimri (Afşin-Hayati Vasfi-2)
kısrak:	Dişi at (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
kıtmır:	Cimri (Gürün-Hamit Bölücek)
kıyak:	Kibar (Afşin-Hayati Vasfi)
kıymık:	İğne gibi ele batan ağaç parçası (Gürün-Hamit Bölücek)
kip:	Sıkı (Niksar-M. Necati Güneş)
kırçon:	Hayvanların yiyeceklerinden arta kalanı (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kiren:	Kızılık (Niksar-M. Necati Güneş)
kirik:	Eşek yavrusu (Erbaa-Durmuş Yiğman)

kirkal:	Hayvanları bağlamaya yarayan bir tarafı açılabilen esnek ağaç halka (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kirkit:	Halı kilim dokumada kullanılan tarağa benzeyen alet (Andırın-Celil Çınkır)
kirman:	Yünden ip eğirmek için kullanılan tahtadan araç (Suluova-Mustafa Ayvalı)
kirpeden:	Bir anda (Andırın-Celil Çınkır)
kirtik:	Kullanılmış sabunun küçük parçası (Afşin-Mehmet Güneş)
kirtik:	Sabun artığı (Andırın-Celil Çınkır)
kiş:	Kümesine yollarken tavuklara söylenen söz (Göle-Sırrı Arpaç, Afşin-Hayati Vasfi)
kişe:	Tavuğu kovalama sözü (Kayseri-Sait Tağma)
kişelemek:	Tavuk kovalamak (Afşin-Mehmet Güneş)
kişifleme:	Gözetlemek (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
kodduş:	Kurnaz (Afşin-Hayati Vasfi)
kolan:	Halat (Andırın-Celil Çınkır)
kolluk:	Kola takılan (Erbaa-Durmuş Yiğman)
koluk:	Boynuzsuz hayvan (Bayburt-Ünsal Kıraç)
kom:	Ahır (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
kopça:	Kanca (Emirdağ- Fakı Edeer)
kopo:	Kağnı veya kızağın ana parçası (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kora:	Tırpandaki elcek (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kormut:	Zengin yaveri (Bayburt-Mustafa Kayalı)
koruk:	Yasak (Bayburt-Ünsal Kıraç)
kosküra:	Faraş (Yerköy-Coşkun Gündüz)
kovan:	Petek (Bayburt-Mustafa Kayalı)
kovculuk:	Laf getirip götürme (Gürün-Hamit Bölücek)
koyak:	Dağın kuytu yeri (Afşin-Hayati Vasfi)
koz:	Ceviz (Gürün-Hamit Bölücek, Niksar-M. Necati Güneş)

kozluk:	Kuzu ve dananın yatağı (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
köğtür:	Üzüm pestili (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
köhne:	Eski (Gürün-Hamit Bölücek)
köküç:	Gübrede oynama (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
kölü:	Boynuzsuz keçi (Zara-Halil Topçu)
kölük:	Eşek (Niksar-M. Necati Güneş)
kömbe:	Tandır çöreği (Zara-Halil Topçu, Hekimhan-Kadimî, Afşin-Mehmet Güneş, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
kömüş:	Manda (Niksar-M. Necati Güneş)
kör:	Görmeyen (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
kör küsnü:	Köstebek (Zara-Halil Topçu)
kör yapalak:	Yarasa (Andırın-Celil Çinkır)
köstava:	Köz alınan kürek (Zara-Halil Topçu)
köşger:	Ayakkabı tamircik (Afşin-Mehmet Güneş)
köşk:	Yazlık villa (Kayseri-Sait Tağma)
kötek:	Sopa atmak-dövmek (Erbaa-Durmuş Yiğman, Niksar-M. Necati Güneş)
köynek:	Atlet (Andırın-Celil Çinkır)
köynek:	İç çamaşırı atlet (Zara-Halil Topçu, Göksun-Mustafa Coşkun Kale, Bayburt-Ünsal Kıraç)
kula:	Sarı (Emirdağ-Fakı Edeer)
kulluk:	Başlık (Bayburt-Ünsal Kıraç)
kulunc:	Kürek kemiklerinin arası (Gürün-Hamit Bölücek)
kuma:	Yenge (Afşin-Hayati Vasfi-2)
kurik:	Tay (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
kuruk:	Sıpa (Bayburt-Ünsal Kıraç)
kurutma:	Zayıf olan (Erbaa-Durmuş Yiğman)
kuş:	İşin bilmeyen (Bayburt-Ünsal Kıraç)
kuşgana:	Tencere (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)

kuşhana:	Tencere (Gürün-Hamit Bölücek)
kuşkana:	Tencere (Ardanuç-Necat Bayraktar)
kuşluk:	Sabah (Emirdağ-Fakı Edeer, Kırşehir-Şemsi Yastıman)
kuymak:	Mısır unu ve kaymakla yapılan yiyecek
kuzgun:	Kuzeye bakan soğuk yer (Andırın-Celil Çınkır)
küçüklü:	İt (Yerköy-Coşkun Gündüz)
küldöken:	Hanım (Afşin-Hayati Vasfi)
külek:	Ağaç kova (Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Ardanuç-Necat Bayraktar)
külüstür:	Eskimiş (Erbaa-Durmuş Yığman)
küm:	Dana damı (Emirdağ-Fakı Edeer)
küncü:	Susam (Andırın-Celil Çınkır)
künde:	Her gün (Andırın-Celil Çınkır, Afşin-Mehmet Güneş)
küptü:	Keserin arka tarafı (Gürün-Hamit Bölücek)
kürrük:	Sıpa (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
kürtük:	Kar birikintisi (Erbaa-Durmuş Yığman, Zara-Halil Topçu)
kürü:	Küçük tay (Andırın-Celil Çınkır)
kürük:	Eşek yavrusu (Zara-Halil Topçu, Gürün-Hamit Bölücek)
kürün:	Kurna (Hekimhan-Kadimî)
küşüm:	Kaygı (Gürün-Hamit Bölücek)
kütük:	Ağaç tomruğu (Erbaa-Durmuş Yığman, Niksar-M. Necati Güneş)
kütük:	Boynu kalın adam (Darende-Aslan Tektaş)
-L-	
lal:	Ahraz, dilsiz (Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Hekimhan-Kadimî, Bayburt-Mustafa Kayalı)

- laluk:** Ahraz, konuşma zorluğu çeken, kekeme konuşan (Bayburt-Mustafa Kayalı, Bayburt-Ünsal Kıraç)
- laşka:** Tembel (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- latife:** Şaka (Bor-Fikret Dikmen)
- lavaş:** Tandırda pişen ekmek (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- Laz:** Karadenizli (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- lazut:** Mısır (Ardanuç-Necat Bayraktar, Bayburt-Ünsal Kıraç)
- lenger:** Bakır kap (Niksar-M. Necati Güneş)
- lepe:** Sulu yemek (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- leş:** Su veren toprak (Afşin-Hayati Vasfi)
- leymun:** Limon (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- lığirt:** Balçık (Niksar-M. Necati Güneş)
- lığlak:** Aşağı (Andırın-Celil Çinkır)
- lobiya:** Fasulye (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
- lobiye:** Fasulye (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- loğ:** Toprak evlerin damlarını pekiştirmek için kullanılan silindir şeklindeki taş (Afşin-Mehmet Güneş, Göksun-Mustafa Coşkun Kale, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
- loğlanmek:** Loğ taşı ile baca düzlemek (Zara-Osman Sarıyıldız)
- lom:** Levye (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
- lor:** Peynir (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
- lor:** Yağsız çökelek (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- M-**
- maa:** Uzun ağaç (Andırın-Celil Çinkır)
- mabeyn çağ:** Her iki tarafa kapısı olan oda (Afşin-Mehmet Güneş)
- macca etmek:** Sinirlendirmek (Afşin-Mehmet Güneş)
- mada:** İştah (Niksar-M. Necati Güneş)

maduk:	Birini kandırıp aldatmak (Bayburt-Mustafa Kayalı)
mağ:	Bölme, kısım (Gürün-Hamit Bölücek)
mahalsız:	Lüzumsuz (Afşin-Mehmet Güneş)
mahat:	Sedir (Niksar-M. Necati Güneş)
mahrama:	Havlu (Andırın-Celil Çinkır)
makat:	Sedir (Yerköy-Coşkun Gündüz)
makine:	Kamyon (Bayburt-Ünsal Kıraç)
mal:	İnek ve öküzün genel adı (Bayburt-Mustafa Kayalı)
mal:	Hayvan (Kayseri -Sait Tağma)
mal:	Aklı ermeyen, Saf insan (Yıldizeli-Durmuş Yurt)
malama:	Çöp (Andırın-Celil Çinkır)
malama:	Harmandaki saman (Zara-Halil Topçu)
malamat:	Rezil (Yerköy-Coşkun Gündüz, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
malamat:	Rahatsızlık veren gürültü (Andırın-Celil Çinkır)
malamatlık:	Perişanlık (Afşin-Mehmet Güneş)
manca:	Salata (Andırın-Celil Çinkır)
mangaş:	Cımbız (Niksar-M. Necati Güneş)
mangır	Para (Hekimhan-Kadimî, Bayburt-Ünsal Kıraç)
manpır:	(Darendede-Aslan Tektaş)
mantız:	Mangal (Andırın-Celil Çinkır)
maraba:	Tarım işçisi (Afşin-Mehmet Güneş)
maran:	Kağnı tekerinin dışına geçirilen demir kasnak (Ardanuç-Necat Bayraktar)
marat:	Dert (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
maraz:	Hastalık (Emirdağ-Fakı Edeer)
martin:	Tüfek (Bayburt-Mustafa Kayalı)
masat:	Bileği taşı (Ardanuç-Necat Bayraktar)
masimek:	Önemseme (Afşin-Mehmet Güneş)
matik:	Altın kaysı (Darendede-Aslan Tektaş)
mavra atmak:	Palavra, yalan söylemek (Gürün-Hamit Bölücek)

mazlum:	Çok uslu (Kayseri-Sait Tağma)
mazu:	Teker takılan yer (Erbaa-Durmuş Yiğman)
meğel:	Çapa (Niksar-M. Necati Güneş)
meke:	Mısıra (Andırın-Celil Çinkır)
menge:	Silah (Darende-Aslan Tektaş)
mera:	Otlak (Hekimhan-Kadimî)
merek:	Samanlık (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
merek:	Samanlık (Ardanuç-Necat Bayraktar)
merkep:	Eşek (Gürün-Hamit Bölücek)
mertek:	Kalın kereste (Erbaa-Durmuş Yiğman)
mesel:	Bilmece (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
meses:	Çift-saban sürerken kullanılan-ucuna çivi çakılı ince uzun ağaç (Afşin-Mehmet Güneş)
meses:	Öküzleri yürütmede kullanılan ucu çivili uzun değnek (Altınyayla-Şahin Yılmaz)
meymenetsiz:	Şekli bozuk (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
mih:	Çivi (Niksar-M. Necati Güneş)
mihyat olma:	Sahip çıkma (Afşin-Mehmet Güneş)
mıkla:	Yağda pişmiş yumurta (Andırın-Celil Çinkır)
mınavara:	Gece oynanan bir çocuk oyunu (Afşin-Mehmet Güneş)
mırhız:	Cimri (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
mırık:	Batak haldeki çamur (Andırın-Celil Çinkır)
mısmıl:	Düzgün (Niksar-M. Necati Güneş)
mitirip:	Cimri (Afşin-Mehmet Güneş)
mıymıntı:	Elinden iş gelmeyen (Andırın-Celil Çinkır)
mıymıntı:	Elinden iş gelmeyen (Zara-Halil Topçu)
mızmırık:	İşe yaramaz (Afşin-Mehmet Güneş)
milih:	Güzel (Darende-Aslan Tektaş)
miltan:	Gömlek (Göle-Sırrı Arpaç)
mintan:	Gömlek (Kayseri-Sait Tağma)
mintan:	Düğmeli erkek gömleği (Andırın-Celil Çinkır)

mire:	Aşık kemiğinin duruş şekillerinden biri (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
miriyol:	Asfalt (Bayburt-Ünsal Kıraç)
mitil:	Parçalanmış bez yığını (Andırın-Celil Çinkır)
mitil:	Yüzsüz yorgan (Erbaa-Durmuş Yığman, Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş)
modul :	Övendirenin ucundaki çivi (Zara-Halil Topçu)
moloz:	Taş parçası çakıl (Zara-Halil Topçu)
mozik:	Dana (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
mozuk:	Dananın büyüğü (Bayburt-Ünsal Kıraç)
möhkem:	Ağır oturaklı (Afşin-Mehmet Güneş)
mökkem:	Sağlam, muhkem (Bayburt-Mustafa Kayalı)
mucuk:	Sülenke oyunundaki yuvarlak taş (Afşin-Mehmet Güneş)
mucuk:	Küçük sinek (Andırın-Celil Çinkır)
muhanet:	Ele muhtaç (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
mumbar:	İşkembe (Niksar-M. Necati Güneş)
Musduk:	Mustafa (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
musur:	Hayvanların su içtiği uzun kurna
muşmu:	Yumruk (Niksar-M. Necati Güneş)
muzur:	Zararlı (Kayseri-Sait Tağma)
mülevves:	Pislik eden (Darende-Aslan Tektaş)
münafık:	Nifak çıkarıcı (Andırın-Celil Çinkır)
mütmayin:	İçi rahat (Gürün-Hamit Bölücek)
müzevir:	Laf taşıyan (Afşin-Mehmet Güneş)
-N-	
naaş:	Ceset (Hekimhan-Kadimî)
nacak:	Kısa saplı balta (Andırın-Celil Çinkır, Erbaa-Durmuş Yığman)
nalin:	Takunya (Niksar-M. Necati Güneş)
namtı:	Sapsız bıçak (Andırın-Celil Çinkır)
napızar:	Verimli tarla (Ardanuç-Necat Bayraktar)

nat:	Tırpan sapı (Ardanuç-Necat Bayraktar)
natır:	Kadın hamamcı (Kayseri-Sait Tağma)
ne:	Buyur-efendim (Afşin-Hayati Vasfi)
nehak:	Haksız (Gürün-Hamit Bölücek)
neker:	Meşe ağacının yaprağı (Ardanuç-Necat Bayraktar)
neşéal:	nasıl (Yerköy-Coşkun Gündüz)
nezir:	Adak (Kayseri-Sait Tağma)
nezük:	Nezaketli (Bayburt-Ünsal Kıraç)
nöğrüyon:	Ne yapıyorsun-nasılısın?" anlamında hatır sorma (Zara-Halil Topçu)

-O-

ocaklı yer:	Mutfak (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
ocaklık:	Ateş yakılan yer (Andırın-Celil Çınkır)
oflaz:	İyi durumda olma (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
ogrun:	Gizli-habersiz (Afşin-Mehmet Güneş)
oklâç:	Oklava (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
oma pırtması:	Kalça çıkması (Afşin-Mehmet Güneş)
omaç:	Yufka ekmeğin tereyağıyla kavrulmuş üzerine yumurta kırılması (Afşin-Mehmet Güneş)
omaç:	Pekmezli tatlı (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
onmak:	İyi gün-mutlu hayat (Zara-Halil Topçu)
opban:	Âşık kemiğinin duruş şekillerinden biri (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
opsa:	Boş kalan tarla (Emirdağ-Fakı Edeer)
oşartmak:	Abartmak (Afşin-Mehmet Güneş)
otan:	Pulluk (Bayburt-Mustafa Kayalı)
oynaş:	Flört, metres (Göle-Sırrı Arpaç, Afşin-Hayati Vasfi)

-Ö-

ödlek:	Korkak (Erbaa-Durmuş Yığman)
---------------	------------------------------

öğendere:	Ucu modullu değnek (Zara-Halil Topçu)
öh:	Çocuk korkutma sözü (Afşin-Hayati Vasfi-2)
ökünme:	Taklit (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
öncek:	Peştamal (Suluova-Mustafa Ayvalı)
öreme:	Yamaç (Bayburt-Ünsal Kıraç)
örselenmek:	Hırpalanmak (Gürün-Hamit Bölücek)
örtme:	Evin iki katı (Kozan- İmami)
örtme:	Balkon (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
ötean:	Öteki gün, geçen gün (Gürün-Hamit Bölücek)
öteçe:	Derenin karşı kısmı (Andırın-Celil Çınkır)
öten:	Geçen gün (Andırın-Celil Çınkır)
ötürük:	İshal (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
öykünmek:	Alay etmek-küçümseyerek taklit etmek (Afşin-Mehmet Güneş)
öz:	İyi toprak (Emirdağ-Fakı Edeer)
öz:	Dere (Kırşehir-Şemsi Yastıman)

-P-

paçalık:	Kilot (Zara-Halil Topçu)
paha:	Kıymet için biçilen değer (Zara-Halil Topçu)
pahar:	Çeşme (Bayburt-Ünsal Kıraç)
pahıl:	Cömert olmayan-malını esirgeyen (Yıldızeli-Durmuş Yurt, Afşin-Mehmet Güneş)
pahıl:	Kıskanç (Zara-Halil Topçu)
pakla:	Fasulye (Yerköy-Coşkun Gündüz)
paklavu:	Baklava (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
pala:	Çul (Emirdağ-Fakı Edeer)
pala:	Yatak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
palavracı:	Fazla yalan söyleyen (Gürün-Hamit Bölücek)
pallampoş:	Kirli-bakımsız (Zara-Osman Sarıyıldız)
pambık:	Pamuk (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
pampal:	Gelincik (Andırın-Celil Çınkır)

pancaraşı:	Pancar yapraklarından yapılan bir tür yemek (Afşin-Mehmet Güneş)
pangınot:	Para (Zara-Halil Topçu)
papara:	Şiddetli söz (Gürün-Hamit Bölücek)
pasa:	Çokça yapılan (Erbaa-Durmuş Yığman)
pasak:	Kir (Zara-Osman Sarıyıldız)
pasaklı:	Kirli (Kozan-İmamî, Zara-Osman Sarıyıldız)
patırtı:	Velvle (Niksar-M. Necati Güneş)
paylaş:	Taksim (Afşin-Hayati Vasfi)
paylaşma	Taksim (Göle-Sırrı Arpaç)
pazu:	Pancar (Niksar-M. Necati Güneş)
peğ:	Virane yer (Niksar-M. Necati Güneş)
peh:	Beğenme sözü (Göle-Sırrı Arpaç, Afşin-Hayati Vasfi, Afşin-Hayati Vasfi-2)
pehli:	Et yahnisi (Zara-Halil Topçu)
pehlil:	Zavallı (Andırın-Celil Çinkır)
pehlül:	Saf adam (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
peke:	Tahtadan yapılmış somya (Bayburt-Ünsal Kıraç)
peklik:	Kabız (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
pelit:	Meşe (Niksar-M. Necati Güneş)
peltek:	Kekeme (Erbaa-Durmuş Yığman)
pelver:	Salça (Zara-Halil Topçu, Niksar-M. Necati Güneş)
pere:	Para, akçe (Göle-Sırrı Arpaç)
perk:	Katı (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
peşkir:	Peçete, havlu (Erbaa-Durmuş Yığman, Zara-Halil Topçu, Gürün-Hamit Bölücek, Yerköy-Coşkun Gündüz, Niksar-M. Necati Güneş)
peşkir:	Havlu (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
peşkir:	Sofra (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
pırnat:	Ekin demeti (Andırın-Celil Çinkır)
pırtı:	Elbise (Andırın-Celil Çinkır)

pırtı:	Elbiselik kumaş (Zara-Halil Topçu, Göksun-Mustafa Coşkun Kale, Emirdağ-Faki Edeer)
pırtık:	Her şeyin azı (Zara-Halil Topçu)
pırtma:	Birbirine takılı olan iki ucun birbirinden çıkması (Afşin-Mehmet Güneş)
pıasma:	Saklanma (Andırın-Celil Çinkır)
pıtık:	Ardıç (Andırın-Celil Çinkır)
pızığ:	Çimen (Gürün-Hamit Bölücek)
piliç:	Genç horoz (Bayburt-Mustafa Kayalı)
pin:	Kümes (Andırın-Celil Çinkır)
pingel:	Folluk (Sarıkamuş-Hanifi Söztutan)
pinnik:	Kümes (Andırın-Celil Çinkır, Afşin-Mehmet Güneş, Niksar-M. Necati Güneş))
pirpirim:	Yörede yetişen bir bitki (Suluova-Mustafa Ayvalı)
pisik:	Kedi (Sarıkamuş-Hanifi Söztutan, Bayburt-Mustafa Kayalı)
pontil:	Pantolon (Andırın-Celil Çinkır)
portma:	Dama çıkılan kapı (Afşin-Mehmet Güneş)
portma:	Boşanma (Andırın-Celil Çinkır)
portmak:	Bir lakap (deve yavrusu) (Afşin-Mehmet Güneş)
poşa:	Çok gezen (Bayburt-Mustafa Kayalı)
pörsümeek:	Solmak, buruşmak (Suluova-Mustafa Ayvalı)
pötlek:	İri gözlü (Erbaa-Durmuş Yiğman)
puçko:	Kabuğu ile kurutulmuş fasulye (Ardanuç-Necat Bayraktar)
puhari:	Dumanı savan baca (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
puharik:	Dumanı savan baca (Zara-Halil Topçu)
pur:	Damlara su geçirmesin diye serilen kil toprak (Andırın-Celil Çinkır, Afşin-Mehmet Güneş)
purçüklü:	Havuç (Yerköy-Coşkun Gündüz)

puşt:	Sözünden cayan, hileci insan (Kayseri-Sait Tağma, Bayburt-Ünsal Kıraç)
puşt:	Kalleş (Göle-Sırrı Arpaç)
püçüklü:	Havuç (Kayseri-Sait Tağma)
pürçekli:	Havuc (Zara-Halil Topçu)
püsü:	Kedi (Andırın-Celil Çınkır)
püsük:	Kedi (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)

-R-

rahmatlık:	Ölü (Andırın-Celil Çınkır)
rezil:	Edepsiz (Kayseri-Sait Tağma)

-S-

sabi:	Bebe (Hekimhan-Kadimî)
saçak:	Evlerin çatısındaki uzantı (Erbaa-Durmuş Yiğman)
saçma:	Kapsül barut (Andırın-Celil Çınkır)
sağbi:	Sahibi (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
sağmal:	Sağılan hayvan (Gürün-Hamit Bölücek)
sağüle:	Yaş pelit sürgününün zincir yerine kullanılması için bükülmüş şekli (Ardanuç-Necat Bayraktar)
sahan:	Bakır tabak (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
sahdiyen:	Tabaklanmamış deri (Afşin-Mehmet Güneş)
saka:	Oyuncunun kendine özel aşık kemiği (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
sakı:	Ceket (Bor-Fikret Dikmen,
sako:	Ceket (Niksar-M. Necati Güneş,)
saku:	Ceket (Kayseri-Sait Tağma)
salak:	Geri zekâlı (Hekimhan-Kadimî)
salak:	Sulanmış geniş alan (Andırın-Celil Çınkır)
salbaga:	Hayvanların bağlanmadan salındığı ahır (Ardanuç-Necat Bayraktar)
salığ:	Tarif (Gürün-Hamit Bölücek)

salma:	Muhtarın koyduğu vergi (Kayseri-Sait Tağma)
saltat:	Asker (Darende-Aslan Tektaş)
samarti:	Tarla sürerken kullanılan koşum düzeneğinin ağaç parçası
sâmen:	Düğün alayı (Afşin-Mehmet Güneş)
sant:	Bükülmüş yaş ağaçtan yapılmış urgan (Ardanuç-Necat Bayraktar)
santır:	Akılsız (Kayseri-Sait Tağma)
saprasedil:	Gelişigüzel yer (Aydın-Celil Çinkır)
sara:	Beyin nöbeti (Emirdağ- Fakı Edeer)
sarat:	Büyük gözenekli elek (Aydın-Celil Çinkır)
sarol:	Dağ eriği (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
sarp:	Engebeli (Gürün-Hamit Bölücek)
sarsuh:	Tatsız (Niksar-M. Necati Güneş)
sashavi:	Su savurmaya elverişli uzun saplı tahta kürek (Ardanuç-Necat Bayraktar)
satır:	Büyük bakraç (Afşin-Hayati Vasfi)
savak:	Herkese inanan (Zara-Osman Sarıyıldız)
savmak:	Gönder (Yerköy-Coşkun Gündüz)
sefil:	Gariban (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
seğirtmek:	Koşmak (Zara-Halil Topçu, Kırşehir-Şemsi Yastıman)
sehen:	Tabak (Aydın-Celil Çinkır)
sehil:	Alçak geniş ova (Aydın-Celil Çinkır)
sehil:	Rakımı düşük olan yer (Gürün-Hamit Bölücek)
seki:	Divan (Hekimhan-Kadimî)
seki:	Divan (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
seklem:	İri çuval (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
selek:	Eli bol (Emirdağ- Fakı Edeer)
semse:	Üzüm pestilinin içine ceviz konularak yapılan tatlı gıda (Afşin-Mehmet Güneş)
setik:	İnce bulgur (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)

- sıçan:** Fare (Niksar-M. Necati Güneş)
sığirtmaç: Çoban (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
sıklat: Bunaltıcı sıcak hava (Andırın-Celil Çınkır)
sındı: Makas (Gürün-Hamit Bölücek)
sınmak: Denemek (Zara-Halil Topçu)
sıpa: Eşek yavrusu (Zara-Halil Topçu, Hekimhan-Kadimî)
sırık: Uzun (Bayburt-Ünsal Kıraç)
sırtmak: Dişlerini göstererek gülmek (Erbaa-Durmuş Yığman)
sıtkı sıyrılmak: Hevesi kaçmak, sevgisi azalmak (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
sıypınnak: Yamaç (Andırın-Celil Çınkır)
sızgıt: Kavurma (Afşin-Mehmet Güneş, Kırşehir-Şemsi Yastıman))
sibek: Ağaç kökü (Erbaa-Durmuş Yığman)
silik: İşsiz güçsüz ortalıkta gezen (Kozan-İmamî)
sille: Tokat-şamar (Darende-Aslan Tektaş)
silme: Buğday ölçeği (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
sini: Tepsiye (Niksar-M. Necati Güneş)
sini: Tepsi (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
siñitmiş: Sinsi kurnaz (Zara-Halil Topçu)
sinnenbit: Saklanbaç (Niksar-M. Necati Güneş)
sintir: Süne (Kayseri-Sait Tağma)
sitil: Kazan (Göle-Sırrı Arpaç)
sitil: Küçük bakraç, kova (Hekimhan-Kadimî, Niksar-M. Necati Güneş, Afşin-Hayati Vasfi)
sohu: Dibeğe (Niksar-M. Necati Güneş)
sokranmak: Kendi kendine söylenmek (Afşin-Mehmet Güneş)
solan: Dinlenen tarla (Andırın-Celil Çınkır)
soluk: Nefes (Kozan-İmamî)
somiya: Divan (Bayburt-Mustafa Kayalı)

- sorutmak:** Ayakta durmak (Zara-Halil Topçu, Erbaa-Durmuş Yiğman)
- söbe:** Elips biçiminde (Afşin-Mehmet Güneş)
- söcük:** Yoğurt suyu (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
- söğürmelik:** Kızartma olacak durumda, közlemelik (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- sönge:** Fırın süpürgesi (Erbaa-Durmuş Yiğman)
- sudursuz:** Suçsuz-kabahatsız (Kozan-İmamî)
- sulu:** Etli yemek (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- sumsuk:** Yumruk (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- suratsız:** Çirkin (Kayseri-Sait Tağma)
- suvan:** Soğan (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- sücük:** Ağartı peynirin suyu (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- sülenke:** Yassı taslarla oynanan oyun (Afşin-Mehmet Güneş)
- süllüm:** Merdiven (Gürün-Hamit Bölücek, Afşin-Mehmet Güneş, Afşin-Hayati Vasfi)
- sülük:** Salyangoz (Andırın-Celil Çinkır)
- sümek:** Başak mısır darının genel adı (Zara-Osman Sarıyıldız)
- sünepe:** Perişan (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- sünmek:** Uzanıp yatmak (Zara-Halil Topçu)
- sürgeç:** Bulaşık süngeri (Andırın-Celil Çinkır)
- sürtük:** Evde durmayan, Kapı kapı gezen (Erbaa-Durmuş Yiğman, Kozan-İmamî, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
- süük:** Dam kenarı (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- süven:** Uzun ağaç (Andırın-Celil Çinkır)
- süyem:** İşaret ve başparmağın arasındaki uzunluk (Zara-Halil Topçu)
- süyük:** Kerpiç yapı evlerde damın etrafına çekilen oval tümsek (Afşin-Mehmet Güneş)

-Ş-

- şaartlık:** Çıracılık (Afşin-Mehmet Güneş)
- şak:** Bölük, parça, dilim (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- şaka:** Latife (Göle-Sırrı Arpaç)
- şalak:** Ham karpuz (Niksar-M. Necati Güneş)
- şamar:** Tokat (Darende-Aslan Tektaş, Kayseri-Sait Tağma)
- şamput:** Tuzlu (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- şaplak:** Tokat (Andırın-Celil Çinkır)
- şaplak:** Ensede patlayan tokat (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
- şapşal:** Yağ kabı (Niksar-M. Necati Güneş)
- şarlak:** Alçak çağlayan (Andırın-Celil Çinkır)
- şaş:** Şaşı (Kayseri-Sait Tağma)
- şatafat:** Evdeki lüks eşya (Zara-Osman Sarıyıldız)
- şebeden:** Hoş kokulu kavun adı (Andırın-Celil Çinkır)
- şebek:** Çirki (Erbaa-Durmuş Yığman, Hekimhan-Kadimî)
- şelek:** Dağdan getirilen odun (Kozan-İmamî)
- şelek:** Sırtta taşınan yük (Andırın-Celil Çinkır)
- şelek:** Eşek sırtındaki eşya (Yıldızeli-Durmuş Yurt, Afşin-Mehmet Güneş)
- şeremet:** Tez, çabuk (Zara-Halil Topçu)
- şeş:** Kenarı oyalı baş örtüsü (Afşin-Hayati Vasfi)
- şıllık :** Ağır baş olmayan kızlar (Bayburt-Ünsal Kıracı)
- şıltakçı:** Kendi kusurunu gizleyebilmek-suçunu bastırmak için bağırıp çağırın (Afşin-Mehmet Güneş)
- şibi:** Ördek (Yerköy-Coşkun Gündüz)
- şimrime:** Şımarana söylenen söz
- şinik:** Buğday Ölçeği (Gürün-Hamit Bölücek)
- şip:** Çabuk (Niksar-M. Necati Güneş)
- şire:** Tatlı (Andırın-Celil Çinkır)
- şire:** Şeker kestirmesi (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- şirincelik:** Şerbet (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)

ŧiŧe:	Fincan (Kayseri-Sait Tağma)
ŧiŧe:	Bardak (Emirdağ-Fakı Edeer)
ŧiŧek:	Bir yıllık koyun (Bayburt-Mustafa Kayalı)
ŧiŧek:	Hiç dođurmamıŧ koyun (Andırın-Celil Çinkır)
ŧiŧek:	Bir yaŧına gelmiŧ koyun (Zara-Halil Topçu)
ŧor:	Laf-söz (Afŧin-Mehmet Gneŧ, Afŧin-Hayati Vasfi)
ŧora:	orba (Göksun-Mustafa Coŧkun Kale)

-T-

tades:	Akran (Afŧin-Mehmet Gneŧ)
tahalak:	İsiz köfte (Afŧin-Mehmet Gneŧ)
talır:	Para (Darende-Aslan Tektaŧ)
tama:	Hatırlatma nidası (Afŧin-Hayati Vasfi-2)
taman:	Hani (Afŧin-Hayati Vasfi)
tandır:	Ocak (Emirdağ-Fakı Edeer)
tanko:	Sosyete (Gürün-Hamit Bölücek)
tapan:	Srlmŧ tarlayı dzlemeye yarayan tarım aleti (Ardanuç-Necat Bayraktar)
tapına gelmek:	Yerli yerine oturmak (Afŧin-Mehmet Gneŧ)
taptabu:	Mısır ekmeği (Göksun-Mustafa Coŧkun Kale)
tar:	Tavuklar tnedikleri yer (Yıldızeli-Durmuŧ Yurt)
tarpadan:	Ani (Andırın-Celil Çinkır)
tarpoŧ:	Bakır sahanların kapağı (Ardanuç-Necat Bayraktar)
taslak:	Apalak yzli (Erbaa-Durmuŧ Yığman)
taŧkala:	Alay etme (Andırın-Celil Çinkır)
tat:	Dilsiz, konuŧamayan (Bor-Fikret Dikmen)
tavadır:	İyi güzel-çok beğenilen (Zara-Halil Topçu)
tavlak:	Soyulmuŧ taze ceviz (Andırın-Celil Çinkır)
tavlamak:	Su serperek yumuŧatmak (Suluova-Mustafa Ayvalı)
taya:	Sırık (Niksar-M. Necati Gneŧ)

taydaş:	Akran (Afşin-Hayati Vasfi)
taze:	Genç kadın
tebelleş:	Israr (Afşin-Hayati Vasfi-2)
teberik:	Ölen kimseden kalan çocuklar (Afşin-Mehmet Güneş)
teberik:	Biricik (Andırın-Celil Çınkır)
tec:	Buğday yığını (Bayburt-Ünsal Kıraç)
teh düşmek:	Fark etmek (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
teh:	Üzüm reçeli (Afşin-Mehmet Güneş, Afşin-Hayati Vasfi-2)
teke:	Erkek keçi (Andırın-Celil Çınkır, Bayburt-Ünsal Kıraç)
tekmük:	Tekme (Bayburt-Ünsal Kıraç)
telefsimek:	Yıpranmak (Afşin-Mehmet Güneş)
teleme:	Peynir yapmak için mayalanmış keçi sütü (Andırın-Celil Çınkır)
telis:	Büyük torba, çuval (Zara-Halil Topçu, Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
temek:	Ahır penceresi (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
tengerek:	Yuvarlak (Andırın-Celil Çınkır)
tentene:	Dantel (Afşin-Mehmet Güneş)
tentene:	Dantele (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
teplik:	Tekme (Niksar-M. Necati Güneş)
terek:	Sergen (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
terek:	Raf (Niksar-M. Necati Güneş, Ardanuç-Necat Bayraktar)
terk:	At arkası (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
teş:	Büyük leğen (Afşin-Hayati Vasfi)
teşt:	Leğen (Göle-Sırrı Arpaç)
teşti:	İçinde pekmez marmelat kaynatılan yayvan bakır kap-leğen (Ardanuç-Necat Bayraktar)

tevek:	Üzüm yaprağı (Erbaa-Durmuş Yığman, Niksar-M. Necati Güneş)
teze:	Taze (Sarıkamış-Hanifi Söztutan, Bayburt-Mustafa Kayalı)
teze:	Teyze (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
tezvır:	Şarlatan (Kayseri-Sait Tağma)
tığ:	Saman yığını (Ardanuç-Necat Bayraktar)
tıkıs:	Sıkı (Gürün-Hamit Bölücek)
tıngır:	Parasız-züğürt (Hekimhan-Kadimî)
tıngır:	Teneke (Emirdağ-Fakı Edeer)
tırık:	İshal (Hekimhan-Kadimî)
tırıs:	Çok hızlı (Gürün-Hamit Bölücek)
tırt:	Mahalli çorba (Zara-Halil Topçu)
tırpan:	Ekin biçen alet (Andırın-Celil Çınkır)
tintirik:	Parmağın fiskesi (Andırın-Celil Çınkır)
tirit:	Paça (Kayseri-Sait Tağma)
tirit:	Yemek suyu (Niksar-M. Necati Güneş)
tirki:	Un kabı (Niksar-M. Necati Güneş)
tirşik:	Pancardan yapılan yemek (Andırın-Celil Çınkır)
tiy:	Az (Gürün-Hamit Bölücek)
toğa:	Yoğurtlu yarpuz (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
tok:	Aşık kemiğinin duruş şekillerinden biri (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
tokaç:	Çamaşır yıkamada kullanılan araç (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
tomari:	Bütün (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
toplı:	Pencere (Yerköy-Coşkun Gündüz)
tor:	Acemi (Göle-Sırrı Arpaç, Afşin-Hayati Vasfi)
tosbağa:	Kaplumbağa (Niksar-M. Necati Güneş)
toslak:	Tombul ve yuvarlak yüzlü (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
toy:	Tecrübesiz (Bayburt-Ünsal Kıraç)

töngel:	Muşmula (Erbaa-Durmuş Yığman, Niksar-M. Necati Güneş)
tuluk:	Çok su içen (Zara-Halil Topçu, Zara-Osman Sarıyıldız)
tuluk:	Tulum (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
tum:	Arazideki su birikintisi (Emirdağ-Fakı Edeer)
tuman:	Kilot (Afşin-Hayati Vasfi)
tuman:	Şalvar (Zara-Halil Topçu)
tummak:	Suya dalmak (Andırın-Celil Çinkır, Zara-Halil Topçu)
tunnaç:	Tava (Emirdağ-Fakı Edeer)
tügüm:	İlmek (Afşin-Hayati Vasfi)
tünek:	Gece tavukların yattığı yer (Bor-Fikret Dikmen, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
tünemek:	Konmak (Zara-Halil Topçu)
tüymek:	Kaçmak (Zara-Halil Topçu)

-U-

ulmak:	Çürümek (Afşin-Mehmet Güneş)
uluk:	Kirli-pasaklı kadın (Kozan-İmamî)
uluk:	Çürük (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
urba:	Elbise (Zara-Halil Topçu, Niksar-M. Necati Güneş, Bayburt-Ünsal Kıracı)
urubla:	Çeyrek tas ölçüğü (Andırın-Celil Çinkır)
uyanık:	Akıllı (Kayseri-Sait Tağma)
uz:	Pek yavaş (Emirdağ-Fakı Edeer)

-Ü-

üleş:	Hayvan ölüsü (Andırın-Celil Çinkır)
ülüzgar:	Rüzgâr (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
ürtme:	Yenme (Andırın-Celil Çinkır)

üşek:	Çok üşümüş (Zara-Halil Topçu, Zara-Osman Sarıyıldız)
ütmek:	Kazanmak (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
ütük:	Tandırdada pişirilen kelle (Darende-Aslan Tektaş)
üvez:	Sivrisinek (Andırın-Celil Çınkır)

-V-

vala:	Eşarp (Göle-Sırrı Arpaç)
variyetli:	Zengin-varlıklı (Zara-Halil Topçu)
vedsiz:	Huysuz (Afşin-Hayati Vasfi)
velespit:	Bisiklet (Afşin-Mehmet Güneş)
velhan:	Nadas (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
velîme:	Düğün yemeği (Afşin-Mehmet Güneş)
veresi:	Parasız (Kayseri-Sait Tağma)
verev:	Çapraz (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
vesayit:	Motorlu araç (Niksar-M. Necati Güneş)
vetsiz:	Yersiz konuşan, patavatsız (Afşin-Mehmet Güneş)
vez :	Bir meyve çeşidi (Zara-Halil Topçu)
vezir:	Borçsuza (Kayseri-Sait Tağma)
vızık:	İzmarit (Afşin-Mehmet Güneş, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
vızık:	Sönmüş sigara izmariti (Andırın-Celil Çınkır)
vingir vingir:	Sayılmayacak kadar (Afşin-Mehmet Güneş)

-Y-

yadırgı:	Yabancı (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
yağız:	Siyaha yakın renk, esmer (Gürün-Hamit Bölücek)
yağlık:	Mendil (Zara-Halil Topçu, Kayseri-Sait Tağma, Kırşehir-Şemsi Yastıman)
yahni:	Nohut yemeği (Kayseri-Sait Tağma)
yal:	Soğumuş yemek (Bayburt-Mustafa Kayalı)

- yal:** Köpek yemeği (Yıldızeli-Durmuş Yurt)
- yalak:** Çukur (Andırın-Celil Çinkır)
- yâlık:** Başörtüsü (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- yallık:** Bebek önlüğü (Erbaa-Durmuş Yiğman)
- yamız:** Omuza (Emirdağ-Fakı Edeer)
- yanaz sakar:** Aksi-şer kişi (Bor-Fikret Dikmen)
- yannık:** Tulumdan yapılmış yayık (Andırın-Celil Çinkır)
- yantir:** Şaşı (Kayseri-Sait Tağma)
- yanyüreksin:** Cana yakın, merhametli (Gürün-Hamit Bölücek)
- yapık:** Taranmayan kirli saç (Andırın-Celil Çinkır)
- yapma:** Tezek (Yerköy-Coşkun Gündüz)
- yarenlik:** Sohbet (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- yarenlik:** Şaka-şaka ile söylenmiş söz (Zara-Halil Topçu)
- yarenlik:** Şaka (Gürün-Hamit Bölücek)
- yarlık:** Önlük (Zara-Halil Topçu)
- yarma:** Dövülmüş buğday (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- yarpız:** Yabani nane (Afşin-Mehmet Güneş, Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
- yartnak:** Meşe kabuğu (Andırın-Celil Çinkır)
- yasyapıldak:** Yalnız kalma (Andırın-Celil Çinkır)
- yaş:** İkiyüzlü (Kayseri-Sait Tağma)
- yaş:** Olmayacak iş (Bayburt-Ünsal Kıraç)
- yaşamak:** Yüz örtmek (Sarıkamış-Hanifi Söztutan)
- yatık:** Yıllarca beklemiş mal (Darendede-Aslan Tektaş)
- yatır:** Eren kabri (Zara-Halil Topçu)
- yavan:** Yağı az olan yemek (Bayburt-Mustafa Kayalı)
- yavsi:** Sinek (Andırın-Celil Çinkır)
- yaylı:** Fayton (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
- yazlak:** Serinlenecek yer (Andırın-Celil Çinkır)
- yazu:** Arazi (Niksar-M. Necati Güneş)
- yeğın:** Şiddetli (Gürün-Hamit Bölücek)

yeğnik:	Hafif (Zara-Halil Topçu, Niksar-M. Necati Güneş)
yelek:	Gömlek (Afşin-Hayati Vasfi)
yelli:	Hızlı (Afşin-Mehmet Güneş)
yelpik:	Balgam (Afşin-Mehmet Güneş)
yemiş:	İncir (Hekimhan-Kadimî)
yenge:	Abinin, amcanın ve dayının hanımı (Zara-Halil Topçu, Erbaa-Durmuş Yiğman)
yetik:	Ergenlik çağına gelmiş kız (Darende-Aslan Tektaş)
yetim:	Öksüz (Emirdağ-Fakı Edeer)
yığlık:	Mendil (Yerköy-Coşkun Gündüz)
yılık:	At sürüsü (Gürün-Hamit Bölücek)
yırak:	Uzağa (Andırın-Celil Çinkır)
yırtık:	Edepden hayâdan noksan kalan (Darende-Aslan Tektaş)
yirik:	Yırtık (Erbaa-Durmuş Yiğman, Altınyayla-Şahin Yılmaz)
yiti:	Koyu, keskin (Suluova-Mustafa Ayvalı)
yiti:	Sert, keskin, koyu (Niksar-M. Necati Güneş)
yitik:	Kayıp olan (Darende-Aslan Tektaş)
yo sofa:	Evin bir bölümü (Suluova-Mustafa Ayvalı)
yoha:	Sığ yer (Niksar-M. Necati Güneş)
yolluğ:	Odaya serilen sergen (Bayburt-Mustafa Kayalı)
yoluk:	Kadın hakaret sözü (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
yonga:	Odun keserken çıkan parça (Andırın-Celil Çinkır, Erbaa-Durmuş Yiğman)
yoşa:	Kırmızı toprak (Bayburt-Mustafa Kayalı)
yoz:	Kısır (Gürün-Hamit Bölücek)
yörep:	Meyilliye (Afşin-Hayati Vasfi)
yumuş buyurmak:	İş vermek-emretmek (Afşin-Mehmet Güneş)
yumuş:	İş buyurma, emir (Zara-Halil Topçu)

yunak:	yıkama yeri (Andırın-Celil Çınkır)
yunmak:	Banyo yapmak (Niksar-M. Necati Güneş)
yüklü:	Gebe (Hekimhan-Kadimî)

-Z-

zaar:	Belki herhalde (Andırın-Celil Çınkır)
zabah:	Sabah (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
zağar:	Köpek (Zara-Osman Sarıyıldız)
zahar:	Herhalde (Afşin-Mehmet Güneş)
zahralık:	Kiler (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
zaptiye:	Kolcu kuvveti (Gürün-Hamit Bölücek)
zarif:	İnce (Bayburt-Mustafa Kayalı)
zavara:	Hayvan yemi (Andırın-Celil Çınkır)
zavzu:	Sebze (Niksar-M. Necati Güneş)
zaza:	Aptal (Bayburt-Ünsal Kıraç)
zebil:	Çok fazla (Niksar-M. Necati Güneş)
zefil:	Karnı aç olan (Erbaa-Durmuş Yığman)
zeh:	Yükseklik hattı (Afşin-Hayati Vasfi-2)
zehre:	Tahıl (Andırın-Celil Çınkır)
zemberek:	Yayaya (Hekimhan-Kadimî)
Zemheri:	Ocak ayı (Niksar-M. Necati Güneş)
zer:	Altın (Göle-Sırrı Arpaç)
zervu:	Sarhoş (Kayseri-Sait Tağma)
zerze:	Kapı mandalı (Afşin-Mehmet Güneş)
zevzek:	Boşboğaz (Gürün-Hamit Bölücek)
zeyrek:	Zeki (Hekimhan-Kadimî)
zıbarma:	Ölüm (Andırın-Celil Çınkır)
zıkka:	Oyun çeşidi (Kırşehir-Şemsi Yastıman)
zırlamak:	Ağlamak (Erbaa-Durmuş Yığman)
zırnamak:	Oyunbozanlık yapmak (Afşin-Mehmet Güneş)
zırtaboz:	Yiğitlik taslayan (Gürün-Hamit Bölücek)
zibil:	Hayvan gübresi (Andırın-Celil Çınkır)
zoğal:	Kızılık (Niksar-M. Necati Güneş)

zomp:	Tomruk (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
zorlu:	Kuvvetli (Kayseri-Sait Tağma)
zottik:	Dengesi bozuk (Darende-Aslan Tektaş)
zöhür:	Sahur (Göksun-Mustafa Coşkun Kale)
zumzuğ:	Yumruk (Gürün-Hamit Bölücek)
zülbiye:	Tatlı (Bayburt-Mustafa Kayalı)